

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH

Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ.: 210 92 11 200-10, Fax: 210 92 33 977, www.iobe.gr
11 Tsami Karatassou, 117 42 Athens, Greece, Tel.: +30 210-9211 200-10, Fax: +30210-9233 977

Ο Κλάδος των Αλκοολούχων Ποτών στην Ελλάδα

Νοέμβριος 2013

Το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωφελής ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε με σκοπό να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής.

Οι κρίσεις επί θεμάτων πολιτικής και οι προτάσεις που περιέχονται στην παρούσα ανάλυση, εκφράζουν τις απόψεις των ερευνητών και δεν αντανακλούν, κατ' ανάγκη, τη γνώμη των μελών του IOBE, της Διοίκησης ή των μελών του.

Η παρούσα μελέτη εκπονήθηκε από τους:

Γρηγόρη Παύλου
Svetoslav Danchev
Γιώργο Μανιάτη

Copyright © 2013 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

Απαγορεύεται η με οιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα Τηλ.: (210 9211200-10), Fax: (210 9228130 & 210 9233977) E-mail: iobe@iobe.gr - URL: http://www.iobe.gr

1. Περιεχόμενα	
1. Εισαγωγή	17
2. Βασικά χαρακτηριστικά και μεγέθη του κλάδου των αλκοολούχων ποτών	19
2.1 Οριοθέτηση των προϊόντων και του κλάδου των αλκοολούχων ποτών	19
2.2 Η αλυσίδα αξίας του κλάδου αλκοολούχων ποτών	20
2.3 Βασικά οικονομικά μεγέθη κλάδου αλκοολούχων ποτών	22
2.3.1 Ο αντίκτυπος του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία	23
3. Κύριες Τάσεις και εξελίξεις στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών	27
3.1 Εξέλιξη πωλήσεων	27
3.2 Χρηματοοικονομικά αποτελέσματα εισαγωγικών εταιρειών και εταιρειών χονδρικού εμπορίου ποτών	33
3.3 Κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες αγοράς αλκοολούχων ποτών	36
3.3.1 Υπόδειγμα ζήτησης αλκοολούχων ποτών	39
3.4 Επιπτώσεις από την πτώση της αγοράς αλκοολούχων ποτών	43
4. Φορολογική πολιτική στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών: Στρεβλώσεις και δημοσιονομικό αποτέλεσμα	47
4.1 Η φορολογική πολιτική στα αλκοολούχα ποτά	47
4.1.1 Ευρωπαϊκό πλαίσιο	47
4.1.2 Ελληνικό πλαίσιο	48
4.2 Φορολογία αλκοολούχων ποτών και τιμές λιανικής πώλησης	49
4.3 Λοιπές επιπτώσεις από την αύξηση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ	51
4.3.1 Τσίπουρο Διημέρων	54
4.4 Φορολογικά έσοδα από τα αλκοολούχα ποτά	55
4.4.1 Η επίπτωση φόρου στις κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών	58
5. Σενάρια επαναπροσδιορισμού της φορολογικής πολιτικής στα αλκοολούχα ποτά	61
5.1 Ανάλυση σεναρίων	61
5.2 Αποτελέσματα σεναρίου αναφοράς	63
5.3 Σενάριο σταδιακής αποκλιμάκωσης του ΕΦΚΟΠ (Σενάριο Α)	65
5.4 Ευρύτερες επιδράσεις	70
5.4.1 Καταπολέμηση παράνομης εμπορίας αλκοολούχων και αποσταγμάτων	71
5.5 Συνολικές επιδράσεις	72
6. Προτεινόμενα μέτρα για τη βιωσιμότητα και ανάπτυξη του κλάδου των αλκοολούχων ποτών	75
7. Βιβλιογραφία	79
8. Παράρτημα	81

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2.1. Βασικά μεγέθη εφοδιαστικής αλυσίδας κλάδου αλκοολούχων ποτών (2008)	22
Πίνακας 2.2: Βασικά οικονομικά μεγέθη εισαγωγικών εταιρειών	23
Πίνακας 2.3. Συνολική επίδραση κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία (2012)	26
Πίνακας 3.1. Ελαστικότητα ζήτησης αλκοολούχων ποτών	42
Πίνακας 4.1. Χρονολόγιο φορολογικών μεταβολών στα οινοπνευματώδη ποτά	49
Πίνακας 4.2. Ειδικός Φόρος ανά ποσότητα σερβιρίσματος	59
Πίνακας 5.1. Βασικές Υποθέσεις	62
Πίνακας 5.2. Υποθέσεις Βασικού Σεναρίου (Διατήρηση Φόρου)	63
Πίνακας 5.3. Έσοδα βασικού σεναρίου	65
Πίνακας 5.4. Εξέλιξη ΕΦΚΟΠ ανά σενάριο	66
Πίνακας 5.5. Υποθέσεις Σεναρίου Α (Μείωση Φόρου)	67
Πίνακας 5.6. Έσοδα σεναρίου Α (αποκλιμάκωσης ΕΦΚΟΠ)	68
Πίνακας 5.7. Διαφορά εσόδων σε σύγκριση με το βασικό σενάριο	69
Πίνακας 5.8. Πρόσθετα δυνητικά οφέλη από τις παρεμβάσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών	72
Πίνακας 8.1. Διαρθρωτικά στοιχεία κλάδων στην αλυσίδα αξίας ποτών (ΣΤΑΚΟΔ 2008)	81
Πίνακας 8.2. Χρηματοοικονομικά στοιχεία Εισαγωγικών εταιρειών.....	82
Πίνακας 8.3. Χρηματοοικονομικά στοιχεία εταιρειών Χονδρικού Εμπορίου Αλκοολούχων Ποτών	82
Πίνακας 8.4. Κερδοφόρες και Ζημιογόνες επιχειρήσεις.....	83
Πίνακας 8.5. Αποτελέσματα υποδείγματος ζήτησης - αγορά off trade.....	83
Πίνακας 8.6. Αποτελέσματα υποδείγματος ζήτησης – αγορά on trade	84

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 2.1. Τα τρία επίπεδα του κλάδου αλκοολούχων ποτών	20
Διάγραμμα 2.2. Αλυσίδα αξίας κλάδου αλκοολούχων ποτών.....	21
Διάγραμμα 2.3. Επιδράσεις τομέα αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία	25
Διάγραμμα 3.1. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών 2005-2012 (σε εκ. φιάλες)*	27
Διάγραμμα 3.2. Ρυθμοί μεταβολής όγκου πωλήσεων οινοπνευματωδών ποτών	28
Διάγραμμα 3.3. Σωρευτική % μεταβολή 2008-2012 (9lt cases) οινοπνευματωδών ποτών	29
Διάγραμμα 3.4. Σύνθεση κατανάλωσης οινοπνευματωδών ποτών	30
Διάγραμμα 3.5. Σωρευτική % μεταβολή 2008-2012 (9lt cases) αλκοολούχων & αποσταγμάτων*	30
Διάγραμμα 3.6. Μεταβολή σύνθεσης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών και αποσταγμάτων	31
Διάγραμμα 3.7. Εξέλιξη Κατανάλωσης On - Off Trade Αλκοολούχων ποτών 2008-2012	32
Διάγραμμα 3.8. Κύκλος Εργασιών και Καθαρά Κέρδη Εισαγωγικών Εταιρειών.....	33
Διάγραμμα 3.9. Αριθμοδείκτες Εισαγωγικών Εταιρειών	34
Διάγραμμα 3.10. Κύκλος Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο ποτών	35
Διάγραμμα 3.11. Αποτελέσματα κερδοφόρων/ζημιογόνων επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου ποτών	35
Διάγραμμα 3.12. Αριθμοδείκτες επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου ποτών.....	36
Διάγραμμα 3.13. Ρυθμοί μεταβολής ΑΕΠ	37
Διάγραμμα 3.14. Δείκτης Καταναλωτικής εμπιστοσύνης	37
Διάγραμμα 3.15. Ποσοστιαία Μεταβολή Καταναλωτικής Δαπάνης (σταθερές τιμές 2005)	38
Διάγραμμα 3.16. Δείκτες Τιμών Αλκοολούχων Ποτών (Έτος βάσης: 2009=100).....	39
Διάγραμμα 3.17. Εκτιμήσεις για τη μεταβολή μεγεθών της οικονομίας λόγω της πτώσης της αγοράς αλκοολούχων ποτών	44
Διάγραμμα 3.18. Εκτιμήσεις για τη μεταβολή της απασχόλησης λόγω της πτώσης της αγοράς αλκοολούχων ποτών	44
Διάγραμμα 3.19. Μεταβολή Προστιθέμενης αξίας off trade και on trade 2009-2012	45
Διάγραμμα 4.1. Εξέλιξη ΕΦΚΟΠ* 2002-2012.....	49
Διάγραμμα 4.2. Δομή τιμής αλκοολούχου ποτού (σε ευρώ)	50
Διάγραμμα 4.3. Σύνθεση τελικής τιμής ενός τυπικού αλκοολούχου ποτού.....	50
Διάγραμμα 4.4. Συγκριτικά Επίπεδα Τιμών Οινοπνευματωδών Ποτών, 2008-2012.....	51
Διάγραμμα 4.5. Ειδικός Φόρος αλκοολούχων ποτών (ανταγωνιστικών τουριστικά χωρών).....	52
Διάγραμμα 4.6. Ειδικός Φόρος Αλκοολούχων Ποτών ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στα κράτη μέλη της ΕΕ.....	53

Διάγραμμα 4.7. Φορολογικά έσοδα ΕΦΚΟΠ Οινοπνευματωδών ποτών	56
Διάγραμμα 4.8. Φορολογικά έσοδα ΕΦΚΟΠ Οινοπνευματωδών ποτών (Ιανουάριος-Σεπτέμβριος) ...	56
Διάγραμμα 4.9. Αποκλίσεις φορολογικών εσόδων από τους στόχους του προϋπολογισμού	57
Διάγραμμα 4.10. Μεταβολή συντελεστή ΕΦΚΟΠ και φορολογικών εσόδων.....	58
Διάγραμμα 4.11. ΕΦΚΟΠ ανά προϊόν	59
Διάγραμμα 4.12. Αναλογία Πωλήσεων αιθυλικής αλκοόλης και Εσόδων 2008 & 2012	60
Διάγραμμα 4.13. Σύθεση Εσόδων από ΕΦΚΟΠ στα κράτη μέλη της ΕΕ-27, 2012	60
Διάγραμμα 5.1. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών (Βασικό σενάριο).....	64
Διάγραμμα 5.2. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών (Σενάριο Α: μείωση φόρου)	67
Διάγραμμα 5.3. Εξέλιξη Απασχόλησης στα δύο σενάρια	69

Περίληψη

Στην παρούσα μελέτη εξετάζεται η πορεία του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα τα τελευταία έτη, κατά τη διάρκεια των οποίων η ελληνική οικονομία διανύει μια περίοδο βαθιάς ύφεσης. Σε αυτό το αρνητικό οικονομικό περιβάλλον, ο κλάδος κλήθηκε επιπλέον να αντιμετωπίσει τη σημαντική επιβάρυνση των τιμών των προϊόντων του από την αύξηση των συντελεστών του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης στα οινοπνευματώδη ποτά (ΕΦΚΟΠ) και του ΦΠΑ.

Στη μελέτη αποτυπώνονται οι τρέχουσες εξελίξεις στον κλάδο, εκτιμώνται οι προοπτικές του και διατυπώνονται προτάσεις στην κατεύθυνση διασφάλισης της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων του κλάδου. Στη μελέτη επικαιροποιείται η ανάλυση προηγούμενης μελέτης του IOBE, η οποία δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 2011.

Ο αντίκτυπος του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

Η συνολική συνεισφορά του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία είναι ιδιαίτερα σημαντική. Αναλύοντας τις άμεσες, έμμεσες και προκαλούμενες¹ επιδράσεις από την τελική ζήτηση αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα προκύπτει ότι η εγχώρια προστιθέμενη αξία που παράγεται από όλες τις κατηγορίες επιδράσεων προσεγγίζει το 1,2 δισεκ. ευρώ.

Τα εισοδήματα των εργαζομένων στους προμηθευτές (παραγωγή, χονδρικό εμπόριο) και στους πελάτες (μπαρ, εστιατόρια, ξενοδοχεία, supermarkets, mini market, κ.ά.) του κλάδου, όσο και τα εισοδήματα που προκύπτουν από τις δραστηριότητες που δημιουργούν όλοι αυτοί οι κρίκοι μέσω της κατανάλωσης τους (induced effect) εκτιμώνται στα 329 εκ. ευρώ, αποδίδοντας και τους ανάλογους φόρους. Οι εταιρικοί φόροι στο σύνολο των διασυνδεδεμένων δραστηριοτήτων προσεγγίζουν τα 44 εκ. ευρώ.

Ιδιαίτερα σημαντική επίδραση καταγράφεται στην απασχόληση που «οφείλεται» στην τελική ζήτηση αλκοολούχων ποτών, η οποία προσεγγίζει τις 26,9 χιλ. εργαζόμενους. Τέλος, τα φορολογικά έσοδα από τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης Οινοπνευματωδών Ποτών υπολογίζονται για το 2012 σε 295,8 εκ. ευρώ και τα έσοδα από ΦΠΑ σε 168 εκ. ευρώ.

Πίνακας 1. Συνολική επίδραση κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία (2012)

σε εκ. ευρώ	Άμεση Επίδραση	Έμμεση Επίδραση	Προκαλούμενη Επίδραση	Συνολική Επίδραση
Εγχώρια Προστιθέμενη Αξία	517	193	450	1.161
Εισόδημα από Εργασία	104	77	148	329
Εταιρικοί Φόροι	30	2	12	44
Απασχόληση (άτομα)	12.407	5.266	9.286	26.959

¹ Οι άμεσες επιδράσεις αφορούν στο προϊόν, την προστιθέμενη αξία, τα έσοδα από φόρους εισοδήματος και την απασχόληση στα κανάλια off trade (λιανικό εμπόριο) και on trade (ξενοδοχεία - εστιατόρια). Η καταναλωτική δαπάνη για αλκοολούχα ποτά προκαλεί ένα δεύτερο γύρο επιδράσεων (έμμεσες επιδράσεις), που αφορούν στα αντίστοιχα οικονομικά μεγέθη των προμηθευτών των τελικών καναλιών διάθεσης (παραγωγή και χονδρικό εμπόριο ποτών), των προμηθευτών των προμηθευτών κ.ο.κ.. Τέλος, οι προκαλούμενες (induced) επιδράσεις είναι οι επιδράσεις στην οικονομία από την αυξημένη δαπάνη ως αποτέλεσμα του εισοδήματος που έχει δημιουργηθεί από τον κλάδο.

Κύριες τάσεις και εξελίξεις στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών

Οι κύριες οικονομικές δυνάμεις που βρίσκονται πίσω από τις τρέχουσες εξελίξεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών εντοπίζονται: α) στην **επίμονη ύφεση** που διέρχεται η ελληνική οικονομία, η οποία έχει οδηγήσει σε τεράστια αύξηση της ανεργίας, μείωση των μισθών, δραματική συρρίκνωση των διαθέσιμων εισοδημάτων που τροφοδοτείται και από τη δραστική αύξηση των συντελεστών των άμεσων και έμμεσων φόρων και β) **στις αυξήσεις στις τιμές των αλκοολούχων ποτών**, ως αποτέλεσμα διαδοχικών αυξήσεων του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης που επιβάλλεται στα οινοπνευματώδη ποτά (ΕΦΚΟΠ), αλλά και της αύξησης του συντελεστή ΦΠΑ.

Συγκεκριμένα, το 2012 το εθνικό εισόδημα ήταν μειωμένο κατά ¼ σε σχέση με το 2008, ενώ η ανεργία αυξήθηκε στα 1,2 εκ. άτομα, με απώλειες περίπου 826 χιλ. θέσεων σε σύγκριση με το 2008. Στις αρχές του 2013 (πρώτο τρίμηνο) η ανεργία είναι αυξημένη κατά 20% περίπου σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2012. Στο πεδίο της φορολόγησης, ο συντελεστής ΦΠΑ αυξήθηκε κατά 4 εκατοστιαίες μονάδες, ενώ ο ΕΦΚΟΠ κατέγραψε άνοδο κατά 125% σε σχέση με το φορολογικό καθεστώς πριν το 2009.

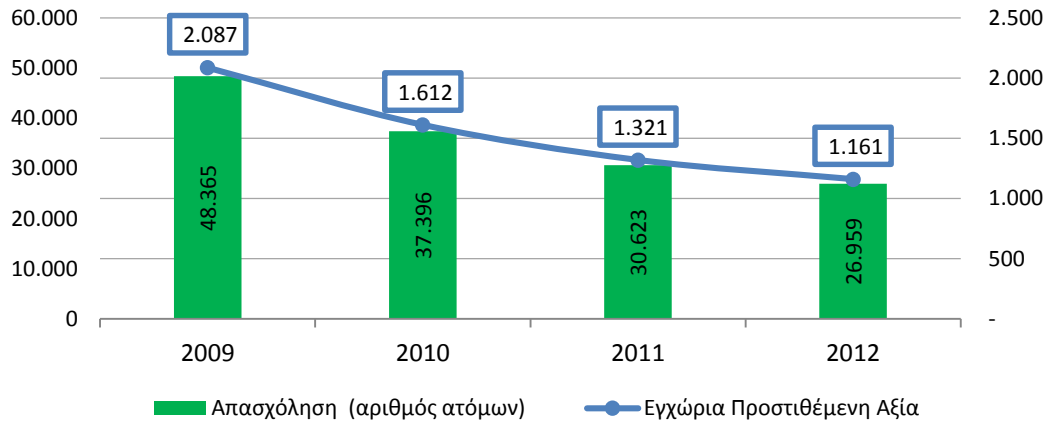
Σε αυτό το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, οι καταναλωτές έχουν μειώσει τόσο τις εξόδους για σκοπούς διασκέδασης όσο και την κατανάλωση ποτών ανά έξοδο, ενώ έχουν πραγματοποιήσει στροφή σε ποτά με χαμηλότερες τιμές (π.χ. μπύρα, κρασί, ούζο, τσίπουρο, RTD's) και σε άλλες μορφές διασκέδασης (σπίτι, από μεγάλες πίστες και clubs σε μικρότερα κέντρα διασκέδασης όπως τσιπουράδικα, bar-restaurants κ.λπ.). Ο όγκος πωλήσεων αλκοολούχων ποτών διαμορφώθηκε το 2012 στις 49,7 εκατ. φιάλες, μειωμένος κατά περίπου 44% σε σχέση με τις πωλήσεις το 2008. Η μείωση δεν ήταν ομοιόμορφη μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών των αλκοολούχων και ευρύτερα των οινοπνευματωδών ποτών. Τα αλκοολούχα ποτά και το ούζο εμφάνισαν την περίοδο 2008-2012 σημαντική μείωση κατά -46% και -38% αντιστοίχως, η μπύρα και το κρασί σημείωσαν σαφώς πιο ήπια κάμψη (-5% και -1% αντιστοίχως). Αντίθετα, στην κατηγορία του εμφιαλωμένου τσίπουρου καταγράφεται αύξηση κατά 17%.

Η ραγδαία πτώση των πωλήσεων αλκοολούχων ποτών είχε ευρύτερες αρνητικές επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας. Η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών

επηρέασε τόσο τα επιμέρους στοιχεία προστιθέμενης αξίας, εισοδημάτων από εργασία και εταιρικών φόρων, όσο και την απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών, οδήγησε σε μείωση της προστιθέμενης αξίας στα 1,2 δισεκ. ευρώ, έναντι 2,1 δισεκ. ευρώ το 2009, ενώ η απασχόληση έχει συρρικνωθεί στα 27 χιλ. άτομα από 48 χιλ. άτομα το 2009.

Διάγραμμα 2. Επιπτώσεις στην Προστιθέμενη αξία και Απασχόληση του κλάδου

Φορολογική πολιτική στα αλκοολούχα ποτά στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα οι επιμέρους κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών έχουν διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση. Ο υψηλότερος συντελεστής ΕΦΚΟΠ, ο οποίος υπολογίζεται επί 100 λίτρων αιθυλικής αλκοόλης του προϊόντος, εφαρμόζεται στα αλκοολούχα ποτά (2.550€²), (ουίσκι, βότκα, τζιν κ.α.). Στα τοπικά αποστάγματα ο ΕΦΚΟΠ υπολογίζεται στο ήμισυ του φόρου των αλκοολούχων ποτών (1.275€), ενώ το τσίπουρο και η τσικουδιά διημέρων (για προσωπική χρήση) φορολογούνται με εφάπαξ κατ' αποκοπή φόρο ύψους 0,59 ευρώ ανά κιλό (ή αλλιώς 140€ ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης). Η μύρα φορολογείται με διαφορετικό τρόπο, σε σαφώς χαμηλότερο επίπεδο έναντι των δύο πρώτων κατηγοριών, σχεδόν στο ¼ του επιπέδου των αλκοολούχων ποτών (650€), ενώ ο φόρος στο κρασί είναι μηδενικός.

Μέχρι το 2012, η αύξηση κατά 125% του ΕΦΚΟΠ στα αλκοολούχα είχε οδηγήσει σε αύξηση των τιμών των μη σερβιριζόμενων ποτών (off trade) κατά 33% σε σχέση με το 2009, ενώ στα σερβιριζόμενα ποτά (on trade) – συμπεριλαμβανομένης της μύρας και του κρασιού – η αύξηση ήταν ηπιότερη (7%). Οι αυξήσεις αυτές διατηρήθηκαν και στο 1^ο εξάμηνο του 2013, με ελαφρώς πτωτική τάση στην on trade αγορά, κάτι που υποδηλώνει την προσπάθεια των επιχειρήσεων να συγκρατήσουν την πτώση της ζήτησης.

Οι αυξήσεις στον ΕΦΚΟΠ, παρόλο που έγιναν σε όλες τις κατηγορίες ποτών (αλκοολούχα, μύρα, αποστάγματα) με περίπου ίση ποσοστιαία μεταβολή, επηρέασαν δυσανάλογα τα αλκοολούχα ποτά.

² Ο ΕΦΚΟΠ αποτελείται από το αμιγώς φορολογικό τμήμα των 2.450 ευρώ με την προσθήκη 4% υπέρ του ταμείου Χημικών και το τέλος χαρτοσήμου (2,4% επί ΕΦΚΟΠ + Ταμείο Χημικών), με τελικό ποσό τα 2.550 ευρώ.

Το αποτέλεσμα ήταν να ενισχυθούν τα κίνητρα για υποκατάσταση της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών με άλλες κατηγορίες οινοπνευματωδών.

Η αύξηση των φόρων και των τιμών έχει πρόσθετες αρνητικές επιπτώσεις. Ειδικότερα, επιδεινώνει την ανταγωνιστικότητα του εγχώριου τουριστικού προϊόντος σε σύγκριση με ανταγωνιστικούς τουριστικούς προορισμούς και αυξάνει τα κίνητρα για διασυνοριακές αγορές αλκοολούχων ποτών από γειτονικές χώρες με χαμηλότερους συντελεστές ΕΦΚΟΠ. Επιπλέον, ενισχύει τα κίνητρα διεξαγωγής λαθρεμπορίου και νοθείας, με αρνητικές συνέπειες στην ανθρώπινη υγεία, και, παράλληλα, τα κίνητρα για φοροδιαφυγή.

Φορολογικά έσοδα από τα αλκοολούχα ποτά

Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών συνεισφέρει σημαντικά στα φορολογικά έσοδα, τόσο μέσω του ΕΦΚΟΠ και του ΦΠΑ, όσο και μέσα από τους φόρους εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Ωστόσο, η πτώση της αγοράς αλκοολούχων ποτών επηρέασε τα έσοδα από τον ΕΦΚΟΠ, τα οποία μειώθηκαν το 2012 κατά 15,1% έναντι του 2011 και προσέγγισαν τα 296 εκ. ευρώ. Διαχρονικά παρατηρούνται αποκλίσεις των εσόδων που εισπράττονται από τα οινοπνευματώδη ποτά σε σχέση με τους στόχους του προϋπολογισμού. Οι αποκλίσεις αυτές διευρύνονται όταν σημειώνονται αυξήσεις στους συντελεστές και συνήθως διορθώνονται μέσα σε 1-2 έτη. Ωστόσο, μετά το 2010 εκτιμάται ότι εμμένουν, καθώς για το 2012 η διαφορά εισπράξεων και στόχου έφτασε τα 60 εκ. ευρώ, το 17% δηλαδή των συνολικών προσδοκώμενων εσόδων, ενώ το 2011 η απόκλιση είχε φτάσει τα 92 εκ. ευρώ.

Σενάρια επαναπροσδιορισμού της φορολογικής πολιτικής στα αλκοολούχα ποτά

Η διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης εκτιμάται ότι θα προκαλέσει περαιτέρω αρνητικές επιπτώσεις στον κλάδο, καθώς η οικονομική του δραστηριότητα δεν αναμένεται να ανακάμψει σύντομα. Ενδεχόμενοι θετικοί ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας εκτιμάται ότι δεν θα μεταφραστούν άμεσα σε αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος. Έτσι, ο άμεσος και ίσως μοναδικός μοχλός επαναπροσδιορισμού της οικονομικής δραστηριότητας του κλάδου είναι η μεταβολή του συντελεστή ΕΦΚΟΠ. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκαν οι προοπτικές του κλάδου και οι αντίστοιχες επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας και στα φορολογικά έσοδα, υπό δύο σενάρια: α) ένα **βασικό σενάριο αναφοράς**, στο οποίο υποθέτουμε διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών και β) ένα **εναλλακτικό σενάριο** στο οποίο υποθέτουμε τη σταδιακή αποκλιμάκωση ΕΦΚΟΠ μέχρι το 2016.

Σενάριο αναφοράς: Η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών συνεχίζει την πτωτική της πορεία, φτάνοντας το 2016 τα 48 εκ. φιάλες, έναντι 88 εκ. το 2008. Μια τέτοια εξέλιξη, αν επαληθευτεί, θα έχει αρνητικές συνέπειες για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων που συνδέονται με τον κλάδο, την απασχόληση και τα έσοδα του δημοσίου από όλες τις πηγές. Παρόλο που η εκτιμώμενη μείωση των πωλήσεων για την περίοδο 2014-2016 είναι ήπια, εκτιμάται ότι η βιωσιμότητα πολλών επιχειρήσεων που διατηρούν τη λειτουργία τους την τελευταία τριετία με αρκετές δυσκολίες, δεν θα μπορεί να παραταθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα. Τα φορολογικά έσοδα το 2016 από τον ΕΦΚΟΠ θα είναι

χαμηλότερα κατά 22 εκ. ευρώ, ενώ αν ληφθούν υπόψη και τα έσοδα από τον ΦΠΑ, οι «απώλειες» φορολογικών εσόδων φτάνουν τα 36 εκ. ευρώ. Η απασχόληση αναμένεται να υποχωρήσει εκ νέου, με τις απώλειες τόσο από εργοδοτικές εισφορές, φόρους εισοδημάτων φυσικών προσώπων, όσο και από αυξημένα επιδόματα ανεργίας να εκτιμώνται σε 45 εκ. ευρώ περίπου. Οι απώλειες αυτές θα πρέπει να προστεθούν στις ήδη εκτιμηθείσες των τελευταίων ετών.

Σενάριο σταδιακής αποκλιμάκωσης του ΕΦΚΟΠ: Η διαμόρφωση του σεναρίου αποκλιμάκωσης του ΕΦΚΟΠ συνδέεται με την ευρύτερη ευρωπαϊκή στρατηγική σύγκλισης των φορολογικών συντελεστών, αλλά και με την προσπάθεια δημοσιονομικής προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας. Έτσι, στο εναλλακτικό σενάριο εξετάζεται το ενδεχόμενο μείωσης του συντελεστή κατά 250€ / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης ετησίως μέχρι το 2016, με αφετηρία το 2014 με τελικό στόχο να διαμορφωθεί ο συντελεστής ΕΦΚΟΠ στα 1.770€ (ΕΕ27 μ.ο. 1.733€), σε επίπεδα υψηλότερα από τον Ιανουάριο του 2010.

Η εκτιμώμενη πτωτική πορεία της αγοράς αναμένεται να αντιστραφεί στο σενάριο βαθμιαίας μείωσης του φόρου, με την κατανάλωση να έχει αυξητική τάση μέχρι το 2016, χωρίς ωστόσο να υπερβεί τα επίπεδα του 2011. Η εξέλιξη αυτή θα βελτιώσει τις προοπτικές βιωσιμότητας των επιχειρήσεων του κλάδου, καθώς και τα συνολικά καθαρά δημόσια έσοδα σε σύγκριση με το σενάριο αναφοράς.

Συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι η μείωση του φόρου θα οδηγήσει σε:

- Αύξηση των εσόδων από ΦΠΑ, σε σύγκριση με το βασικό σενάριο.
- Συγκράτηση της απασχόλησης, αύξηση των εργοδοτικών εισφορών και μείωση των επιδομάτων ανεργίας.
- Αύξηση των εισοδημάτων σε κάθε στάδιο της αλυσίδας αξίας που θα τροφοδοτήσει με επιπλέον κατανάλωση και φόρους την οικονομία.
- Μείωση των εσόδων από ΕΦΚΟΠ, η οποία όμως αντισταθμίζεται από την αύξηση των εσόδων από τις άλλες πηγές.

Συγκεκριμένα, σε σύγκριση με το σενάριο αναφοράς προκύπτει ότι η αύξηση των εσόδων από τον ΦΠΑ προσεγγίζει την τριετία 2014-2016 τα 40,3 εκ. ευρώ. Εξαιτίας της αύξησης των πωλήσεων αναμένονται 2.991 περισσότερες θέσεις εργασίας στο σύνολο της οικονομίας. Η αύξηση στην απασχόληση και η διατήρηση αρκετών επιχειρήσεων στην οικονομία εκτιμάται ότι θα αποδώσει επιπλέον 21,4 εκ. ευρώ από τη φορολόγησή τους, ενώ οι εργοδοτικές εισφορές θα είναι αυξημένες κατά 23,8 εκ. ευρώ σε σχέση με το βασικό σενάριο. Ταυτόχρονα, ο σημαντικός περιορισμός των απωλειών θέσεων εργασίας θα εξοικονομήσει δαπάνες από τα επιδόματα ανεργίας τα οποία υπολογίστηκαν στο βασικό σενάριο, ύψους 15,5 εκ. ευρώ, κατ' ελάχιστον, καθώς πέρα από τη συγκράτηση της απασχόλησης αναμένεται και ενίσχυσή της σε σύγκριση με το βασικό σενάριο. Έτσι, το συνολικό επιπλέον όφελος είναι 6,3 εκ. ευρώ στην τριετία 2014-2016.

Πίνακας 2. Διαφορά εσόδων σε σύγκριση με το βασικό σενάριο

	Σύγκριση σεναρίων	2014	2015	2016	Σύνολο 2014-2016
	Πωλήσεις (φιάλες)	2.257.595	4.690.746	7.330.018	14.278.359
	Αριθμός εργαζομένων	940	997	1.054	2.991
Φορολογικά Έσοδα (εκ. ευρώ)	Φορολογικά Έσοδα από ΕΦΚΟΠ	-15,0	-31,1	-48,6	-94,6
	Φορολογικά Έσοδα από ΦΠΑ	6,4	13,3	20,6	40,3
	Φορολογικά Έσοδα Εισοδημάτων	3,4	7,1	10,9	21,4
	Σύνολο φορολογικών εσόδων	-5,1	-10,8	-17,1	-32,9
Μη Φορολογικά Έσοδα (εκ. ευρώ)	Επιδόματα Ανεργίας (εξοικονόμηση)	4,9	5,2	5,5	15,5
	Εργοδοτικές Εισφορές	3,8	7,8	12,1	23,8
	Σύνολο μη φορολογικών εσόδων	8,7	13,0	17,6	39,3
	Σύνολο Εσόδων (σε εκ. ευρώ)	3,6	2,3	0,5	6,3

Το αποτέλεσμα αυτό δεν αντανακλά απόλυτα τις συνολικές θετικές επιδράσεις στην οικονομία, καθώς η μείωση του φορολογικού συντελεστή, υπό προϋποθέσεις, μπορεί να αποδώσει ακόμα περισσότερα οφέλη.

Επιπλέον θετικές επιδράσεις από τη συστηματική παρέμβαση στην αγορά αλκοολούχων ποτών.

Η μείωση του φόρου, σε συνδυασμό με τη λήψη διαρθρωτικών μέτρων (αποτελεσματική εφαρμογή αγορανομικών ρυθμίσεων, εντατικοποίηση ελέγχων κ.ά.), εκτιμάται ότι θα έχουν θετικές επιδράσεις στον κλάδο και συνολικά στην οικονομία, προκαλώντας βελτιώσεις:

- Στην **απασχόληση**: Συγκράτηση της απασχόλησης με θετικές επιδράσεις στις εργοδοτικές εισφορές και στη μείωση των επιδομάτων ανεργίας.
- Στα **εισοδήματα**: Αύξηση εισοδημάτων σε κάθε στάδιο της αλυσίδας αξίας που θα τροφοδοτήσει με επιπλέον κατανάλωση και έσοδα από φόρους ολόκληρη την οικονομία.
- Στα **φορολογικά Έσοδα**: Αύξηση εσόδων από ΦΠΑ, σε σύγκριση με το βασικό σενάριο και αύξηση από τους φόρους εισοδήματος.
- Στο **βαθμό εισπραξιμότητας των φόρων**: Βελτίωση «εισπραξιμότητας» φόρων. Στην on trade αγορά (bar, restaurants) η απουσία ελέγχων, αλλά και το κίνητρο φοροδιαφυγής εξαιτίας της υψηλής φορολόγησης, έχει «εκθρέψει» το φαινόμενο μερικής έκδοσης αποδείξεων και απόδοσης ΦΠΑ (collection rate), περίπου στο 70% σύμφωνα με συντηρητικές εκτιμήσεις.
- Στη **συρρίκνωση του λαθρεμπορίου ποτών**: Ο υψηλός φορολογικός συντελεστής δημιουργεί ισχυρά κίνητρα για τέτοιου είδους δραστηριότητες.
- Καταπολέμηση της **παράνομης παραγωγής** και κατ' επέκταση της **διακίνησης του τσίπουρου δημηρών** με θετικές επιπτώσεις στα δημόσια έσοδα και στη δημόσια υγεία.
- **Βελτίωση του τουριστικού προϊόντος**, ειδικά σε σχέση με ανταγωνιστικές μεσογειακές χώρες, όπου ο ΕΦΚΟΠ είναι σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα.

Λαθρεμπόριο αλκοολούχων και αποσταγμάτων

Το φαινόμενο της λαθρεμπορίας αλκοολούχων ποτών έχει λάβει πλέον μεγάλες διαστάσεις λόγω της απουσίας ελέγχων και της αύξησης του ΕΦΚΟΠ. Σύμφωνα με φορείς της αγοράς, το λαθρεμπόριο αλκοολούχων εκφρασμένο σε φιάλες εκτιμάται ότι άγγιξε τα 8,2 εκ. φιάλες το 2012, οι οποίες διακινούνται χωρίς την είσπραξη ΕΦΚΟΠ, ενώ οι απώλειες που δημιουργούνται αφορούν και τη μη είσπραξη ΦΠΑ (~30%). Η **απώλεια φορολογικών εσόδων** από τη μη καταβολή του ΕΦΚΟΠ σε ποτά που διακινήθηκαν παράνομα, προσεγγίζει τα **41,8 εκ. ευρώ** (χωρίς τα έσοδα από ΦΠΑ και χωρίς να συμπεριλαμβάνεται το τσίπουρο διημέρων).

Παράλληλα, εκτιμάται ότι οι οικονομικές επιπτώσεις από το παράνομο εμπόριο **τσίπουρου διημέρων** λαμβάνουν επίσης μεγάλες διαστάσεις. Το τσίπουρο διημέρων κατευθύνεται για οικιακή χρήση ή για εμπορία έως μια συγκεκριμένη ποσότητα ανά παραγωγό. Στην πραγματικότητα, πέρα από τις ποσότητες που δηλώνονται ως τσίπουρο διημέρων με την καταβολή του ανάλογου φόρου (0,59 €/κιλό προϊόντος), διοχετεύονται στα κανάλια εμπορίας και τελικής κατανάλωσης πολύ μεγαλύτερες ποσότητες. Σύμφωνα με φορείς της αγοράς ο όγκος τσίπουρου που διακινείται παράνομα είναι περίπου 1,2 εκ. 9λιτρα κιβώτια ή 10,8 εκ. λίτρα, ενώ πρόσφατες εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομικών (Επιτροπή για την επανεξέταση του καθεστώτος των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών) ανεβάζουν το ύψος της παράνομης εμπορίας ακόμα και στα 18 εκ. λίτρα. Σε κάθε περίπτωση όμως, ακόμα και με τις πολύ συντηρητικές εκτιμήσεις (10,8 εκ. λίτρα) οι εκτιμώμενες απώλειες από έσοδα ΕΦΚΟΠ υπολογίζονται σε **55,1 εκ. ευρώ ετησίως**, ενώ οι απώλειες από ΦΠΑ εκτιμώνται ελαφρώς χαμηλότερες, καθώς ένα τμήμα από τα παράνομα ποτά διακινούνται στην αγορά με την αντίστοιχη έκδοση παραστατικού. Έτσι, με τη συντηρητική υπόθεση ότι τουλάχιστον το 30% των παράνομων ποσοτήτων δεν αποδίδει ΦΠΑ, οι απώλειες ανέρχονται στα **42,6 εκ. ευρώ ετησίως**. Συνεπώς, οι απώλειες φορολογικών εσόδων από την παράνομη παραγωγή και εμπορία τσίπουρου υπό το καθεστώς των διημέρων ανέρχονται σε **97,7 εκ. ευρώ** ανά έτος.

Ο **περιορισμός του λαθρεμπορίου αλκοολούχων ποτών** και της **παράνομης εμπορίας του τσίπουρου διημέρων** με τον περιορισμό των κινήτρων λόγω μείωσης του φόρου αλλά και με συντονισμένους ελέγχους εκτιμάται ότι θα συνεισφέρει στα φορολογικά έσοδα, τη δημόσια υγεία, τη βιωσιμότητα πολλών επιχειρήσεων και την απασχόληση, ενδυναμώνοντας το πλαίσιο λειτουργίας των υγιών επιχειρήσεων.

Συνολικές επιδράσεις

Συνεπώς, πολλαπλασιαστικές θετικές επιδράσεις μπορούν να προκύψουν από τη σταδιακή αποκλιμάκωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ, την εντατικοποίηση των ελέγχων στην αγορά, (είσπραξιμότητα φόρων, διακίνηση φορτίων, έλεγχος εμπορίας τσίπουρου διημέρων) και την ελαχιστοποίηση των κινήτρων για την παράνομη εμπορία ποτών για οικιακή χρήση. Στον παρακάτω πίνακα υπολογίζονται οι βελτιώσεις στα δημοσιονομικά έσοδα, για κάθε βήμα «διόρθωσης», τόσο στον περιορισμό του παράνομου εμπορίου, όσο και στη συλλογή των φόρων.

Πίνακας 3. Πρόσθετα δυνητικά οφέλη από τις παρεμβάσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών

		(collection rate – on trade)			
		75%	80%	90%	100%
1	Βελτίωση είσπραξης ΦΠΑ (collection rate)*	24,6	49,2	98,4	123,4
*Στο Collection rate τα ποσοστά (%) αντιστοιχούν σε εκατοστιαίες μονάδες, π.χ. 70%, 75%					
		% βελτίωσης			
		5%	10%	20%	50%
2	Διοχέτευση παράνομα διακινούμενων όγκων ποτών στα νόμιμα κανάλια - (Επιπλέον έσοδα ΕΦΚΟΠ)	5,0	10,0	19,9	50,0
3	Διοχέτευση παράνομα διακινούμενων όγκων ποτών στα νόμιμα κανάλια - (Επιπλέον έσοδα ΦΠΑ)	4,1	8,2	16,4	41,0
4	Διοχέτευση παράνομα διακινούμενων όγκων τσίπουρου διημέρων στα νόμιμα κανάλια - (Επιπλέον έσοδα ΕΦΚΟΠ)	6,9	13,7	27,4	68,6
5	Διοχέτευση παράνομα διακινούμενων όγκων τσίπουρου διημέρων στα νόμιμα κανάλια - (Επιπλέον έσοδα ΦΠΑ)	6,4	12,8	25,6	64,0
6	Πρόσθετα έσοδα από τη μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ (Σενάριο Α)	6,3	6,3	6,3	6,3

Προκειμένου οι στόχοι που μπορεί να τεθούν να είναι ρεαλιστικοί, θεωρούμε ότι κάθε μέτρο θα βελτιώσει τα έσοδα, αλλά όχι στο μέγιστο δυνατό βαθμό και όχι με την ίδια ένταση ανά μέτρο. Ειδικότερα, η **βελτίωση της είσπραξης ΦΠΑ** κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες (από 70 σε 75%) μπορεί να αποδώσει περίπου 24,6 εκ. ευρώ **επιπλέον** έσοδα στην τριετία. Θεωρείται ρεαλιστικός στόχος στο βαθμό που η εντατικοποίηση των ελέγχων στην on trade αγορά και η ταυτόχρονη μείωση των κινήτρων για φοροδιαφυγή μέσω αποκλιμάκωσης των φορολογικών συντελεστών μπορούν να αποδώσουν άμεσα επιπλέον φορολογικά έσοδα.

Ο **περιορισμός του λαθρεμπορίου** ποτών, λόγω μείωσης του κινήτρου που προκύπτει από τον υψηλό ΕΦΚΟΠ αλλά και εντατικοποίησης των ελέγχων, εκτιμάται ότι θα μειώσει τη διακίνηση παράνομων ποτών κατά 10% ετησίως, με επιπλέον έσοδα **18,2 εκ. ευρώ** από ΕΦΚΟΠ και ΦΠΑ στην τριετία. Η εφαρμογή των υφιστάμενων κανονισμών και η εντατικοποίηση των ελέγχων, τόσο στα σύνορα, όσο και στην εσωτερική αγορά εκτιμάται ότι μπορεί να αποδώσει πολύ περισσότερο, ωστόσο για τις ανάγκες μιας συντηρητικής εκτίμησης, τα επιπλέον έσοδα στην τριετία αναμένεται να διαμορφωθούν στα 18,2 εκ ευρώ.

Οι μεγάλες απώλειες φορολογικών εσόδων και οι κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία που πηγάζουν από το τμήμα της παράνομης παραγωγής και εμπορίας του **τσίπουρου διημέρων**, επιτάσσουν άμεσα μέτρα εντατικών ελέγχων για το μετριασμό του φαινομένου. Ο περιορισμός της παράνομης εμπορίας τσίπουρου διημέρων, με τη λήψη μέτρων, αναμένεται να αποδώσει επιπλέον **44,2 εκ. ευρώ** ετησίως ή **132,6 εκ. ευρώ** στην τριετία, από ΕΦΚΟΠ και ΦΠΑ.

Με βάση τα ανωτέρω, **τα δυνητικά δημοσιονομικά οφέλη από μια συνολική παρέμβαση στην αγορά των αλκοολούχων ποτών, φτάνουν στα 182 εκ. ευρώ στην τριετία 2014-2016.**

Συνοψίζοντας, **στη βιωσιμότητα και ανάπτυξη του κλάδου των αλκοολούχων ποτών** μπορεί να συμβάλλουν τα εξής:

- **Σταδιακή μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ.** Σύγκλιση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σε βάθος τριετίας.
- **Εντατικοποίηση των ελέγχων**, τόσο στα σύνορα, όσο και επιτόπια στην εγχώρια αγορά:
 - o για τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου και
 - o την ελαχιστοποίηση των κινήτρων για την παράνομη εμπορία του τσίπουρου διημέρων.
- **Εξασφάλιση ίσων όρων εμπορίας** για τα αποστάγματα (ούζο, τσίπουρο), κοινή φορολόγηση για τα τοπικά αποστάγματα που διοχετεύονται στα κανάλια εμπορίας (π.χ. τσίπουρο διημέρων που παρανόμως διοχετεύονται για εμπορία).
- Έλεγχος για τον **τρόπο συσκευασίας και εμπορίας** τσίπουρου διημέρων.
- **Συντονισμός ελεγκτικών μηχανισμών** για καλύτερη αποτελεσματικότητα.

- **Δημιουργία Ομάδας Εργασίας** με συμμετοχή των αρμόδιων υπηρεσιών και των επιχειρήσεων του κλάδου για την καταπολέμηση της νοθείας/λαθρεμπορίου οινοπνευματωδών ποτών που αποβαίνει εις βάρος των δημοσίων εσόδων και δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις του κλάδου.
- Εκτίμηση των **δυνατοτήτων συνεισφοράς των επιχειρήσεων** στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (π.χ. Χορηγία ειδικού εξοπλισμού στις ελεγκτικές αρχές για τον εντοπισμό παράνομα διακινούμενων φορτιών προϊόντων).

1. Εισαγωγή

Σε πρόσφατη μελέτη του IOBE με αντικείμενο τα προβλήματα και τις προοπτικές του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα (Δεκέμβριος 2011) είχαν καταγραφεί οι δυσμενείς επιπτώσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών από τη δραστική αύξηση του συντελεστή του ειδικού φόρου κατανάλωσης (ΕΦΚΟΠ) αλλά και από την ύφεση της ελληνικής οικονομίας. Οι επιπτώσεις από τη μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών είχαν ποσοτικοποιηθεί τόσο για την αλυσίδα εφοδιασμού αλκοολούχων ποτών όσο και για το σύνολο της οικονομίας.

Στην ίδια μελέτη είχαν πραγματοποιηθεί προβλέψεις για την εξέλιξη των πωλήσεων αλκοολούχων ποτών, των φορολογικών εσόδων και της απασχόλησης στην οικονομία στη βάση δύο εναλλακτικών σεναρίων εξέλιξης του ΕΦΚΟΠ. Το πρώτο αφορούσε στη διατήρηση του υφιστάμενου φορολογικού καθεστώτος για το συντελεστή ΕΦΚΟΠ, ενώ το δεύτερο θεωρούσε τη σταδιακή αποκλιμάκωση του ΕΦΚΟΠ εντός τριετίας με στόχο να προσεγγιστεί ο μέσος συντελεστής ΕΦΚΟΠ στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η μελέτη κατέληγε μεταξύ άλλων στο συμπέρασμα ότι η σταδιακή μείωση του ΕΦΚΟΠ συνδεόταν με περισσότερα οφέλη για την οικονομία.

Έκτοτε οι οικονομικές συνθήκες αποδείχθηκαν αρκετά πιο δυσμενείς σε σχέση με τις υποθέσεις που είχαν διατυπωθεί στη μελέτη, ενώ η αποτύπωση των πλέον πρόσφατων επιδόσεων της αγοράς αλκοολούχων ποτών (πωλήσεις, κερδοφορία, φορολογικά έσοδα) μπορεί να δώσει μια καλύτερη εικόνα σχετικά με τις προσδοκίες που μπορεί να διαμορφωθούν για το μέλλον του κλάδου στην Ελλάδα.

Στο πλαίσιο αυτό θεωρήθηκε χρήσιμη η επικαιροποίηση της προηγούμενης μελέτης, με ενσωμάτωση τόσο των οικονομικών στοιχείων του κλάδου έως και το 2012, όσο και των αναθεωρημένων προβλέψεων για τους παράγοντες που εκτιμάται ότι θα προσδιορίσουν τις εξελίξεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα τα επόμενα χρόνια. Ειδικότερα, στην παρούσα μελέτη (επαν)εξετάζονται:

- Οι επιπτώσεις του υφιστάμενου φορολογικού περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την οικονομική ύφεση στις επιμέρους κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών.
- Οι επιπτώσεις στην ευρύτερη εφοδιαστική αλυσίδα του κλάδου των αλκοολούχων ποτών από την κρίση και το υφιστάμενο φορολογικό περιβάλλον.

- Οι επιπτώσεις του υφιστάμενου φορολογικού και ευρύτερου νομοθετικού πλαισίου που αφορά στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών, ειδικά σε σχέση με το παράνομο εμπόριο.
- Οι επιπτώσεις και η σκοπιμότητα μίας σταδιακής αποκλιμάκωσης του ΕΦΚΟΠ προς τον μέσο όρο της ΕΕ-27.
- Οι προοπτικές ανάπτυξης του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα, οι προϋποθέσεις επίτευξης της ανάπτυξης και τα εμπόδια που παρουσιάζονται σήμερα.

2. Βασικά χαρακτηριστικά και μεγέθη του κλάδου των αλκοολούχων ποτών

2.1 Οριοθέτηση των προϊόντων και του κλάδου των αλκοολούχων ποτών

Στα αλκοολούχα ποτά περιλαμβάνονται το Ουίσκι, τα Λευκά Ποτά (βότκα, τζίν, ρούμι, τεκίλα), τα Λικέρ, το Κονιάκ / Brandy και τα RTD'S (Ready-to-Drink Cocktails). Τα αλκοολούχα ποτά εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία των οινοπνευματωδών ποτών, στην οποία περιλαμβάνονται όλες οι κατηγορίες ποτών που εμπεριέχουν αιθυλική αλκοόλη, όπως το κρασί, η μύρα και διάφορα (τοπικά) αποστάγματα (ούζο, τσίπουρο κ.ά.). Στην παρούσα μελέτη θεωρούμε ότι τα τοπικά αποστάγματα και τα αλκοολούχα ποτά ανήκουν στην ίδια κατηγορία προϊόντων, καθώς αποτελούν υποκατάστατα προϊόντα που έχουν παρόμοια, αλλά όχι ενιαία, φορολογική αντιμετώπιση.

Από την πλευρά της προσφοράς θεωρούμε ότι στον ευρύτερο κλάδο των αλκοολούχων ποτών εντάσσονται οι παρακάτω κλάδοι / ομάδες επιχειρήσεων:

- Εγχώριοι παραγωγοί αλκοολούχων ποτών
- Εισαγωγείς / αντιπρόσωποι διεθνών οίκων παραγωγής αλκοολούχων ποτών
- Χονδρικό εμπόριο αλκοολούχων ποτών
- Μεγάλες και μεσαίες αλυσίδες και καταστήματα λιανικού εμπορίου τροφίμων και ποτών
- Ειδικευμένο λιανικό εμπόριο αλκοολούχων ποτών (π.χ. κάβες)
- Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο κλάδο Ξενοδοχείων – Εστιατορίων (εστιατόρια, bar, clubs, live, café-bar κ.λπ.) οι οποίες διαθέτουν αλκοολούχα ποτά στους τελικούς καταναλωτές για επιτόπια κατανάλωση.

Η ταξινόμηση αυτή διαφοροποιείται από την παραδοσιακή «στενότερη» οριοθέτηση του κλάδου, σύμφωνα με την οποία στον κλάδο περιλαμβάνονται άμεσα μόνον οι δύο πρώτοι κλάδοι / ομάδες επιχειρήσεων, ως βασικοί προμηθευτές αλκοολούχων ποτών στην αγορά³. Ωστόσο, η διαφοροποίηση αυτή κρίθηκε σκόπιμη, καθώς ένας από τους κύριους στόχους της μελέτης είναι η ανάλυση του συνολικού αντίκτυπου του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία και των επιπτώσεων που προκαλούνται από το υφιστάμενο σύστημα φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών. Για το λόγο αυτό, στην παρούσα ανάλυση

³ Η προσέγγιση που ακολουθείται ως προς την οριοθέτηση του κλάδου διαφοροποιείται και από την επίσημη στατιστική ταξινόμηση (ΣΤΑΚΟΔ 2008) που χρησιμοποιεί η Στατιστική Υπηρεσία (ΕΛΣΤΑΤ), σύμφωνα με την οποία η παραγωγή ποτών συνιστά διαφορετικό κλάδο από το εισαγωγικό εμπόριο ποτών από το εξωτερικό, το οποίο και εντάσσεται στο χονδρικό εμπόριο ποτών.

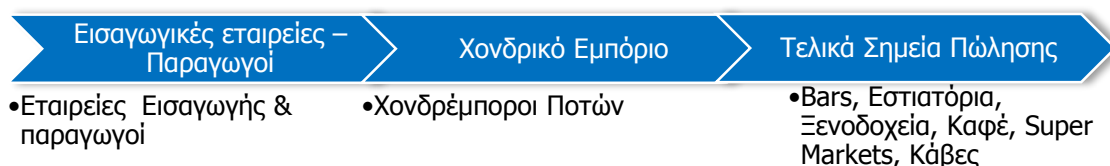
περιλαμβάνονται και οι κλάδοι που διαμεσολαβούν μεταξύ της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων στους τελικούς καταναλωτές.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών διακρίνεται σε τρία βασικά επίπεδα (Διάγραμμα 2.1):

- Στο πρώτο περιλαμβάνεται η **εγχώρια παραγωγή** και τα εισαγόμενα αλκοολούχα ποτά,
- στο δεύτερο επίπεδο (Διάγραμμα 2.2) βρίσκονται τα ενδιάμεσα κανάλια διανομής (**χονδρικό εμπόριο**), και
- στο τρίτο επίπεδο περιλαμβάνονται τα τελικά σημεία λιανικής πώλησης αλκοολούχων ποτών προς οικιακή (**off trade**) ή επιτόπια κατανάλωση (**on trade** - Supermarkets, Κάβες, Μπαρ, Εστιατόρια, Ξενοδοχεία κ.ά.).

Η διάκριση αυτή δεν είναι απόλυτη, καθώς σημεία λιανικής πώλησης όπως οι μεγάλες αλυσίδες supermarket, συχνά αποτελούν προμηθευτές τελικών σημείων πώλησης προς επιτόπια κατανάλωση. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι στα επίπεδα χονδρικής και λιανικής πώλησης, οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών αποτελούν μόνον ένα τμήμα των συνολικών πωλήσεων των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτά τα επίπεδα. Κατά το τμήμα αυτό θεωρούμε ότι η δραστηριότητά τους περιλαμβάνεται στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών.

Διάγραμμα 2.1. Τα τρία επίπεδα του κλάδου αλκοολούχων ποτών

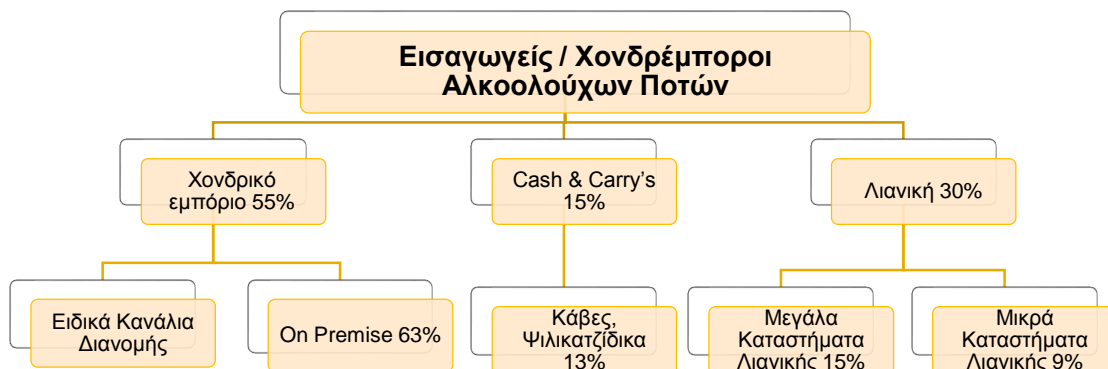
2.2 Η αλυσίδα αξίας του κλάδου αλκοολούχων ποτών

Στο Διάγραμμα 2.2 αποτυπώνεται πιο αναλυτικά η δομή του κλάδου και παρατίθενται εκτιμήσεις σχετικά με την κατανομή των πωλήσεων σε κάθε επίπεδο της αλυσίδας αξίας (εφοδιασμού). Στο πρώτο επίπεδο, στο οποίο περιλαμβάνονται οι εταιρείες εισαγωγής / αντιπροσώπευσης αλκοολούχων ποτών που παράγονται στο εξωτερικό και οι εγχώριοι παραγωγοί που παράγουν τοπικά αποστάγματα, λικέρ και κονιάκ που απευθύνονται κυρίως στην εγχώρια αγορά, επικρατούν θυγατρικές μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων, οι οποίες εισάγουν, παράγουν και διαθέτουν αλκοολούχα ποτά με ισχυρά εμπορικά σήματα, τα οποία στηρίζουν μέσω διαφήμισης και προωθητικών ενεργειών και διαθέτουν

στην αγορά έχοντας αναπτύξει οργανωμένα δίκτυα διανομής (παραδοσιακό χονδρικό εμπόριο, καταστήματα Cash & Carry, μεγάλα καταστήματα λιανικής).

Το παραδοσιακό χονδρικό εμπόριο και τα καταστήματα Cash & Carry διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην αλυσίδα εφοδιασμού των αλκοολούχων ποτών, καθώς τροφοδοτούν μεγάλο τμήμα της αγοράς λιανικής και το μεγαλύτερο τμήμα των σημείων επιτόπιας κατανάλωσης. Εκτιμάται ότι οι εισαγωγικές επιχειρήσεις και οι εγχώριοι παραγωγοί διακινούν περίπου το 55% του όγκου των πωλήσεών τους μέσω χονδρεμπόρων, ενώ πωλούν το 15% σε καταστήματα Cash & Carry από τα οποία προμηθεύονται αλκοολούχα ποτά ένα μέρος των καταστημάτων λιανικής πώλησης και των σημείων επιτόπιας κατανάλωσης. Το υπόλοιπο 30% περίπου του όγκου των πωλήσεών τους διατίθεται απευθείας σε μεγάλα καταστήματα λιανικής, από τα οποία στη συνέχεια προμηθεύονται οι μικρότεροι λιανέμποροι, τα παραδοσιακά καταστήματα λιανικής (περίπτερα, ψιλικατζίδικα) και τμήμα των σημείων επιτόπιας κατανάλωσης.

Διάγραμμα 2.2. Αλυσίδα αξίας κλάδου αλκοολούχων ποτών

Η αγορά αλκοολούχων ποτών περιλαμβάνει δύο τμήματα:

- i. την αγορά / κανάλι **off trade**, δηλαδή την αγορά στην οποία διατίθενται αλκοολούχα ποτά για οικιακή κυρίως κατανάλωση (μέσω Mini & Super Markets, παραδοσιακής λιανικής κ.ά.) και
- ii. την αγορά / κανάλι **on trade**, στην οποία διατίθενται αλκοολούχα ποτά προς επιτόπια κατανάλωση (Εστιατόρια, Μπαρ, Ξενοδοχεία κ.ά.).

Η αγορά off trade εκτιμάται ότι αντιπροσωπεύει το 40% περίπου του συνολικού όγκου πωλήσεων αλκοολούχων ποτών, με το υπόλοιπο 60% να αφορά στην επιτόπια κατανάλωση (στοιχεία 2012).

2.3 Βασικά οικονομικά μεγέθη κλάδου αλκοολούχων ποτών

Μια πρώτη εικόνα για το μέγεθος κάθε τμήματος της αλυσίδας αξίας του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 2.1). Αν και τα τελευταία διαθέσιμα επίσημα στοιχεία αφορούν στο 2008, γεγονός που τα καθιστά ανεπίκαιρα, καθώς η οικονομική κρίση που διέρχεται η ελληνική οικονομία έχει μεταβάλλει δραστικά τα δεδομένα, αξίζει να επισημάνουμε το μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο και στους κλάδους που συνδέονται με την επιτόπια κατανάλωση αλκοολούχων ποτών (δραστηριότητες παροχής ποτών). Αυτό συνεπάγεται ότι οι κλάδοι της παραγωγής / εισαγωγής αλκοολούχων ποτών, στους οποίους δραστηριοποιείται αρκετά μικρότερος αριθμός επιχειρήσεων, διασυνδέονται με ένα υπολογίσιμο τμήμα της οικονομίας. Συνεπώς, οι εξελίξεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών επηρεάζουν και τους κλάδους που βρίσκονται στο ενδιάμεσο και στο τελικό στάδιο της εφοδιαστικής αλυσίδας. Το μέγεθος της επίδρασης εξαρτάται από τη βαρύτητα που έχουν οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών στην οικονομική δραστηριότητα και στην απασχόληση των διασυνδεδεμένων με την παραγωγή και εισαγωγή αλκοολούχων ποτών κλάδων.

Πίνακας 2.1. Βασικά μεγέθη εφοδιαστικής αλυσίδας κλάδου αλκοολούχων ποτών (2008)

Κλάδος	Αριθμός Επιχειρήσεων	Κύκλος Εργασιών (σε εκατ. €)
Παραγωγή αλκοολούχων ποτών	995	2.394
Χονδρικό εμπόριο ποτών	2.510	2.426
<i>Εισαγωγείς / Αντιπρόσωποι¹</i>	5	510
Λιανικό εμπόριο σε μη ειδικευμένα καταστήματα ²	29.608	18.007
Λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών ή καπνού σε ειδικευμένα καταστήματα	29.707	4.427
Λιανικό εμπόριο ποτών σε ειδικευμένα καταστήματα	1.329	269
Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα , με ή χωρίς εστιατόριο	8.288	4.207
Εστιατόρια	45.592	4.655
Υπηρεσίες τροφοδοσίας για εκδηλώσεις και άλλες δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	4.557	390
Δραστηριότητες παροχής ποτών	38.531	2.002

Πηγή:: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Μητρώο Επιχειρήσεων, Εκτιμήσεις IOBE (εισαγωγείς / αντιπρόσωποι)

¹ Οι εισαγωγείς / αντιπρόσωποι περιλαμβάνονται στον κλάδο χονδρικού εμπορίου ποτών.

² Το μη εξειδικευμένο λιανικό εμπόριο περιλαμβάνει τα περίπτερα, παντοπωλεία, καταστήματα γενικού εμπορίου τροφίμων, ποτών και καπνού.

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει σε βασικά οικονομικά μεγέθη των εισαγωγικών εταιρειών αλκοολούχων ποτών, οι οποίες αποτελούν τον πυρήνα του κλάδου, δεδομένου ότι

διαθέτουν και το μεγαλύτερο μερίδιο στην εγχώρια αγορά σε όρους πωλήσεων αλκοολούχων ποτών.

Η απασχόληση στις εισαγωγικές εταιρείες προσέγγισε το 2012 τα 600 άτομα, ενώ ο κύκλος εργασιών τα 279 εκ. ευρώ, αποδίδοντας περίπου 2,1 εκ. ευρώ σε εταιρικούς φόρους εισοδήματος (Πίνακας 2.2). Ταυτόχρονα, εκτιμάται ότι από τις εργοδοτικές εισφορές αλλά και τους φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων το δημόσιο εισέπραξε από τις εισαγωγικές εταιρείες περίπου 4 εκ. ευρώ. Ακόμα πιο σημαντική είναι η συνεισφορά του κλάδου σε όρους φορολογικών εσόδων (εκτός των φόρων εισοδήματος), καθώς με την πώληση των αλκοολούχων ποτών, εισπράχθηκε το 2012 Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) και Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης Οινοπνευματωδών Ποτών (ΕΦΚΟΠ) ύψους 433 εκ. ευρώ.

Πίνακας 2.2: Βασικά οικονομικά μεγέθη εισαγωγικών εταιρειών

	2012
Απασχόληση	597 άτομα
Κύκλος Εργασιών*	€279 εκ.
Εταιρικοί Φόροι	€2,1 εκ.
Έσοδα από ΕΦΚΟΠ	€265 εκ.
Έσοδα από ΦΠΑ	€168 εκ.
Εργοδοτικές εισφορές	€2,3 εκ.
Φόροι Εισοδήματος εργαζομένων	€1,7 εκ.

Πηγή: IOBE

* Εκτίμηση με βάση τους δημοσιευμένους ισολογισμούς

2.3.1 Ο αντίκτυπος του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

Ο συνολικός αντίκτυπος του κλάδου στην ελληνική οικονομία εκτιμήθηκε, με τη χρήση ενός υποδείγματος εισροών – εκροών (input – output model) για την ελληνική οικονομία, το οποίο αναγνωρίζει εμφανώς τις διασυνδέσεις μεταξύ των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας⁴. Στο υπόδειγμα εκτιμάται ότι η μεταβολή της εγχώριας τελικής δαπάνης κατανάλωσης έχει πολλαπλασιαστική επίδραση στην οικονομία. Οι κλάδοι μιας οικονομίας αλληλεπιδρούν, καθώς κάθε κλάδος χρησιμοποιεί ως εισροή στην παραγωγική του διαδικασία προϊόντα και υπηρεσίες από άλλους κλάδους.

⁴ Το υπόδειγμα στηρίζεται σε υποθέσεις (π.χ. σταθερές οικονομίες κλίμακας, σταθερές σχέσεις υποκατάστασης μεταξύ των εισροών). Επιπρόσθετα υποθέτει ότι υπάρχει επαρκής υπερβάλλουσα δυναμικότητα για να ικανοποιήσει την πρόσθετη ζήτηση, ενώ η ανάλυση είναι στατική.

Στην παρούσα μελέτη χρησιμοποιήθηκαν οι πίνακες από την Eurostat για το έτος 2010 (ESA 95 Input-Output tables), οι οποίοι διαφέρουν έναντι της προηγούμενης μελέτης οι οποίοι αναφέρονταν στο έτος 2005, ενώ επιπλέον οι νέοι πίνακες δομούνται με την ΣΤΑΚΟΔ 2008 έναντι της ΣΤΑΚΟΔ 2003.

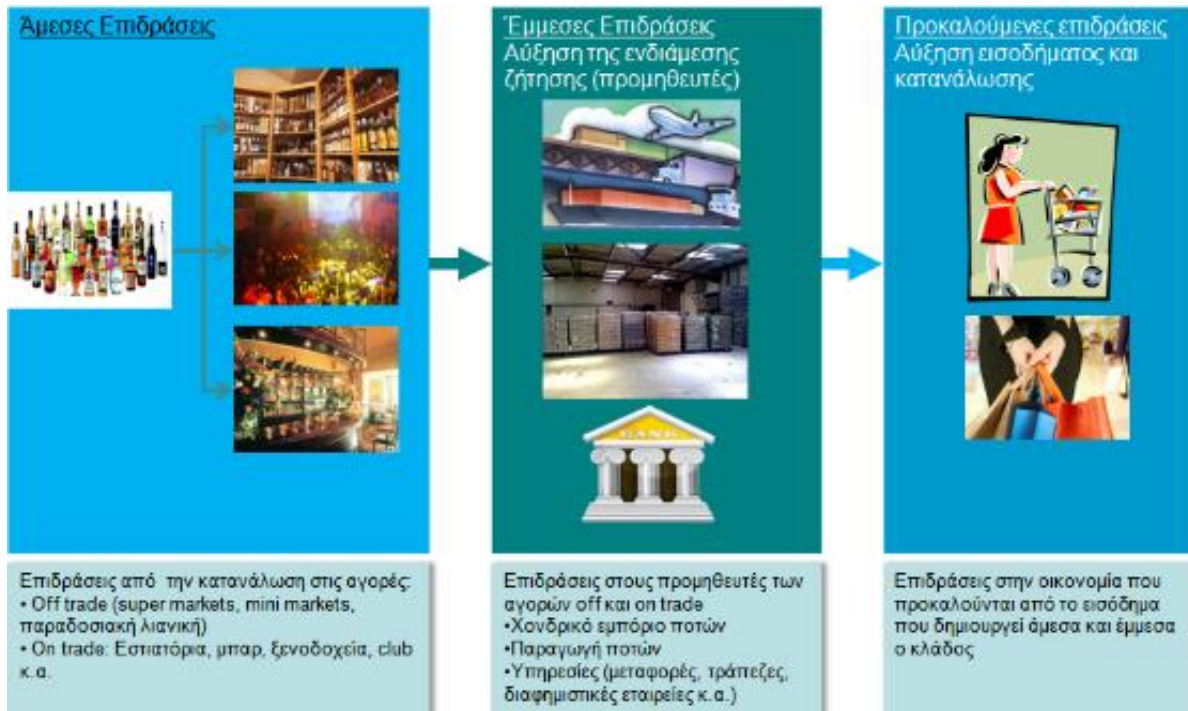
Η ανάλυση στηρίχθηκε αρχικά στον υπολογισμό της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης για την αγορά αλκοολούχων ποτών στις αγορές on trade και off trade για το 2012⁵. Στη συνέχεια, με τη χρήση των σχετικών πολλαπλασιαστών που προκύπτουν από το υπόδειγμα εισροών – εκροών, εκτιμήθηκε η άμεση, έμμεση και προκαλούμενη (induced) συμβολή / επίδραση που έχει στην οικονομία η καταναλωτική δαπάνη αλκοολούχων ποτών.

Οι άμεσες επιδράσεις, σύμφωνα με την ανάλυσή μας, αφορούν στο προϊόν, την προστιθέμενη αξία, τα έσοδα από φόρους εισοδήματος και την απασχόληση στα κανάλια off trade (λιανικό εμπόριο) και on trade (ξενοδοχεία – εστιατόρια - μπαρ). Η ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες από τα δύο κανάλια με σκοπό την ικανοποίηση της ζήτησης αλκοολούχων ποτών προκαλεί ένα δεύτερο γύρο επιδράσεων (έμμεσες επιδράσεις), που αφορούν στα αντίστοιχα οικονομικά μεγέθη των προμηθευτών των τελικών καναλιών διάθεσης (παραγωγή και χονδρικό εμπόριο ποτών), των προμηθευτών των προμηθευτών κ.ο.κ.. Έτσι, η μεταβολή της τελικής ζήτησης ενός κλάδου, επηρεάζει με το ίδιο πρόσημο τη ζήτηση για τα προϊόντα όλων των κλάδων που προμηθεύουν αυτόν τον κλάδο. Στην περίπτωση των αλκοολούχων ποτών, η μείωση της ζήτησης ποτών στη λιανική οδηγεί σε μείωση της ζήτησης για αλκοολούχα ποτά από το χονδρικό εμπόριο, ενώ επηρεάζει ταυτόχρονα τη ζήτηση μεταφορικών υπηρεσιών αλλά και τη χρήση των τραπεζικών υπηρεσιών.

Τέλος, οι προκαλούμενες (induced) επιδράσεις είναι οι επιδράσεις στην οικονομία από την αυξημένη δαπάνη ως αποτέλεσμα του εισοδήματος που έχει δημιουργηθεί από τον κλάδο. Το προκαλούμενο αποτέλεσμα προκύπτει, καθώς η χαμηλότερη ζήτηση συνεπάγεται και χαμηλότερη παραγωγή, προστιθέμενη αξία, μισθοδοσία, φορολογικά έσοδα και απασχόληση. Η μείωση της απασχόλησης και του εισοδήματος από εργασία με τη σειρά τους οδηγούν σε περαιτέρω μείωση της ζήτησης, επιβαρύνοντας το αποτέλεσμα πολλαπλασιαστικά. Ενδεικτικά οι παραπάνω επιδράσεις αποτυπώνονται στο Διάγραμμα 2.3. Το αποτέλεσμα που προκύπτει από αυτές τις επιδράσεις θεωρούμε ότι αντανακλά το συνολικό οικονομικό αντίκτυπο του κλάδου στην ελληνική οικονομία.

⁵ Οι υποθέσεις στις οποίες στηρίχθηκε ο υπολογισμός της καταναλωτικής δαπάνης παρουσιάζονται σε επόμενο τμήμα της μελέτης.

Διάγραμμα 2.3. Επιδράσεις τομέα αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

Ο συνολικός αντίκτυπος του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην οικονομία επιμερίζεται στις αγορές off trade και on trade (Πίνακας 2.3). Προκύπτει ότι η συνολική συνεισφορά του κλάδου των αλκοολούχων ποτών είναι ιδιαίτερα σημαντική τόσο σε όρους προστιθέμενης αξίας και εισοδήματος, όσο κυρίως και σε όρους απασχόλησης. Συγκεκριμένα, η συνολική επίδραση για το 2012 (άμεση, έμμεση και προκαλούμενη) στην εγχώρια προστιθέμενη αξία προσεγγίζει το 1,2 δισεκ. ευρώ, ενώ τα εισοδήματα που παράγονται φτάνουν τα 329 εκ. ευρώ, αποδίδοντας και τους ανάλογους φόρους. Τα εισοδήματα αυτά αφορούν στα εισοδήματα των εργαζομένων στους προμηθευτές (παραγωγή, χονδρικό εμπόριο) και στους πελάτες (μπαρ, εστιατόρια, ξενοδοχεία, supermarkets, mini market, κ.ά.) του κλάδου, όσο και τα εισοδήματα που προκύπτουν από τις δραστηριότητες που δημιουργούν όλοι αυτοί οι κρίκοι μέσω της κατανάλωσης τους (induced effect). Ταυτόχρονα, οι εταιρικοί φόροι, οι οποίοι αποδίδονται από το σύνολο των διασυνδεδεμένων δραστηριοτήτων προσεγγίζουν τα 44 εκ. ευρώ. Τέλος, ιδιαίτερα σημαντική επίδραση αφορά στην απασχόληση που «οφείλεται» στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών, η οποία προσεγγίζει τις 27 χιλ. εργαζόμενους. **Θα πρέπει να σημειωθεί ωστόσο ότι τα αντίστοιχα μεγέθη για τον κλάδο ήταν μεγαλύτερα το 2010, όταν ήδη η ελληνική οικονομία διένυε το τρίτο έτος ύφεσης. Τότε, η προστιθέμενη αξία προσέγγιζε τα 1,6 δισεκ. ευρώ και η απασχόληση τα 37.400 άτομα.**

Πίνακας 2.3. Συνολική επίδραση κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία (2012)

σε εκ. ευρώ	Άμεση Επίδραση	Έμμεση Επίδραση	Προκαλούμενη Επίδραση	Συνολική Επίδραση
Αγορές τελικής διάθεσης αλκοολούχων ποτών				
Εγχώρια Προστιθέμενη Αξία	517	193	450	1.161
ΑΕΠ	548	204	470	1.221
Εισόδημα από Εργασία	104	77	148	329
Εταιρικοί Φόροι	30	2	12	44
Απασχόληση (άτομα)	12.407	5.266	9.286	26.959
Αγορά off trade				
Εγχώρια Προστιθέμενη Αξία	9	5	19	33
ΑΕΠ	9	5	19	34
Εισόδημα από Εργασία	6	2	6	14
Εταιρικοί Φόροι	0,4	0,2	0,5	1
Απασχόληση (άτομα)	661	73	384	1.118
Αγορά on trade				
Εγχώρια Προστιθέμενη Αξία	508	188	432	1.128
ΑΕΠ	539	198	450	1.187
Εισόδημα από Εργασία	98	75	142	315
Εταιρικοί Φόροι	30	1	11	43
Απασχόληση (άτομα)	11.746	5.193	8.902	25.842

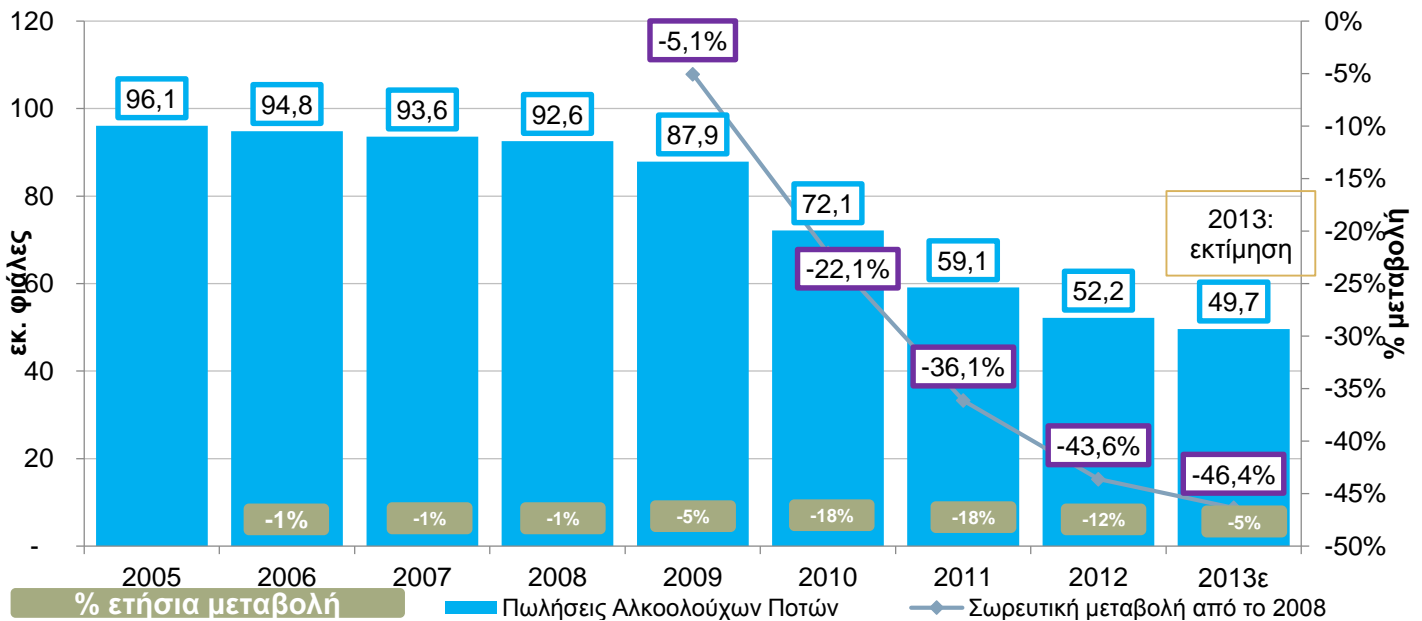
Η αγορά on trade έχει σαφώς μεγαλύτερο οικονομικό αντίκτυπο σε σχέση με την off trade αγορά, καθώς αποτελεί την κύρια αγορά διάθεσης αλκοολούχων ποτών, ενώ και οι δαπάνες των καταναλωτών είναι σημαντικά υψηλότερες λόγω του υψηλότερου μικτού περιθωρίου με το οποίο η συγκεκριμένη αγορά λειτουργεί.

3. Κύριες Τάσεις και εξελίξεις στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών

3.1 Εξέλιξη πωλήσεων

Οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών δεν θα μπορούσαν να μην επηρεαστούν από τις γενικότερες αρνητικές εξελίξεις στην οικονομία και τις μεταβολές των συντελεστών των έμμεσων φόρων που εφαρμόζονται στα αλκοολούχα ποτά. Έτσι, μετά από μια περίοδο μικρής αλλά σταθερής υποχώρησης της ζήτησης αλκοολούχων ποτών (2006-2008), ακολούθησε η ραγδαία πτώση των πωλήσεων, η οποία μέχρι το 2012 είχε φτάσει σωρευτικά το -43,6% (Διάγραμμα 3.1). Το μεγαλύτερο μέρος της πτώσης σημειώθηκε τη διετία 2010/2011. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών έφτασαν το 2012 τις 49,7 εκ. φιάλες, από 92,6 εκ. φιάλες το 2008 και 96,1 εκ. φιάλες το 2005.

Διάγραμμα 3.1. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών 2005-2012 (σε εκ. φιάλες)*

Πηγή: IWSR. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

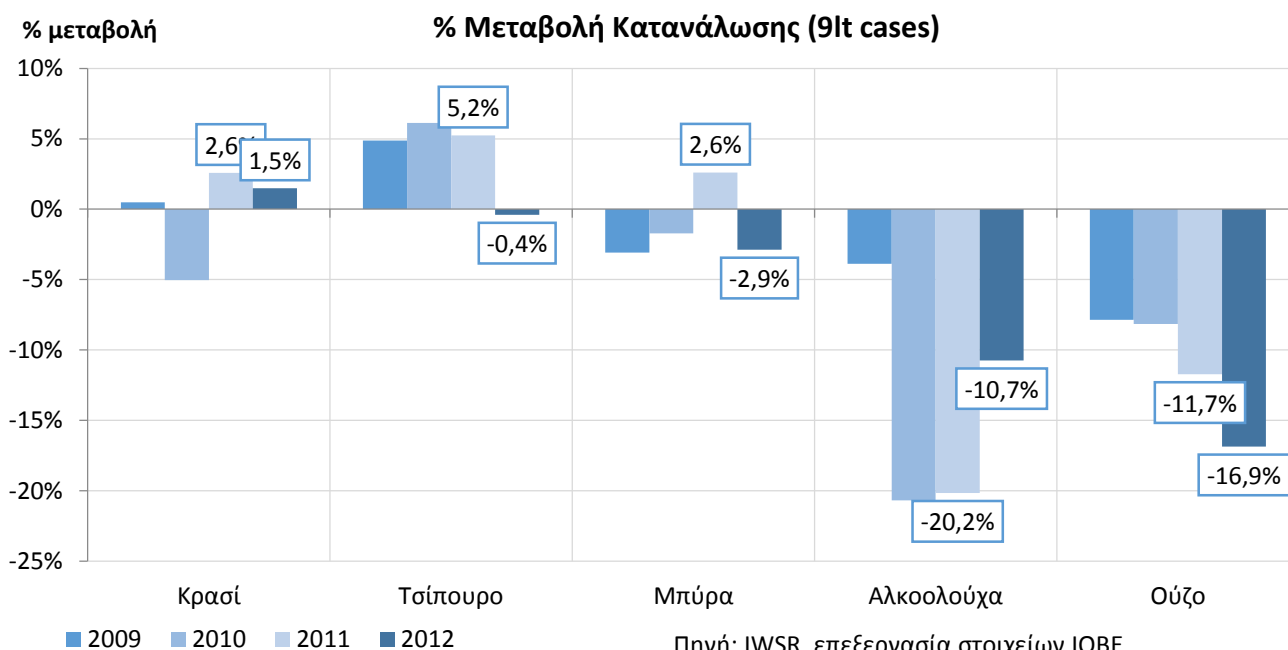
*περιλαμβάνονται και τα τοπικά αποστάγματα (ούζο, τσίπουρο)

Σημαντικές είναι οι διαφορές μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών οινοπνευματωδών ποτών, σε σχέση με τις μεταβολές των πωλήσεών τους τα τελευταία έτη (Διάγραμμα 3.2). Στα αλκοολούχα ποτά και στο ούζο οι μειώσεις είναι συνεχείς και έντονες μετά το 2009. Στο ούζο η υποχώρηση κορυφώθηκε το 2012, ενώ στα αλκοολούχα ποτά το 2011. Σαφώς διαφορετική είναι η εικόνα στις υπόλοιπες κατηγορίες ποτών, όπου στο τσίπουρο και στο κρασί η κατανάλωση εμφανίζεται σχεδόν ανεπηρέαστη ή ακόμα και αυξημένη. Στο κρασί,

έπειτα από την πτώση της κατανάλωσης κατά -5% το 2010, καταγράφεται αύξηση, ενώ στο τσίπουρο η αύξηση της κατανάλωσης για τρία συνεχή έτη (2009-2011), συνοδεύτηκε από ελαφρά κάμψη το 2012 κατά -0,4%. Τέλος, στην μύρα εμφανίζονται εναλλαγές στην κατανάλωση, με άνοδο το 2011 η οποία αντισταθμίστηκε από σχεδόν ισόποση μείωση το 2012.

Οι διαφορές στους φορολογικούς συντελεστές έχουν συμβάλει στη διαφορετική εξέλιξη στην κατανάλωση των επιμέρους τύπων ποτών, καθώς σε ένα περιβάλλον μείωσης των εισοδημάτων οι μεταβολές στις σχετικές τιμές μεταξύ των κατηγοριών ποτών προκαλούν ακόμα μεγαλύτερη υποκατάσταση. Ταυτόχρονα, η στροφή προς μικρότερους χώρους διασκέδασης και η αλλαγή της μορφής διασκέδασης σε ταβέρνες, μεζεδοπωλεία ή ακόμα και το σπίτι, σε σχέση με τους μεγάλους χώρους (clubs), εκτιμάται ότι έχει ενισχύσει αυτή την τάση, καθώς το είδος των ποτών που καταναλώνονται διαφέρει ανάλογα με το χώρο διασκέδασης.

Διάγραμμα 3.2. Ρυθμοί μεταβολής όγκου πωλήσεων οινοπνευματωδών ποτών

Πηγή: IWSR. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

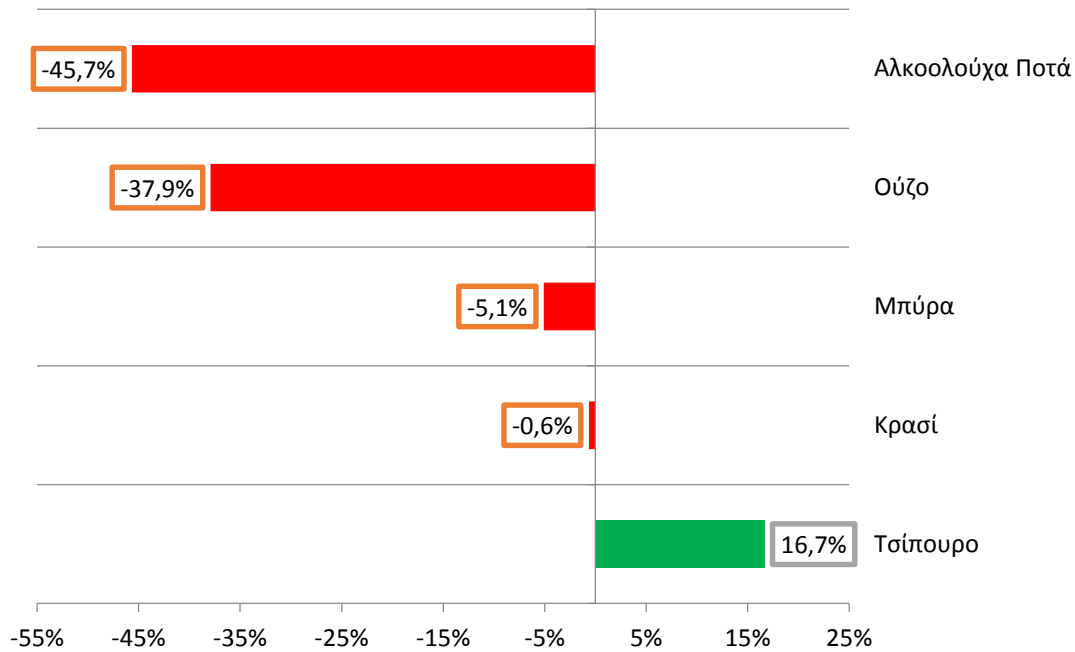
*Οι ποσότητες για το τσίπουρο αφορούν στο επίσημο εμφιαλωμένο

** Το ούζο και το τσίπουρο, αν και περιλαμβάνονται στα τοπικά αποστάγματα, αναλύονται ξεχωριστά, καθώς εμφανίζουν αρκετά διαφορετική εξέλιξη τα τελευταία έτη.

Στο Διάγραμμα 3.3 αποτυπώνονται οι σωρευτικές μεταβολές, ανά κατηγορία ποτών. Έτσι, την περίοδο 2009-2012 σε σχέση με το 2008, κατά την οποία η ύφεση γιγαντώθηκε και

σημειώθηκαν οι αυξήσεις στους φορολογικούς συντελεστές, καταγράφηκε αθροιστική μείωση κατά 45,7% στα αλκοολούχα, ενώ στο ούζο η κατανάλωση περιορίστηκε πάνω από το 1/3. Στη μύρα η υποχώρηση ήταν πιο ήπια, κοντά στο -5%, ενώ στο κρασί σχεδόν μηδενική. Τέλος, αύξηση καταγράφηκε στην κατανάλωση τσίπουρου, την περίοδο 2008-2012, κατά 16,7%.

Διάγραμμα 3.3. Σωρευτική % μεταβολή 2008-2012 (9lt cases) οινοπνευματωδών ποτών

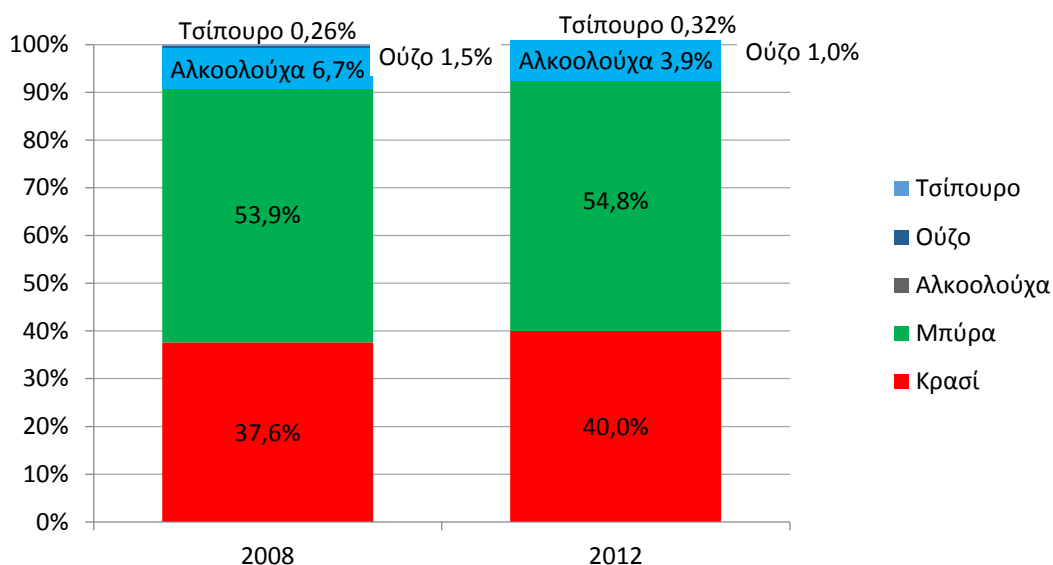

Πηγή: IWSR. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

*Οι ποσότητες για το τσίπουρο αφορούν στο επίσημο εμφιαλωμένο

Ως αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων, το σχετικό μερίδιο των αλκοολούχων στο σύνολο των οινοπνευματωδών ποτών μειώθηκε από 6,7% περίπου το 2008, σε 3,9% το 2012. Αντίθετα, το μερίδιο της μύρας αυξήθηκε κατά μια εκατοστιαία μονάδα, ενώ στο κρασί το σχετικό μερίδιο αυξήθηκε σε 40% από 37,6%. Τέλος, το μερίδιο του ούζου περιορίστηκε σε 1% από 1,5%, ενώ το μερίδιο του τσίπουρου αν και αυξήθηκε, εξακολουθεί να αποτελεί μικρό ποσοστό συνολικής κατανάλωσης τυποποιημένων ποτών.

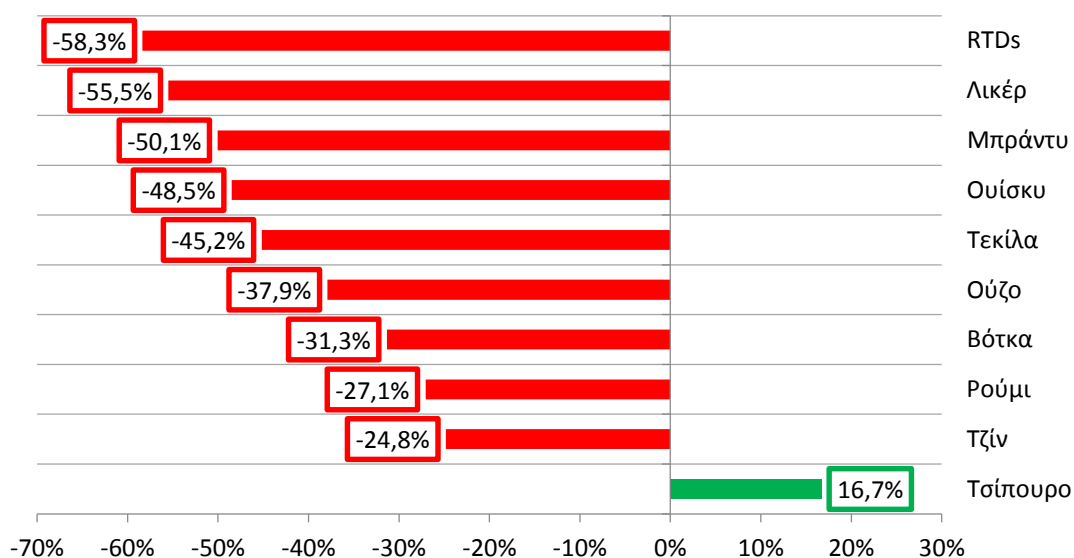
Διάγραμμα 3.4. Σύνθεση κατανάλωσης οινοπνευματωδών ποτών

Πηγή: IWSR. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Εστιάζοντας ακόμα περισσότερο στην κατηγορία των αλκοολούχων ποτών και τοπικών αποσταγμάτων, όπως αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 3.5, η μείωση της κατανάλωσης ξεπερνά το -50%, στις κατηγορίες RTDs, Λικέρ και Μπράντυ, ενώ επίσης σημαντική κάμψη σημειώνεται στο Ουίσκυ και στην Τεκίλα. Περιορισμένες σχετικά απώλειες καταγράφονται στα λευκά ποτά (Βότκα, Ρούμι και Τζίν).

Διάγραμμα 3.5. Σωρευτική % μεταβολή 2008-2012 (9lt cases) αλκοολούχων & αποσταγμάτων*

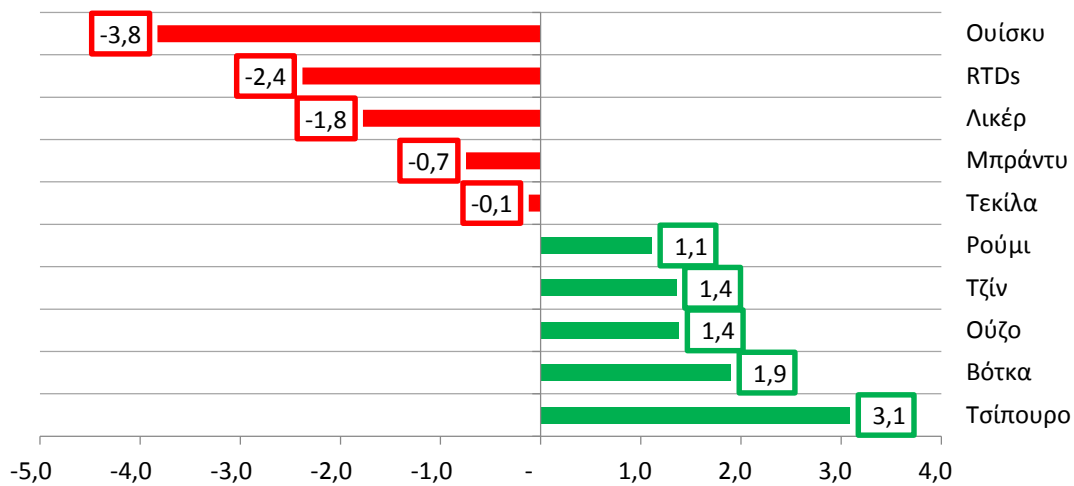

Πηγή: IWSR. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

* Το τσίπουρο αναφέρεται στις ποσότητες του εμφιαλωμένου

Οι παραπάνω μεταβολές είχαν ως αποτέλεσμα τη μεταβολή των μεριδίων ανάμεσα στα αλκοολούχα ποτά και στα τοπικά αποστάγματα (Διάγραμμα 3.6). Σημαντική υποχώρηση καταγράφεται στο Ουίσκι, όπου το σχετικό μερίδιο μειώθηκε κατά 3,8 εκατοστιαίες μονάδες, ενώ ακολουθεί η κατηγορία RTD's με απώλειες 2,4 μονάδων. Στον αντίποδα, το τυποποιημένο τσίπουρο κέρδισε 3,1 μονάδες, με αύξηση της κατανάλωσης, ενώ τα λευκά ποτά "επέκτειναν" το μερίδιο τους, λόγω της σχετικά πιο συγκρατημένης μείωσης της κατανάλωσης.

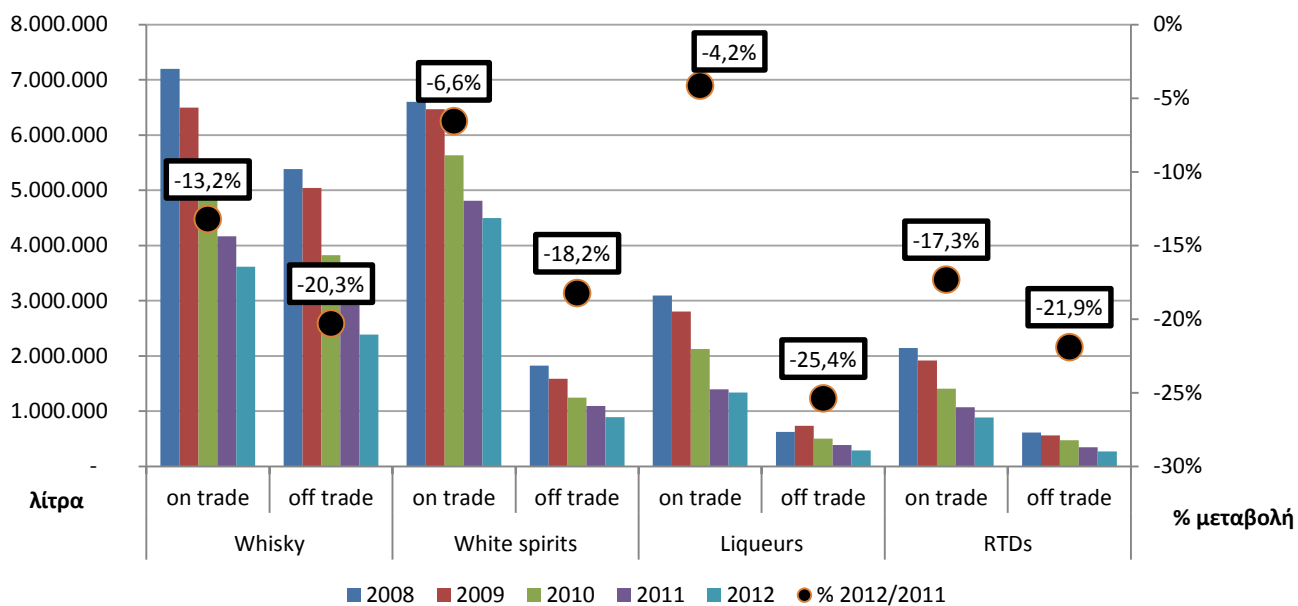
Διάγραμμα 3.6. Μεταβολή σύνθεσης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών και αποσταγμάτων (2008-2012)

Πηγή: IWSR. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Οι σημαντικές απώλειες στις πωλήσεις αλκοολούχων ποτών, διαπερνούν όπως αναφέρθηκε το σύνολο των επιμέρους κατηγοριών προϊόντων και των καναλιών διανομής, με κάποιες διαφοροποιήσεις ως προς το εύρος της μεταβολής (Διάγραμμα 3.7). Μεγαλύτερη υποχώρηση σημειώνεται στην αγορά off-trade, όπου η εντονότερη κάμψη παρατηρείται στα Λικέρ και στο Ουίσκι. Πτώση καταγράφεται και στην on-trade αγορά για το 2012, με την κατηγορία των RTDs να έχουν την μεγαλύτερη πτώση (-17,3%), ενώ ακολουθεί και πάλι το Ουίσκι με -13,2%.

Διάγραμμα 3.7. Εξέλιξη Κατανάλωσης On - Off Trade Αλκοολούχων ποτών 2008-2012

Πηγή: Ac Nielsen, ScanTrack Plus, GFK. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

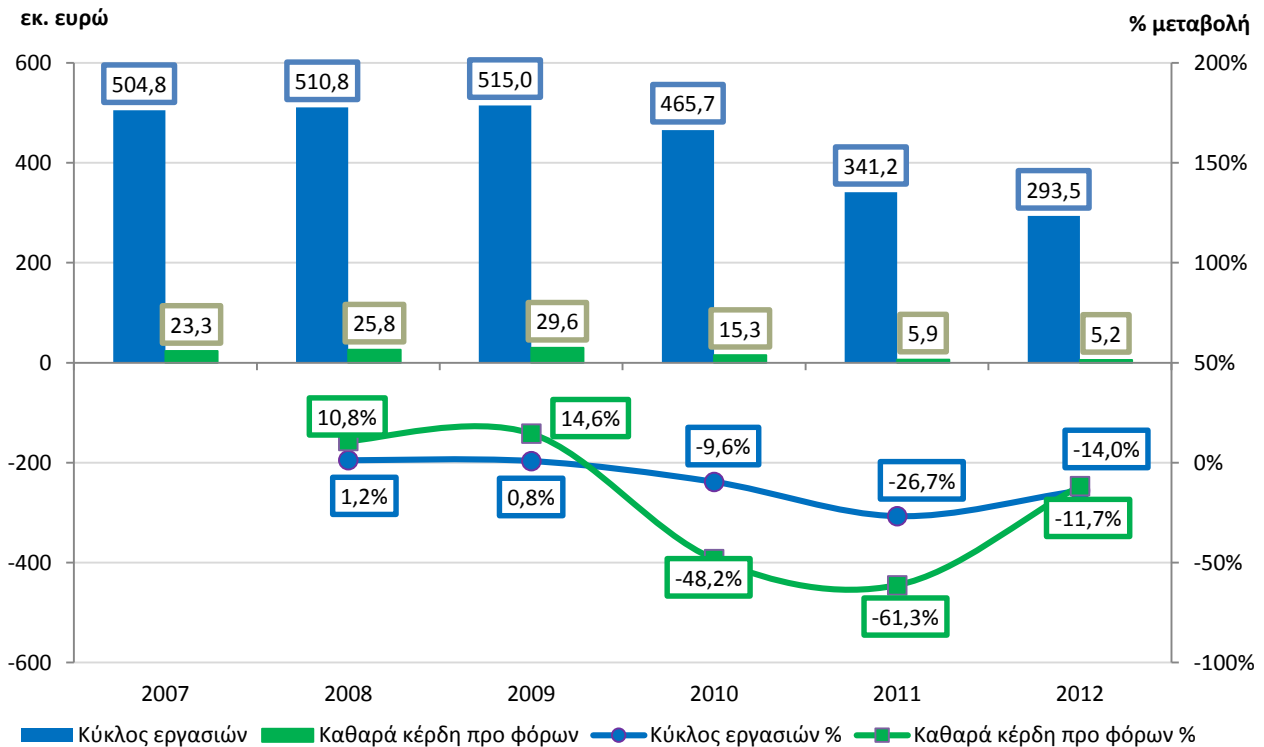
3.2 Χρηματοοικονομικά αποτελέσματα εισαγωγικών εταιρειών και εταιρειών χονδρικού εμπορίου ποτών

Οι επιπτώσεις της ραγδαίας υποχώρησης της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών αποτυπώνεται και στους δημοσιευμένους ισολογισμούς των εισαγωγικών εταιρειών και των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο ευρύτερο χονδρικό εμπόριο ποτών.

Ο κύκλος εργασιών των εισαγωγικών εταιρειών⁶ (χωρίς ΕΦΚΟΠ) μειώθηκε κατά -14% το 2012, έναντι -26,7% το 2011, ενώ σωρευτικά σε σχέση με το 2008 ο κύκλος εργασιών είναι μικρότερος κατά -42,5%, δηλαδή βρίσκεται κάτω από το 60% του επιπέδου του 2008 (

Διάγραμμα 3.8).

Διάγραμμα 3.8. Κύκλος Εργασιών και Καθαρά Κέρδη Εισαγωγικών Εταιρειών

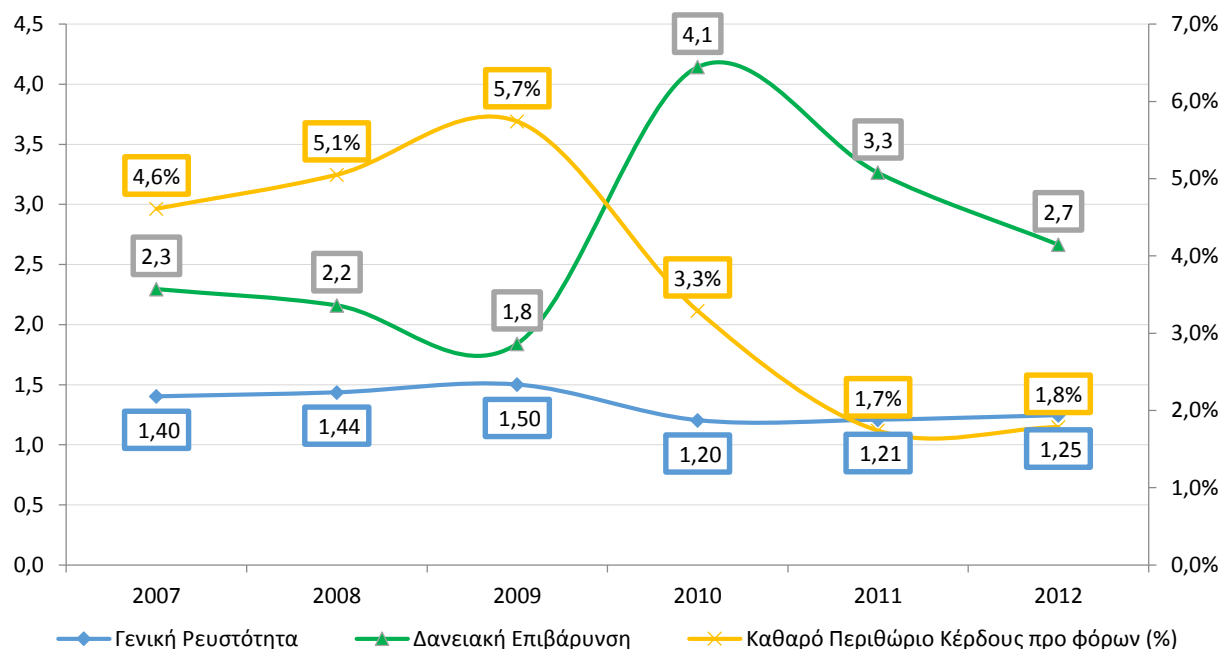
Πηγή:: HellaStat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Το καθαρό περιθώριο κέρδους των εισαγωγικών εταιρειών μειώθηκε σημαντικά μετά το 2010 και βρίσκεται πλέον κοντά στο 1,8%, έναντι περίπου 4,7% κατά μέσο όρο την περίοδο 2007-2010. Ο έγκαιρος περιορισμός των υποχρεώσεων επέτρεψε τη μείωση της δανειακής

⁶ Για 2 από τις 5 εταιρείες τα αποτελέσματα αφορούν μόνο το 1^ο εξάμηνο του 2012.

επιβάρυνσης των εισαγωγικών εταιρειών, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στο 2,7, έναντι 4,1 το 2010.

Διάγραμμα 3.9. Αριθμοδείκτες Εισαγωγικών Εταιρειών

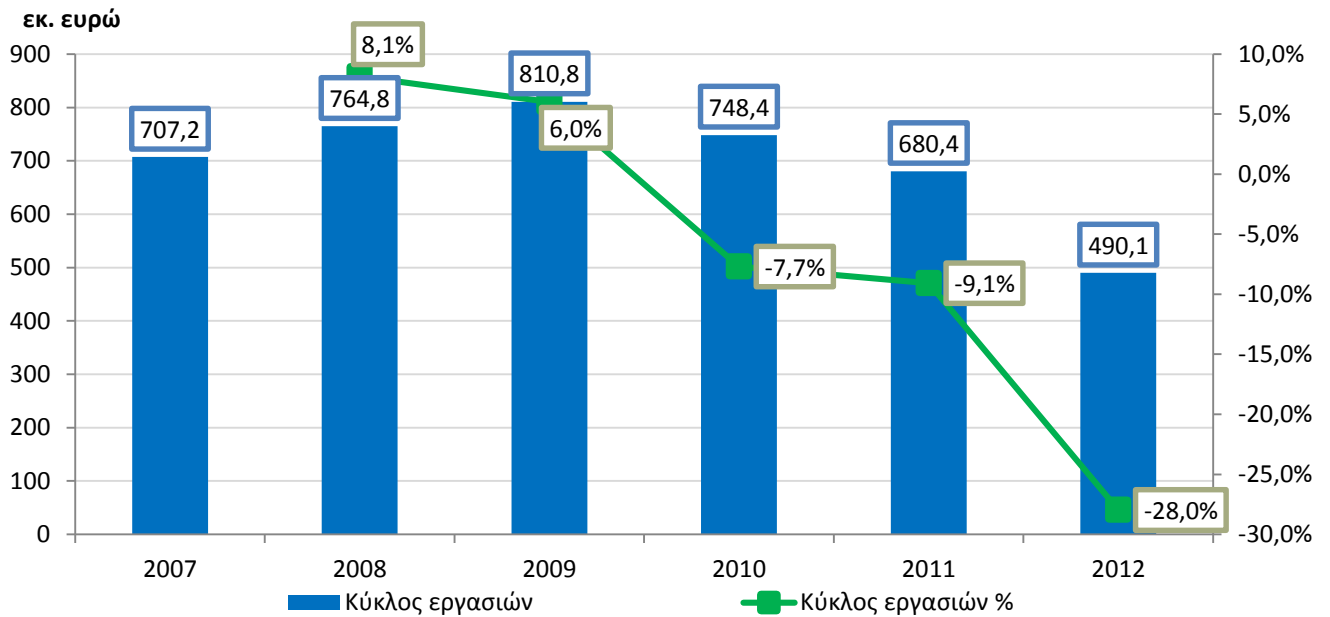

Πηγή: HellaStat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Στο σύνολο του χονδρικού εμπορίου ποτών καταγράφεται πτώση του κύκλου εργασιών (χωρίς ΕΦΚΟΠ) κατά 28% το 2012, έναντι μείωσης 9% το 2011, με τον κύκλο εργασιών να διαμορφώνεται στα 490 εκ. ευρώ, έναντι 810 εκ. ευρώ το 2009⁷. Τα συνολικά αποτελέσματα του κλάδου ήταν θετικά και διαμορφώθηκαν σε 7,2 εκ. ευρώ το 2012 έναντι 6,7 εκ. ευρώ το 2011. Η αύξηση αυτή προκύπτει περισσότερο ως αποτέλεσμα της συρρίκνωσης των ζημιών (ενδεχομένως λόγω κλεισίματος επιχειρήσεων), καθώς τα κέρδη των κερδοφόρων επιχειρήσεων μειώθηκαν από 18,6 εκ. ευρώ σε 13,2 εκ. ευρώ (Διάγραμμα 3.11).

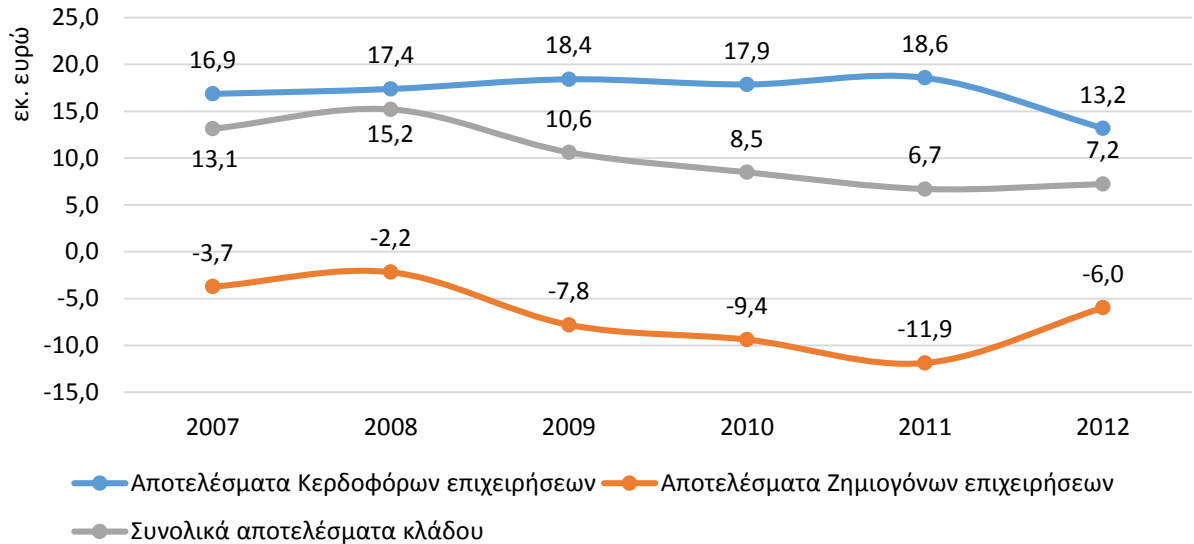
⁷ Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το δείγμα των επιχειρήσεων δεν ήταν σταθερό. Σύμφωνα με τα στοιχεία της HellaStat, το 2008 δημοσίευσαν ισολογισμό 147 επιχειρήσεις, ενώ το 2012 οι επιχειρήσεις που δημοσίευσαν ισολογισμό μειώθηκαν σε 104. Η μείωση αυτή μπορεί να οφείλεται στην καθυστέρηση δημοσίευσης (τελευταία ενημέρωση 29/10/2013) ή στην παύση λειτουργίας των επιχειρήσεων

Διάγραμμα 3.10. Κύκλος Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο ποτών

Πηγή: HellaStat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

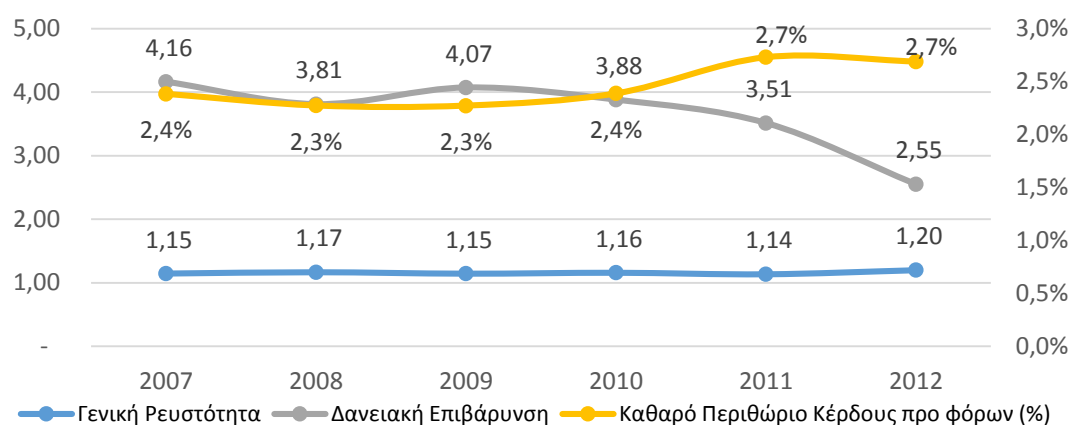
Διάγραμμα 3.11. Αποτελέσματα κερδοφόρων/ζημιογόνων επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου ποτών

Πηγή: HellaStat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Τέλος, αναλύοντας τους βασικούς αριθμοδείκτες για το σύνολο του χονδρικού εμπορίου ποτών το καθαρό περιθώριο κέρδους διατηρείται στα ίδια επίπεδα με το 2011, στο 2,7%, ενώ πτώση παρατηρείται στη δανειακή επιβάρυνση ως αποτέλεσμα της σημαντικής μείωσης των υποχρεώσεων.

Διάγραμμα 3.12. Αριθμοδείκτες επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου ποτών

Πηγή:: HellaStat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

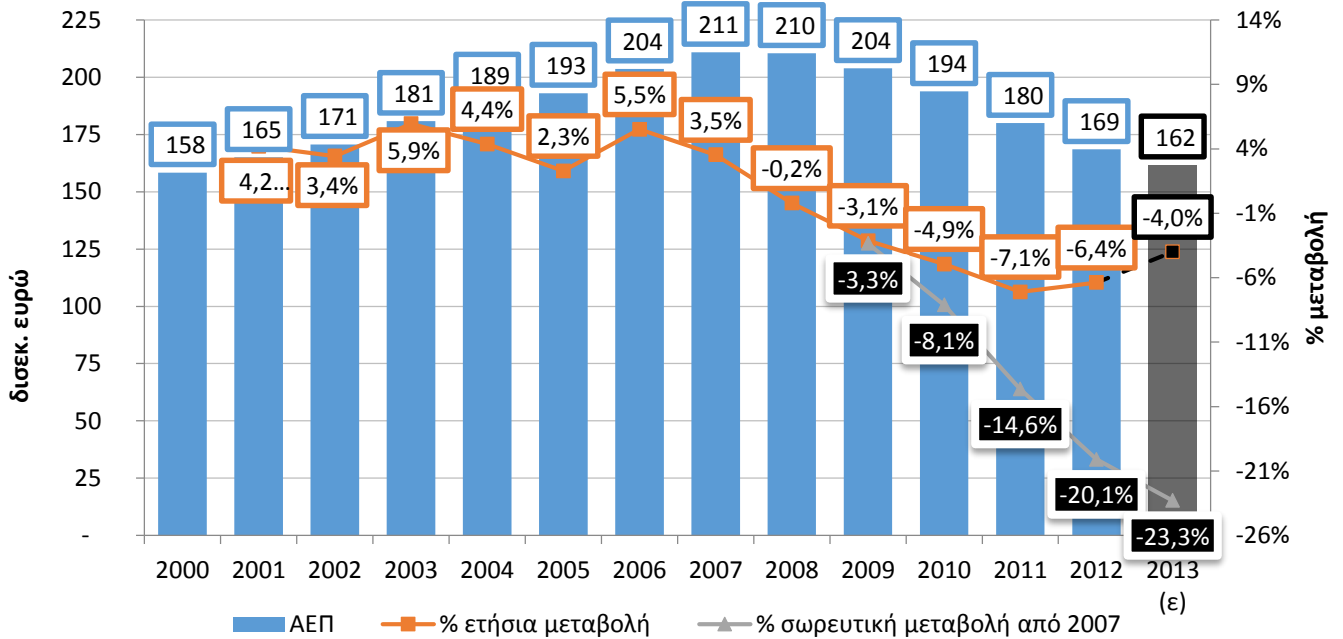
Στο παράρτημα παρουσιάζονται αναλυτικά τα στοιχεία ισολογισμών για τις εισαγωγικές και τις εταιρείες χονδρικού εμπορίου αντίστοιχα.

3.3 Κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες αγοράς αλκοολούχων ποτών

Οι δύο βασικοί παράγοντες που διαμορφώνουν την αγορά αλκοολούχων ποτών είναι το εισόδημα και οι τιμές. Και στους δύο παράγοντες έχουν σημειωθεί ραγδαίες μεταβολές τα προηγούμενα χρόνια, καθώς το διαθέσιμο εισόδημα έχει μειωθεί δραστικά, ενώ και στις τιμές ασκήθηκαν αυξητικές πιέσεις, λόγω της αύξησης των φορολογικών συντελεστών.

Τα πλέον πρόσφατα στοιχεία δείχνουν ότι η ύφεση της ελληνικής οικονομίας είχε ως αφετηρία το 2008 (Διάγραμμα 3.13). Το αποκορύφωμα της ύφεσης εντοπίζεται στο 2011, όπου το ΑΕΠ υποχώρησε κατά -7,1%, ενώ ισχυρή κάμψη καταγράφηκε και το 2012 (-6,4%). Για το 2013 αναμένεται ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ μεταξύ -4% και -5%. Οι περισσότερες εκτιμήσεις αναφέρουν ότι η ύφεση κατά πάσα πιθανότητα θα διακοπεί το 2014, με μηδενικό ρυθμό ανάπτυξης ή/και με θετικό ρυθμό μικρότερο από +1%. Αν επαληθευτούν αυτές οι εκτιμήσεις, η ελληνική οικονομία θα έχει μεταβεί από μια περίοδο βετούς ύφεσης, που είχε ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση του εθνικού εισοδήματος κατά περίπου το 1/4 σε σχέση με το 2007 σε μια περίοδο ανάκαμψης, έστω και αναιμικής.

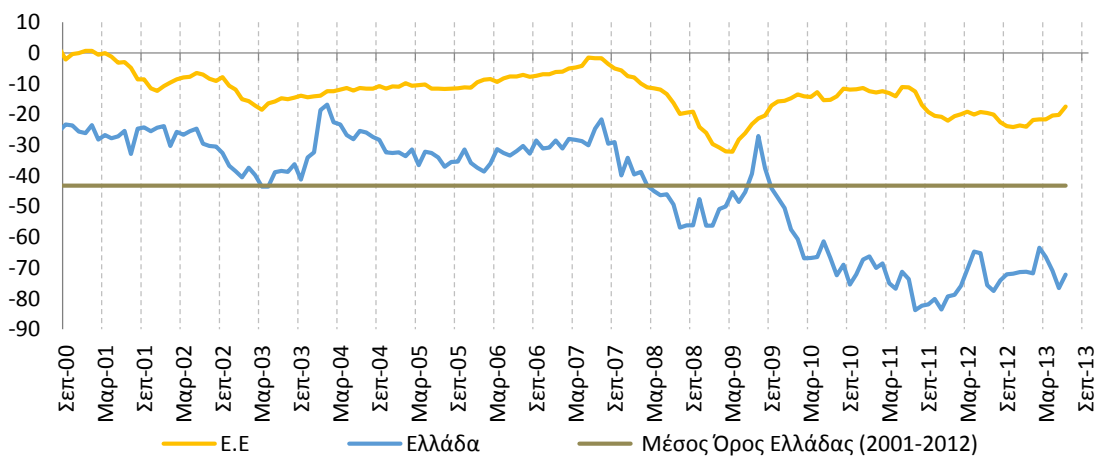
Διάγραμμα 3.13. Ρυθμοί μεταβολής ΑΕΠ

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Οι εξελίξεις αυτές έχουν σαφώς επηρεάσει αρνητικά την καταναλωτική εμπιστοσύνη, η οποία διαγράφει από τα μέσα του 2009 μια συνεχώς αποκλίνουσα πορεία συγκριτικά με το μέσο όρο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και από το μακροχρόνιο μέσο όρο της χώρας (Διάγραμμα 3.14).

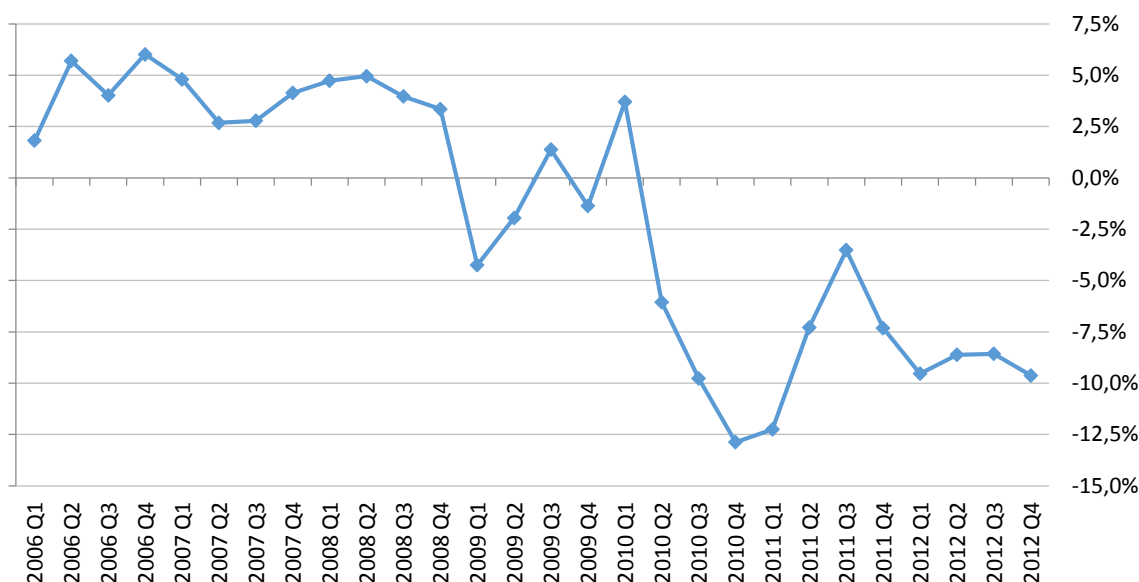
Διάγραμμα 3.14. Δείκτης Καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Πηγή: DG ECFIN.

Η πτώση στην καταναλωτική εμπιστοσύνη αντανακλάται έντονα στη δαπάνη των νοικοκυριών, όπως επιβεβαιώνεται από τα επίσημα στοιχεία για την πορεία της ιδιωτικής κατανάλωσης (Διάγραμμα 3.15).

Διάγραμμα 3.15. Ποσοστιαία Μεταβολή Καταναλωτικής Δαπάνης (σταθερές τιμές 2005)

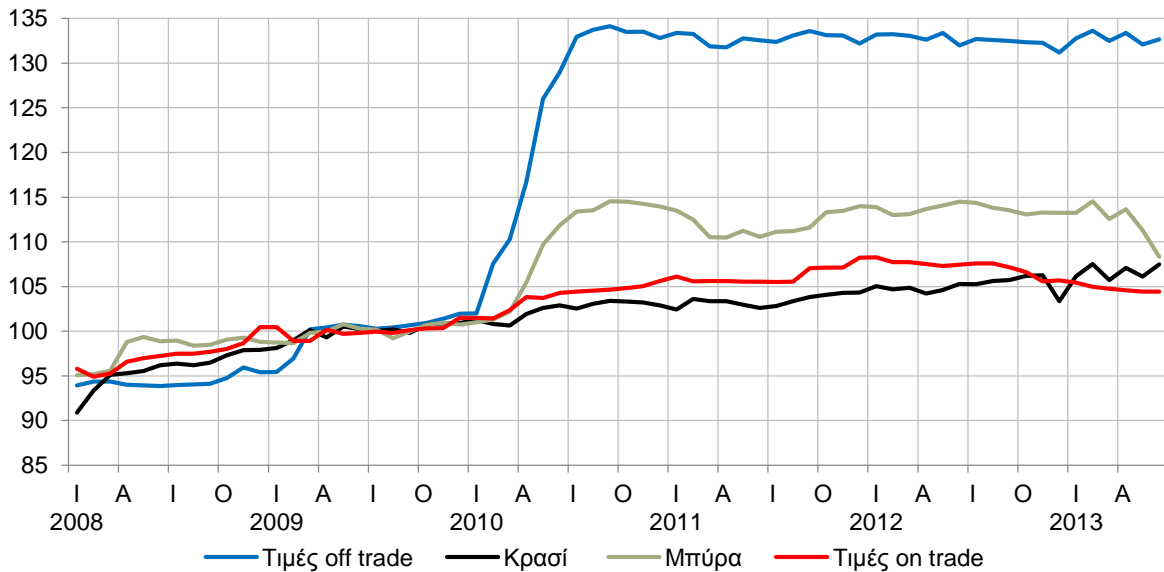

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Ο δεύτερος βασικός παράγοντας που προσδιόρισε τις εξελίξεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών αφορά στις τιμές των αλκοολούχων ποτών, οι οποίες ως αποτέλεσμα των διαδοχικών αυξήσεων του ΕΦΚΟΠ και του συντελεστή ΦΠΑ, σημείωσαν κατακόρυφη αύξηση το 2010. Ο σχετικός δείκτης τιμών αλκοολούχων ποτών κατέγραψε απότομη άνοδο μέσα στο 2010, σε αντίθεση με τους δείκτες τιμών υποκατάστατων οινοπνευματωδών ποτών, οι οποίοι παρουσίασαν είτε πιο ομαλή αύξηση (μπύρα) λόγω μικρότερης επίπτωσης από την αύξηση του ειδικού φόρου, είτε μια φυσιολογική πορεία (κρασί), σύμφωνη με την τάση των προηγούμενων ετών, λόγω της μη επιβολής ειδικού φόρου κατανάλωσης.

Έτσι, οι αυξήσεις του ΕΦΚΟΠ αλλά και του ΦΠΑ, εκτόξευσαν τις τιμές αλκοολούχων ποτών στην off trade αγορά κατά 30% το 2010, ενώ στην on trade αγορά η αύξηση απορροφήθηκε μερικώς από τις επιχειρήσεις εστίασης / ψυχαγωγίας με στόχο τη συγκράτηση της κατανάλωσης. Στις υπόλοιπες κατηγορίες ποτών η αύξηση των τιμών είναι σημαντικά χαμηλότερη. Μετά το 2011 καταγράφεται σταθεροποίηση στις τιμές, ενώ στην κατηγορία των σερβιριζόμενων ποτών (on trade) σημειώνεται μικρή υποχώρηση τους τελευταίους μήνες (Διάγραμμα 3.16).

Διάγραμμα 3.16. Δείκτες Τιμών Αλκοολούχων Ποτών (Έτος βάσης: 2009=100)

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

3.3.1 Υπόδειγμα ζήτησης αλκοολούχων ποτών

Η επίδραση του δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος (μείωση εισοδημάτων, ανεργία, αρνητικό οικονομικό κλίμα) και των αυξήσεων στις τιμές των αλκοολούχων ποτών που οφείλονται στην αύξηση των φόρων κατανάλωσης, ερμηνεύει σε μεγάλο βαθμό τις πρόσφατες τάσεις και εξελίξεις στην εγχώρια αγορά αλκοολούχων ποτών. Βέβαια, το επίπεδο της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών εξαρτάται και από άλλους παράγοντες, εκτός από το εισόδημα και τις τιμές, όπως οι τιμές των υποκατάστατων προϊόντων, η διαφημιστική δαπάνη, η απαγόρευση πώλησης αλκοόλ σε ανήλικους, διάφορους κοινωνικούς και δημογραφικούς παράγοντες, οι ανησυχίες σχετικά με τις επιπτώσεις στην υγεία, οι τιμές συμπληρωματικών προϊόντων (όπως π.χ. τα τσιγάρα) κ.λπ.. Επίσης θα πρέπει να επισημανθεί και η συμβολή του τουρισμού στην αγορά αλκοολούχων ποτών, καθώς η εξωτερική ζήτηση που δημιουργείται από το τουριστικό προϊόν είναι σημαντική εξαιτίας του μεγέθους της κατανάλωσης που αυτό προκαλεί, ενώ δεν μπορεί να αποτυπωθεί μια ελεγχόμενη πρόβλεψη και ως εκ τούτου δεν εισέρχεται ως ανεξάρτητη μεταβλητή στο υπόδειγμα που αναλύεται παρακάτω. Επιπλέον, ο συγκεκριμένος παράγοντας της ζήτησης δεν υπολογίζεται μεμονωμένα καθώς εμμέσως εμπεριέχεται στα δεδομένα σχετικά με το εισόδημα.

Η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος οδηγεί σε επαναπροσδιορισμό των καταναλωτικών δαπανών και μείωση της ζήτησης σε όλες σχεδόν τις κατηγορίες προϊόντων. Από την άλλη

πλευρά, η αύξηση της τελικής τιμής των αλκοολούχων ποτών, που προκύπτει π.χ. από την αύξηση του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης, επιδρά στη ζήτηση μέσω δύο οδών. Πρώτον, μειώνει την αγοραστική δύναμη του καταναλωτών (income effect). Επιπλέον, ανάλογα με την εξέλιξη των τιμών των υποκατάστατων αγαθών, η αύξηση της τιμής ενδέχεται να οδηγήσει και σε στροφή των καταναλωτών προς ανταγωνιστικά προϊόντα λόγω μεταβολής της σχετικής τιμής (substitution effect).

Για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης είναι ιδιαίτερα χρήσιμη η ποσοτικοποίηση αυτών των επιδράσεων, η οποία θα μας δώσει τη δυνατότητα να εκτιμήσουμε στη συνέχεια τη μελλοντική πορεία της αγοράς, των φορολογικών εσόδων και των ευρύτερων συνεπειών της φορολογικής πολιτικής στα αλκοολούχα ποτά στην ελληνική οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό, εκτιμήθηκε ένα οικονομετρικό υπόδειγμα ζήτησης αλκοολούχων ποτών για την Ελλάδα, το οποίο επικεντρώνεται στην εκτίμηση ελαστικότητας ζήτησης αλκοολούχων ποτών ως προς τις τιμές και το διαθέσιμο εισόδημα, καθώς δεν στάθηκε δυνατό να συγκεντρωθούν επαρκή στοιχεία για την εξέλιξη των άλλων μεταβλητών που επηρεάζουν τη ζήτηση αλκοολούχων ποτών. Στις εκτιμήσεις έγινε διάκριση μεταξύ off trade και on trade καναλιών διανομής στις οποίες η τιμολογιακή πολιτική των επιχειρήσεων και η συμπεριφορά των καταναλωτών στις μεταβολές των τιμών διαφοροποιούνται.

Το υπόδειγμα το οποίο επιλέχθηκε είναι το απλό οικονομετρικό υπόδειγμα με μετασχηματισμό Κουσκ⁸, καθώς εκτιμήθηκε ότι μπορεί να αποδώσει την «αδράνεια» στη συμπεριφορά των καταναλωτών από τα «σοκ» στις τιμές και στο εισόδημα, καθώς και την επίδραση ενός θετικού «σοκ» σε βραχυχρόνιο και μακροχρόνιο στάδιο.

Απλό οικονομετρικό υπόδειγμα με μετασχηματισμό Κουσκ

Στο οικονομετρικό υπόδειγμα με τον μετασχηματισμό του Κουσκ οι χρονικές υστερήσεις όλων των μορφών αντανακλώνται σε μια και μοναδική υστέρηση, δηλαδή στην υστέρηση κατά 1 χρονική στιγμή στην εξαρτημένη μεταβλητή. Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται καθώς εκτιμάται ότι οποιαδήποτε πληροφορία στις προηγούμενες τιμές των ανεξάρτητων μεταβλητών που επηρεάζουν την εξαρτημένη μεταβλητή, μπορεί να ενσωματωθεί στην εξαρτημένη μεταβλητή της προηγούμενης περιόδου. Έτσι, η χρήση ως ανεξάρτητη μεταβλητή της υστέρησης κατά μια περίοδο της εξαρτημένης μεταβλητής (μετασχηματισμός Κουσκ) εσωκλείει όλη την πληροφορία του παρελθόντος, ενώ επιπλέον επιλύει μια σειρά από οικονομετρικά προβλήματα που δημιουργεί η χρήση πολλών υστερήσεων ταυτόχρονα σε ένα υπόδειγμα.

Ως ειδική περίπτωση του μετασχηματισμού Κουσκ είναι το υπόδειγμα της μερικής προσαρμογής (partial adjustment model - PAM) το οποίο χρησιμοποιείται στην παρούσα μελέτη, στο οποίο εκτιμάται ότι οι μεταβολές στις ανεξάρτητες μεταβλητές προσαρμόζονται μερικώς στην εξαρτημένη μεταβλητή. Ο βαθμός προσαρμογής απεικονίζεται με τον συντελεστή προσαρμογής (1-d), από το υπόδειγμα.

⁸ Οι βασικές παράμετροι του υποδείγματος, καθώς και τα αποτελέσματα των οικονομετρικών υποδειγμάτων παρουσιάζονται στο παράρτημα.

Στην off trade αγορά, εκτιμήθηκε το υπόδειγμα της μορφής:

$$\ln q = a \cdot \ln p + b \cdot \ln y + d \cdot \ln q_{-1} + c$$

Όπου:

- q : **Κατανάλωση** (σε φιάλες) – μηνιαία στοιχεία από Ac Nielsen, ScanTrack Plus, εποχικά εξομαλυμένα με τη μέθοδο των κινητών μέσων
 - $q-1$: **Κατανάλωση** (σε φιάλες) προηγούμενης περιόδου
- p : **Τιμές** - Δείκτης Τιμών μη σερβιριζόμενων ποτών σε μηνιαία βάση (2009=100), ΕΛ.ΣΤΑΤ.
- y : **Εισόδημα** - Διαθέσιμο εισόδημα (2009=100), εποχικά εξομαλυμένο με τη μέθοδο των κινητών μέσων⁹.

Το υπόδειγμα εκτιμήθηκε σε λογαρίθμους, καθώς οι συντελεστές που προκύπτουν από αυτό το λογαριθμικό μετασχηματισμό των αρχικών μεταβλητών είναι οι ελαστικότητες τιμής και εισοδήματος αντίστοιχα. Σύμφωνα με το υπόδειγμα, οι παράμετροι a και b είναι οι βραχυχρόνιες ελαστικότητες, δηλαδή παρουσιάζουν την επίδραση της μεταβολής της τιμής και του εισοδήματος σε μικρά χρονικά διαστήματα. Ο συντελεστής $(1-d)$ είναι ο συντελεστής προσαρμογής και εκφράζει το ποσοστό της προσαρμογής από τις μεταβολές στην τιμή και στο εισόδημα που πραγματοποιείται σε μια χρονική στιγμή. Αυτό όμως που έχει ενδιαφέρον είναι οι **μακροχρόνιες ελαστικότητες** οι οποίες χρησιμοποιούνται και για την εκτίμηση της αγοράς την τριετία 2014-2016, καθώς μπορούν να αποδώσουν την επίδραση ενός θετικού ή αρνητικού σοκ στην κατανάλωση από μεταβολή στις τιμές ή στο εισόδημα, έχοντας το περιθώριο της προσαρμογής, δηλαδή οι καταναλωτές να είναι σε θέση να προσαρμόσουν την κατανάλωση τους στα νέα δεδομένα. Σύμφωνα με τον μετασχηματισμό Koyck η μακροχρόνια ελαστικότητα τιμής al (al είναι ο συντελεστής a long) ισούται με $a/(1-d)$, δηλαδή με την βραχυχρόνια ελαστικότητα προς τον συντελεστή προσαρμογής. Αντίστοιχα και για το εισόδημα ισχύει $bl=b/(1-d)$. Άρα το υπόδειγμα διαμορφώνεται σε:

$$\ln q = al \cdot \ln p + bl \cdot \ln y + c$$

⁹ Το εισόδημα το οποίο είναι διαθέσιμο σε τριμηνιαία βάση διαμορφώνεται σε μηνιαία βάση με τη χρήση βραχυχρόνιων παραμέτρων

Στην on trade αγορά, ισχύουν οι ίδιες υποθέσεις για το μετασχηματισμό Κουσκ, σχετικά με τις βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες ελαστικότητες. Το υπόδειγμα που εκτιμήθηκε είναι της μορφής:

$$\ln q = a \cdot \ln p + b \cdot \ln y + d \cdot \ln q_{-1} + c$$

ή σε μακροχρόνιο επίπεδο στο:

$$\ln q = al \cdot \ln p + bl \cdot \ln y + c$$

Όπου:

- **q: Κατανάλωση** (σε φιάλες) – μηνιαία στοιχεία από IRI/GFK, προσαρμογή με βάση τα στοιχεία του IWSR, εποχικά εξομαλυμένα με τη μέθοδο των κινητών μέσων
 - q_{-1} : **Κατανάλωση** (σε φιάλες) προηγούμενης περιόδου
- **p: Τιμές** - Δείκτης Τιμών σερβιριζόμενων ποτών (2009=100), ΕΛ.ΣΤΑΤ.
- **y: Εισόδημα** - Διαθέσιμο εισόδημα (2009=100), εποχικά εξομαλυμένο με τη μέθοδο των κινητών μέσων

Τα αποτελέσματα των υποδειγμάτων στις δύο αυτές αγορές παρουσιάζονται παρακάτω.

Πίνακας 3.1. Ελαστικότητες ζήτησης αλκοολούχων ποτών

Ελαστικότητες					
	Βραχυχρόνιες			Μακροχρόνιες	
	Τιμής	Εισοδήματος	Συντελεστής Προσαρμογής	Τιμής	Εισοδήματος
Off trade Αγορά	-0,798	0,606	0,714	-1,116	0,848
p-value*	(0.000)	(0.000)	(0.000)		
On trade Αγορά	-0,939	0,525	0,566	-1,659	0,928
p-value*	(0.000)	(0.000)	(0.000)		

* Οι τιμές p-value εκφράζουν τη στατιστική σημαντικότητα των εκτιμούμενων συντελεστών σε επίπεδο 1% (Διάστημα εμπιστοσύνης εκτιμήσεων 99%).

Σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά του υποδείγματος οι ελαστικότητες τιμής και εισοδήματος στην **off trade αγορά** είναι -1,116 και 0,848 αντίστοιχα. Έτσι, μια μείωση της τιμής κατά 10% θα προκαλέσει αύξηση της κατανάλωσης κατά 11,2%, ενώ αντίστοιχα μια αύξηση του εισοδήματος κατά 10% θα αυξήσει την κατανάλωση κατά 8,5%. Οι ελαστικότητες στο

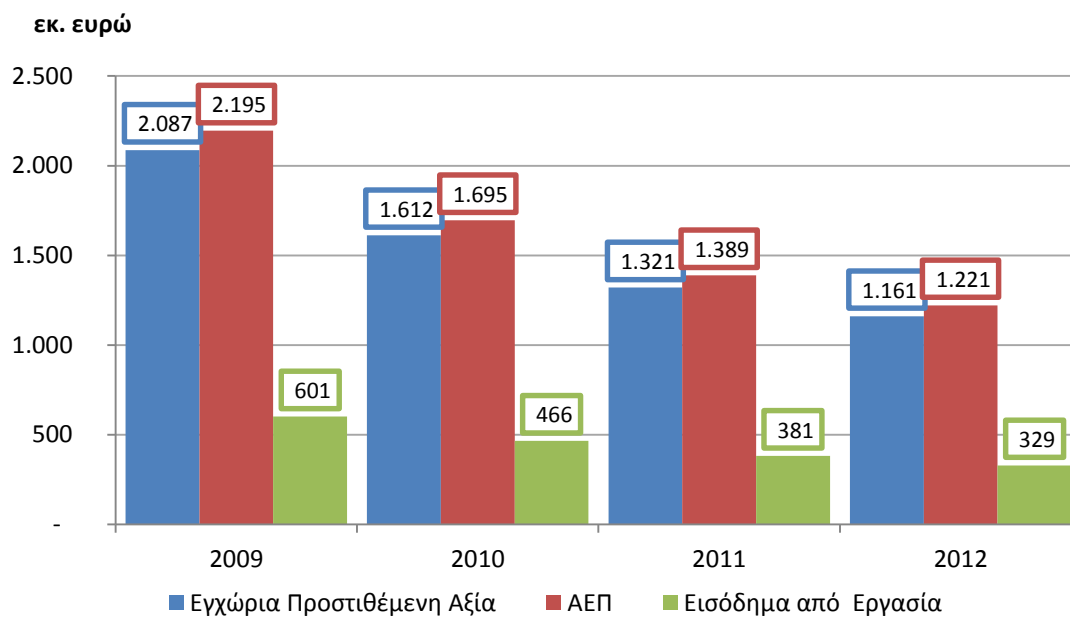
υπόδειγμα με μετασχηματισμό \log προέρχονται από τις βραχυχρόνιες ελαστικότητες του υποδείγματος (-0,798 και 0,606 αντίστοιχα) προσαρμοσμένες με τον συντελεστή προσαρμογής 0,714. Ο συντελεστής προσαρμογής υποδηλώνει ότι το 71,4% της προσαρμογής από τις μεταβολές στην τιμή και στο εισόδημα πραγματοποιείται σε μια χρονική στιγμή στην off trade αγορά.

Στην **on trade** αγορά οι ελαστικότητες που χρησιμοποιούνται είναι -1,659 για την παράμετρο της τιμής και 0,928 για το εισόδημα. Έτσι, μια μείωση της τιμής κατά 10% θα προκαλέσει αύξηση της κατανάλωσης κατά 16,6%, ενώ αντίστοιχα μια αύξηση του εισοδήματος κατά 10% προκαλεί αντίστοιχα αύξηση της κατανάλωσης κατά 9,3%. Όπως και στην off trade αγορά οι ελαστικότητες αυτές έχουν προκύψει με μετασχηματισμό των βραχυχρόνιων ελαστικότητων (-0,939 για τιμή και 0,525 για εισόδημα) με τον συντελεστή προσαρμογής 0,566. Έτσι, στην on trade αγορά το 56,6% της προσαρμογής από τις μεταβολές στην τιμή και στο εισόδημα πραγματοποιείται σε μια χρονική στιγμή.

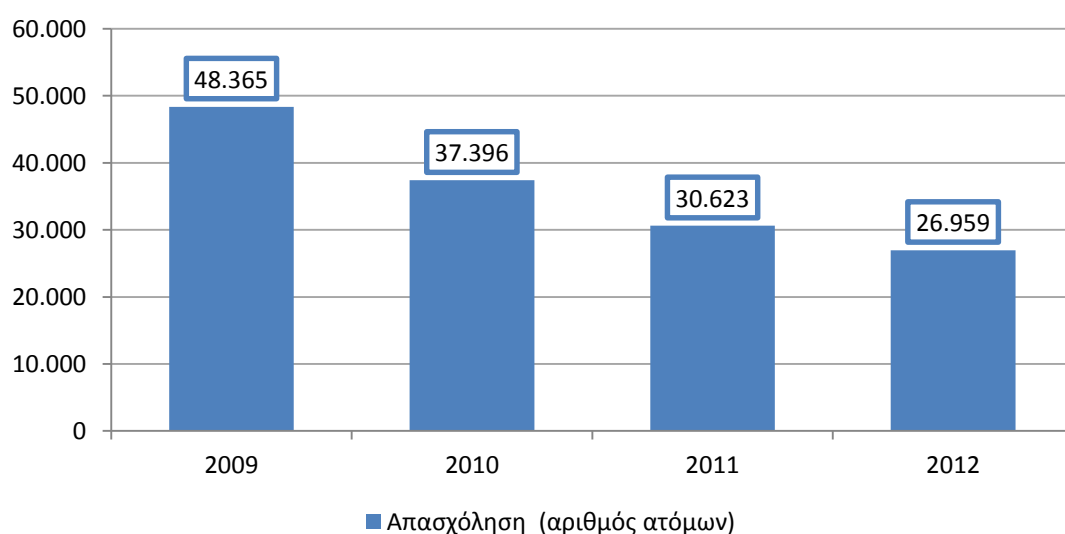
3.4 Επιπτώσεις από την πτώση της αγοράς αλκοολούχων ποτών

Η ραγδαία πτώση των πωλήσεων αλκοολούχων ποτών τα τελευταία έτη έχει ευρύτερες αρνητικές επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας. Η εκτίμηση των επιπτώσεων πραγματοποιείται με τη χρήση του υποδείγματος εισροών – εκροών που παρουσιάστηκε σε προηγούμενο τμήμα.

Η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών επηρέασε τόσο τα επιμέρους στοιχεία, προστιθέμενης αξίας, εισοδημάτων από εργασία και εταιρικών φόρων όσο και την απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας. **Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών το 2012, οδήγησε σε μείωση της προστιθέμενης αξίας στην ελληνική οικονομία κατά 927 εκ. ευρώ σε σχέση με το 2009, ενώ τα εισοδήματα από εργασία υποχώρησαν κατά 272 εκ. ευρώ (Διάγραμμα 3.17).**

Διάγραμμα 3.17. Εκτιμήσεις για τη μεταβολή μεγεθών της οικονομίας λόγω της πτώσης της αγοράς αλκοολούχων ποτών

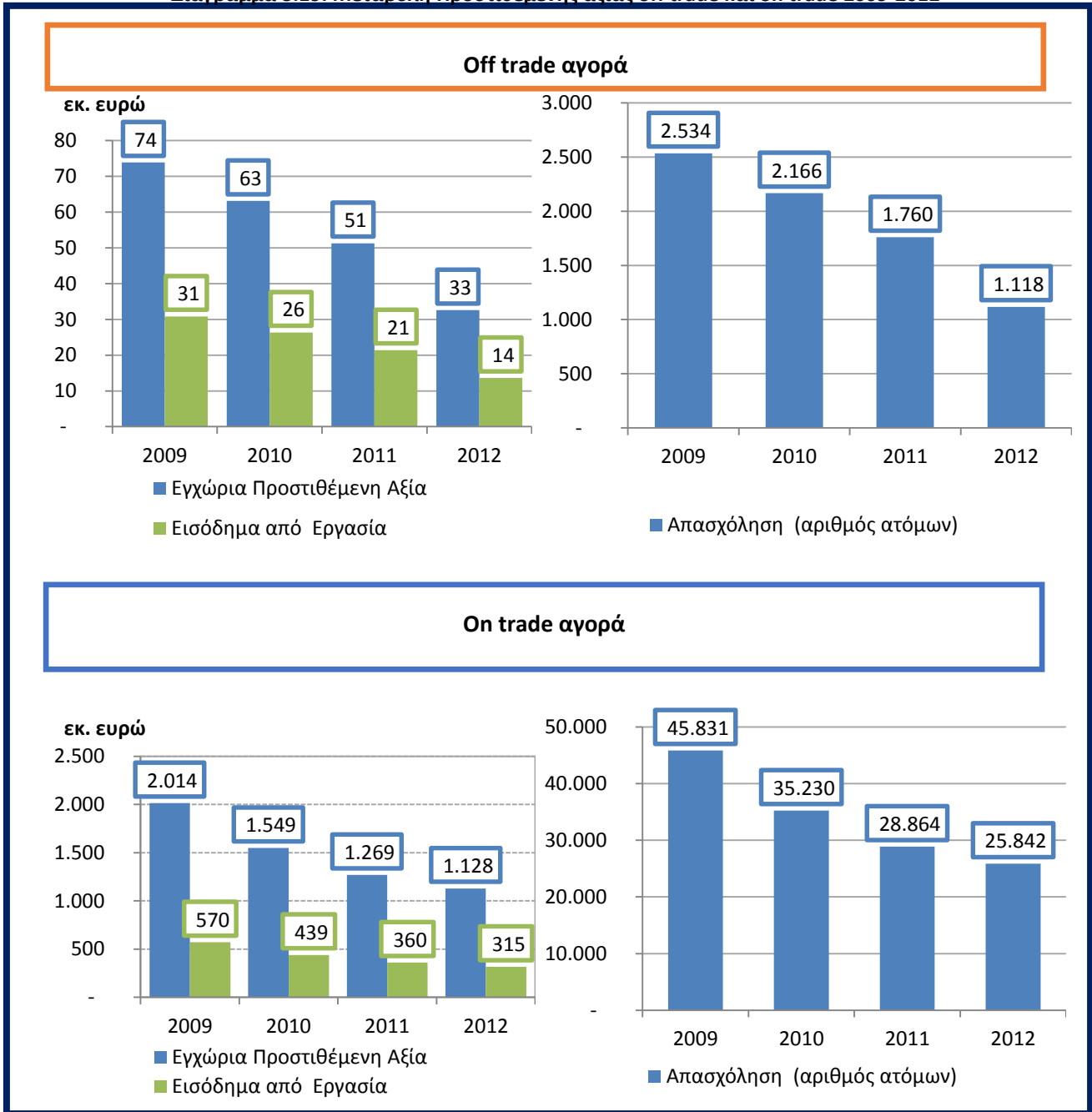
Σημαντικές εκτιμώνται και οι μεταβολές στην απασχόληση, όπου σε διάστημα 4 ετών χάθηκαν 21 χιλ. θέσεις εργασίας, από τις άμεσες, έμμεσες και προκαλούμενες επιπτώσεις που δημιουργήθηκαν λόγω της μείωσης της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών.

Διάγραμμα 3.18. Εκτιμήσεις για τη μεταβολή της απασχόλησης λόγω της πτώσης της αγοράς αλκοολούχων ποτών

Ο επιμερισμός των επιπτώσεων από τη μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών στα κανάλια τελικής διάθεσης off trade και on trade, οδηγεί σε χρήσιμα

συμπεράσματα για τον τρόπο με τον οποίο η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας στις δύο αυτές αγορές επηρέασε το σύνολο της οικονομίας (Διάγραμμα 3.19).

Διάγραμμα 3.19. Μεταβολή Προστιθέμενης αξίας off trade και on trade 2009-2012

Λόγω της μικρότερης σχετικά συνεισφοράς της αγοράς off-trade στο σύνολο του κλάδου, η απόλυτη επίπτωση είναι μικρότερη. Εντούτοις σε ποσοστιαίους όρους οι απώλειες στην off trade αγορά είναι μεγαλύτερες. Έτσι, η προστιθέμενη αξία περιορίστηκε στην off trade αγορά κατά 41 εκ. ευρώ, σχεδόν στο 55% χαμηλότερα σε σχέση με την προστιθέμενη αξία

του 2009, ενώ τα εισοδήματα περιορίστηκαν κατά 17 εκ. ευρώ. Η απασχόληση στα κανάλια διανομής της off trade αγοράς μειώθηκε κατά 1.416 άτομα την περίοδο 2009-2012. Ακόμα μεγαλύτερες είναι οι απώλειες στην on trade αγορά, σε απόλυτα μεγέθη, καθώς η προστιθέμενη αξία μειώθηκε κατά 885 εκ. ευρώ (το 95,5% της συνολικής απώλειας του κλάδου), ενώ τα εισοδήματα περιορίστηκαν κατά 255 εκ. ευρώ. Τέλος, οι θέσεις εργασίας μειώθηκαν κατά 20 χιλ. περίπου την περίοδο 2009-2012.

4. Φορολογική πολιτική στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών: Στρεβλώσεις και δημοσιονομικό αποτέλεσμα

4.1 Η φορολογική πολιτική στα αλκοολούχα ποτά

Σε διεθνές επίπεδο, η φορολόγηση των οινοπνευματωδών ποτών αποτελεί μια σημαντική πηγή δημοσίων εσόδων. Η επιβολή ειδικού φόρου στα οινοπνευματώδη ποτά δικαιολογείται από την προσπάθεια του κράτους να αποθαρρύνει την κατανάλωση τους, λόγω των αρνητικών συνεπειών που μπορεί να προκαλέσει στην υγεία των ατόμων η υπερβολική κατανάλωση, αλλά και των αρνητικών εξωτερικών οικονομικών που προκαλεί η κατανάλωσή τους σε τρίτους (π.χ. αυξημένες δαπάνες υγείας). Στα οινοπνευματώδη ποτά, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, επιβάλλεται ειδικός φόρος κατανάλωσης (ΕΦΚΟΠ).

Η φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται στην Ελλάδα οφείλει να ευθυγραμμίζεται με τις διατάξεις που προβλέπονται στις σχετικές κοινοτικές οδηγίες, οι οποίες έχουν εισαγάγει ρυθμίσεις σχετικά με τη δομή και το ύψος του ειδικού φόρου κατανάλωσης που επιβάλουν τα κράτη μέλη στα οινοπνευματώδη ποτά, με στόχο τη διασφάλιση της ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και τον ισότιμο ανταγωνισμό μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών οινοπνευματωδών ποτών.

4.1.1 Ευρωπαϊκό πλαίσιο

Η Οδηγία 92/83/ΕΟΚ ορίζει τις κατηγορίες αλκοόλ και αλκοολούχων ποτών οι οποίες υπόκεινται σε επιβολή ειδικού φόρου, καθώς και τη βάση πάνω στην οποία υπολογίζεται ο ειδικός φόρος. Οι κατηγορίες που ορίζει η Οδηγία είναι η μύρα, το κρασί, άλλα ποτά που υπόκεινται σε ζύμωση, η αιθυλική αλκοόλη (για χρήση στην ποτοποιία) και τα ενδιάμεσα προϊόντα. Περιλαμβάνει επίσης ειδικές διατάξεις που δίνουν τη δυνατότητα επιβολής μειωμένου ειδικού φόρου σε μικρές ζυθοποιίες και αποστακτήρια, σε συγκεκριμένα ποτά και σε γεωγραφικές περιοχές.

Περαιτέρω, η Οδηγία 92/84/ΕΟΚ προσδιόρισε τους ελάχιστους συντελεστές ειδικού φόρου που εφαρμόζονται στην αλκοόλη, στα αλκοολούχα ποτά, στη μύρα και στο κρασί. Η τήρηση των ελάχιστων συντελεστών δίνει τη διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη για τον προσδιορισμό του τελικού ύψους του φόρου. Ο ελάχιστος συντελεστής στους ειδικούς φόρους κατανάλωσης για την αλκοόλη και την αλκοόλη που περιέχεται στα ποτά ορίστηκε σε 550 Ecu ανά εκατόλιτρο καθαρής αλκοόλης. Στα ενδιάμεσα προϊόντα, ο ελάχιστος συντελεστής ορίστηκε σε 45 Ecu ανά εκατόλιτρο προϊόντος, στο κρασί ορίστηκε μηδενικός

ελάχιστος συντελεστής και στη μπύρα 0,748 Ecu ανά εκατόλιτρο ανά βαθμό Plato, ή 1,87 Ecu ανά εκατόλιτρο ανά βαθμό αλκοόλης τελικού προϊόντος.

4.1.2 Ελληνικό πλαίσιο

Στην Ελλάδα οι επιμέρους κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών έχουν διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση. Ο υψηλότερος συντελεστής ΕΦΚΟΠ, ο οποίος υπολογίζεται επί 100 λίτρων αιθυλικής αλκοόλης του προϊόντος, εφαρμόζεται στα αλκοολούχα ποτά (ουίσκι, βότκα, τζιν κ.α.). Στα τοπικά αποστάγματα ο ΕΦΚΟΠ υπολογίζεται στο ήμισυ του φόρου των αλκοολούχων ποτών, ενώ το τσίπουρο και η τσικουδιά διημέρων (για προσωπική χρήση ή για περιορισμένη εμπορική εκμετάλλευση) φορολογούνται με εφάπαξ κατ' αποκοπή φόρο ύψους 0,59 ανά κιλό τελικού προϊόντος ή 1,4 ευρώ ανά λίτρο αιθυλικής αλκοόλης. Η μπύρα φορολογείται με διαφορετικό τρόπο, σε χαμηλότερο επίπεδο έναντι των δύο πρώτων κατηγοριών, ενώ ο φόρος στο κρασί είναι μηδενικός.

Το φορολογικό καθεστώς των οινοπνευματωδών ποτών στην Ελλάδα ήταν σταθερό μέχρι και το 2009, με περιοδικές αναπροσαρμογές προκειμένου να ενσωματώνονται οι μεταβολές στο γενικό επίπεδο των τιμών και να τονώνονται τα δημόσια έσοδα. Η τελευταία αύξηση στον ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών, πριν τις διαδοχικές αυξήσεις από το 2009, είχε πραγματοποιηθεί το 2005, με αύξηση κατά 20%, ενώ δεν είχε αυξηθεί ο ΕΦΚ στη μπύρα. Τα αλκοολούχα ποτά έχουν υποστεί 8 αυξήσεις στη φορολογία από το 1998 με τις 4 από αυτές να έχουν λάβει χώρα μέσα σε 18 μήνες στο διάστημα 2009-2010 οδηγώντας σε υπερδιπλασιασμό του ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών από τα 1.135 ευρώ ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης το 2008, στα 2.550 ευρώ με την τελευταία αύξηση τον Ιούλιο του 2010¹⁰. Η συνολική αύξηση του ΕΦΚΟΠ το 2010 ήταν 87% σε σχέση με το 2009 και 125% σε σχέση με το φορολογικό καθεστώς 2005-2008. Στην μπύρα ο ΕΦΚ μπύρας σημείωσε ανάλογη ποσοστιαία αύξηση, αλλά βρίσκεται σε πολύ χαμηλότερο επίπεδο, στο ¼ του ΕΦΚ που επιβάλλεται στα αλκοολούχα ποτά (Διάγραμμα 4.1).

Εκτός όμως από την αύξηση του ΕΦΚΟΠ, το 2010 σημειώθηκε ταυτόχρονα και αύξηση του ΦΠΑ κατά 4 εκατοστιαίες μονάδες (σε 23% από 19%). Η αύξηση του συντελεστή ΦΠΑ, δημιούργησε περαιτέρω πιέσεις στην κατανάλωση αλκοολούχων ποτών, καθώς σε συνδυασμό με την αύξηση του ΕΦΚΟΠ, οι τελικές τιμές των αλκοολούχων ποτών κατέγραψαν σημαντική άνοδο (Πίνακας 4.1).

¹⁰ Περιλαμβάνονται εισφορές για ταμείο χημικών και χαρτόσημο.

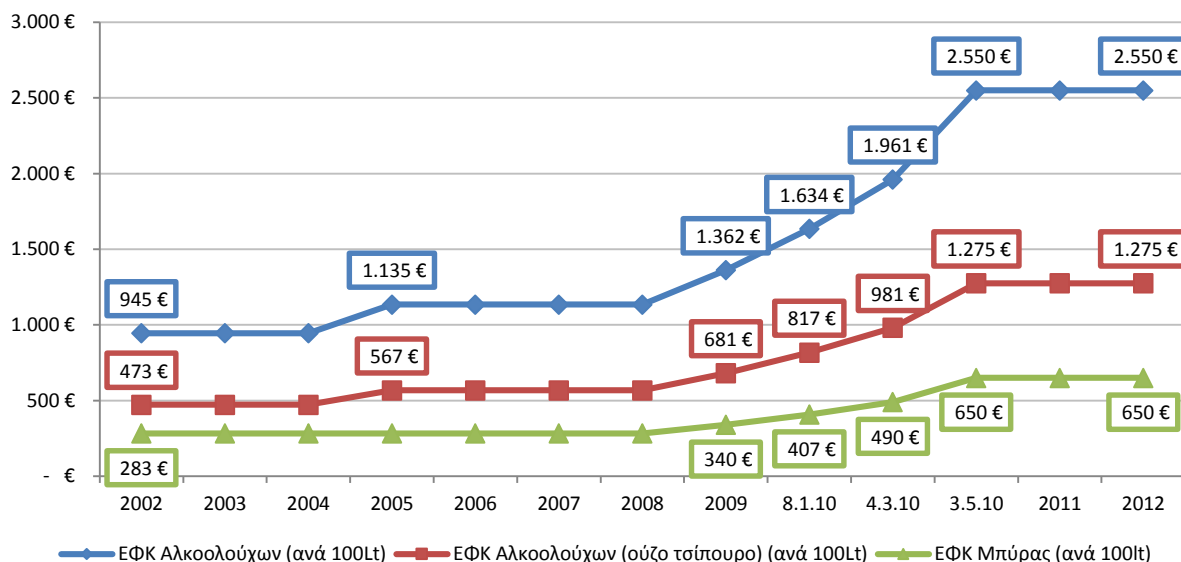
Πίνακας 4.1. Χρονολόγιο φορολογικών μεταβολών στα οινοπνευματώδη ποτά

Έτος / μήνας	Μεταβολή ΕΦΚΟΠ	Μεταβολή ΕΦΚ Μπύρας	Μεταβολή ΦΠΑ
1998	+1,50%		
1999	+8,70%		
2000	+3%	+3%	
2001		+3%	
2005	+20%		19% από 18%
2009	+20%	+20,4%	
Ιανουάριος 2010	+20%	+19,9%	
Μάρτιος 2010	+20%	+20,2%	
Μάιος 2010	+30%	+32,7%	
Ιούλιος 2010			23% από 21%

Πηγή: ΦΕΚ

*Το 2001 αναιρέθηκε η αύξηση του 2000.

Διάγραμμα 4.1. Εξέλιξη ΕΦΚΟΠ* 2002-2012

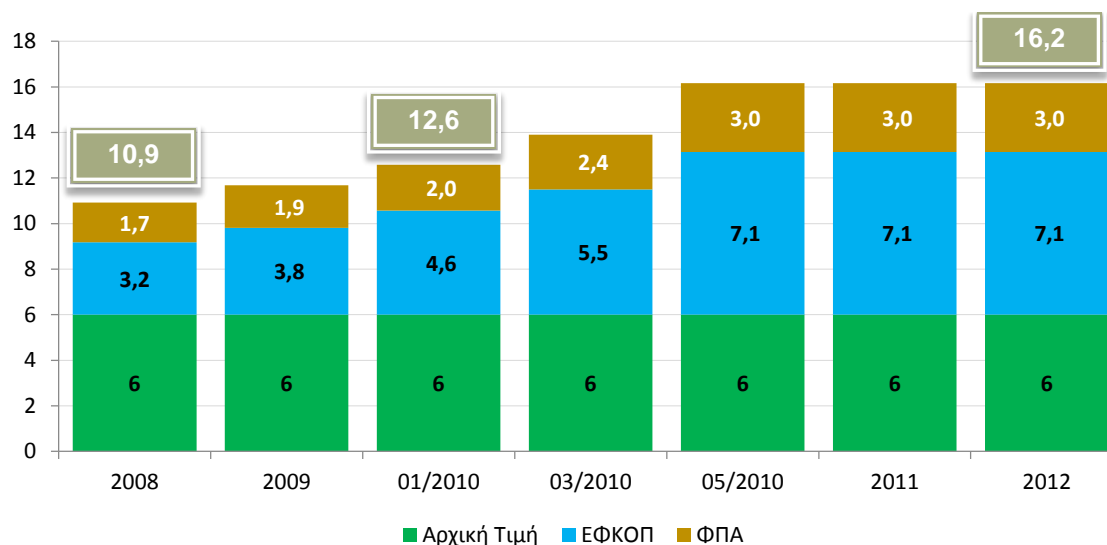
Πηγή: IOBE

*Η φορολογία για το Τσίπουρο των διήμερων παραγωγών είναι 140€/100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης (ή 0,59€ ανά κίλο τελικού προϊόντος). Στο κρασί δεν επιβάλλεται ειδικός φόρος κατανάλωσης

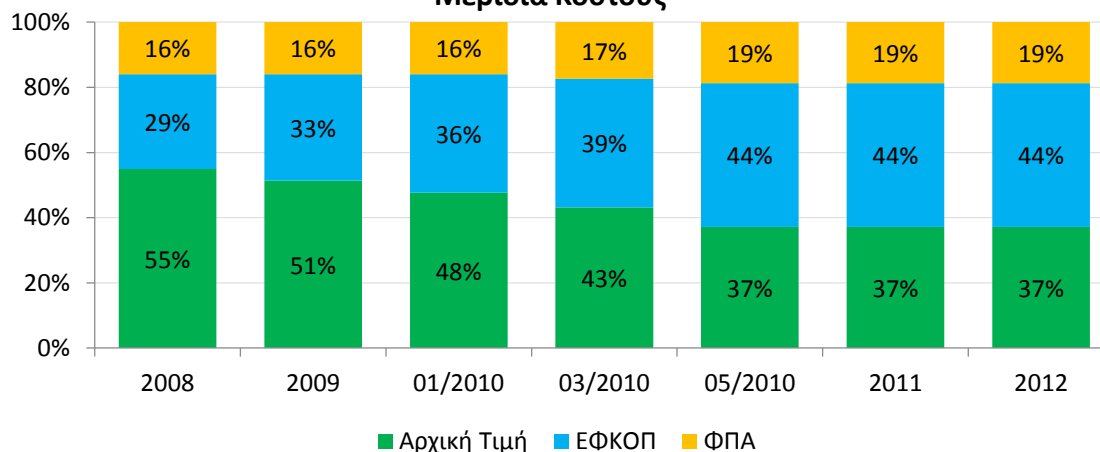
4.2 Φορολογία αλκοολούχων ποτών και τιμές λιανικής πώλησης

Ενδεικτικό των επιπτώσεων που είχαν στις τιμές οι διαδοχικές αυξήσεις του ΕΦΚΟΠ είναι το γεγονός ότι η τιμή λιανικής πώλησης ενός τυπικού αλκοολούχου ποτού, αυξήθηκε κατά 38% μέσα σε ένα έτος, χωρίς να έχει αυξηθεί το ίδιο διάστημα η ονομαστική τιμή προ φόρων. Αντίθετα, σε πραγματικούς όρους οι τιμές μειώθηκαν εξαιτίας του πληθωρισμού, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις οι εισαγωγείς αλκοολούχων ποτών προχώρησαν και σε μειώσεις των προ φόρων ονομαστικών τιμών.

Διάγραμμα 4.2. Δομή τιμής αλκοολούχου ποτού (σε ευρώ)

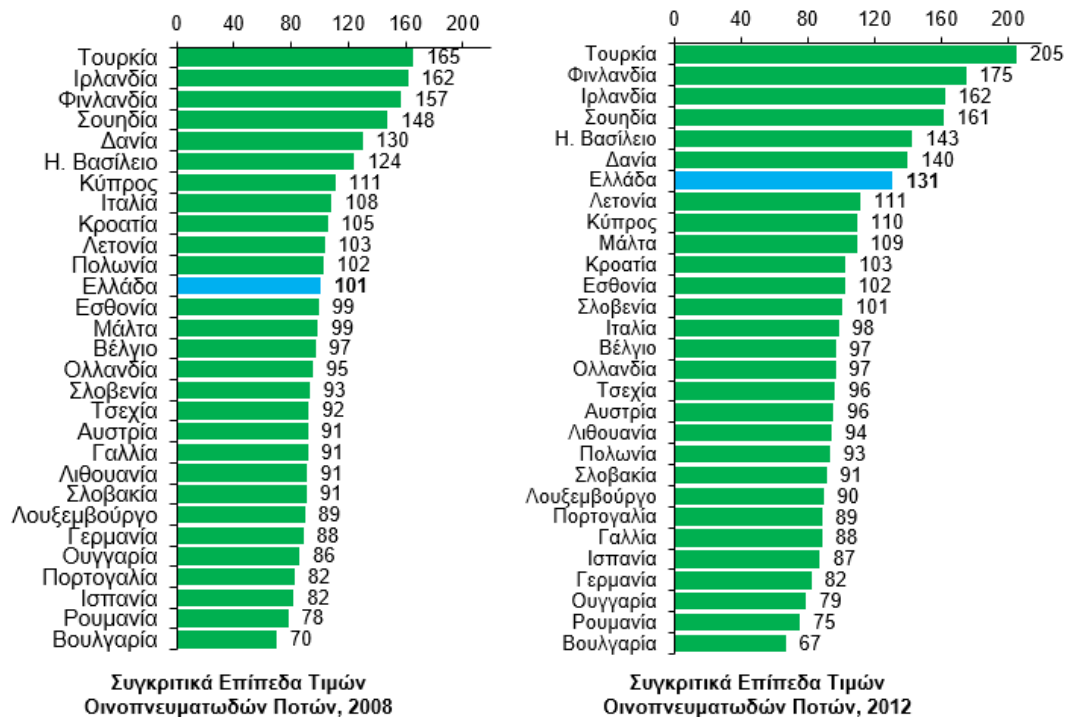
Συγκεκριμένα για ένα τυπικό αλκοολούχο ποτό, με τιμή προ φόρων 6 ευρώ, η επιβάρυνση των φόρων έφτανε τα 4,9 ευρώ το 2008, ενώ πλέον η φορολογική επιβάρυνση προσεγγίζει τα 10,1 ευρώ, δηλαδή το μερίδιο των φόρων ξεπερνά το 60% της τελικής τιμής. Έτσι, η τελική τιμή από 10,9 ευρώ το 2008 πλέον προσεγγίζει τα 16,2 ευρώ, ενώ όπως αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 4.3 το μερίδιο των φόρων αυξήθηκε σημαντικά. Έτσι η συμμετοχή του ΕΦΚΟΠ στην τελική τιμή του συγκεκριμένου τυπικού προϊόντος ανήλθε σε 44%, από 29% το 2008. Η προ φόρων τιμή από τους προμηθευτές αποτελεί σχεδόν το 1/3 της τελικής τιμής (από άνω του ½ το 2008), ενώ η συμμετοχή του συνόλου των φόρων προσεγγίζει τα 2/3 της τελικής τιμής.

Διάγραμμα 4.3. Σύθεση τελικής τιμής ενός τυπικού αλκοολούχου ποτού
Μερίδια Κόστους

4.3 Λοιπές επιπτώσεις από την αύξηση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ

Εκτός από την όξυνση των στρεβλώσεων στην αγορά οινοπνευματωδών ποτών που προκλήθηκε από τη δυσανάλογη αύξηση των συντελεστών ΕΦΚΟΠ, η αύξηση των φόρων και των τιμών έχει πρόσθετες αρνητικές επιπτώσεις. Ειδικότερα, επιδεινώνει την ανταγωνιστικότητα του εγχώριου τουριστικού προϊόντος σε σύγκριση με ανταγωνιστικούς τουριστικούς προορισμούς και αυξάνει τα κίνητρα για διασυνοριακές αγορές αλκοολούχων ποτών από γειτονικές χώρες με χαμηλότερους συντελεστές ΕΦΚΟΠ. Είναι χαρακτηριστικό ότι η άνοδος των τιμών των αλκοολούχων ποτών ενίσχυσε τον πληθωρισμό και τα κίνητρα για διασυνοριακές αγορές από γειτονικές χώρες, καθώς οι τιμές λιανικής των οινοπνευματωδών ποτών στην Ελλάδα, ενώ βρίσκονταν κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ το 2008 (101 μονάδες έναντι 100 της ΕΕ), είναι πλέον υψηλότερες κατά 31% από το μέσο όρο στην ΕΕ-27, αλλά και σημαντικά υψηλότερες σε σύγκριση με γειτονικές χώρες και ανταγωνιστικούς τουριστικούς προορισμούς (Διάγραμμα 4.4).

Διάγραμμα 4.4. Συγκριτικά Επίπεδα Τιμών Οινοπνευματωδών Ποτών, 2008-2012

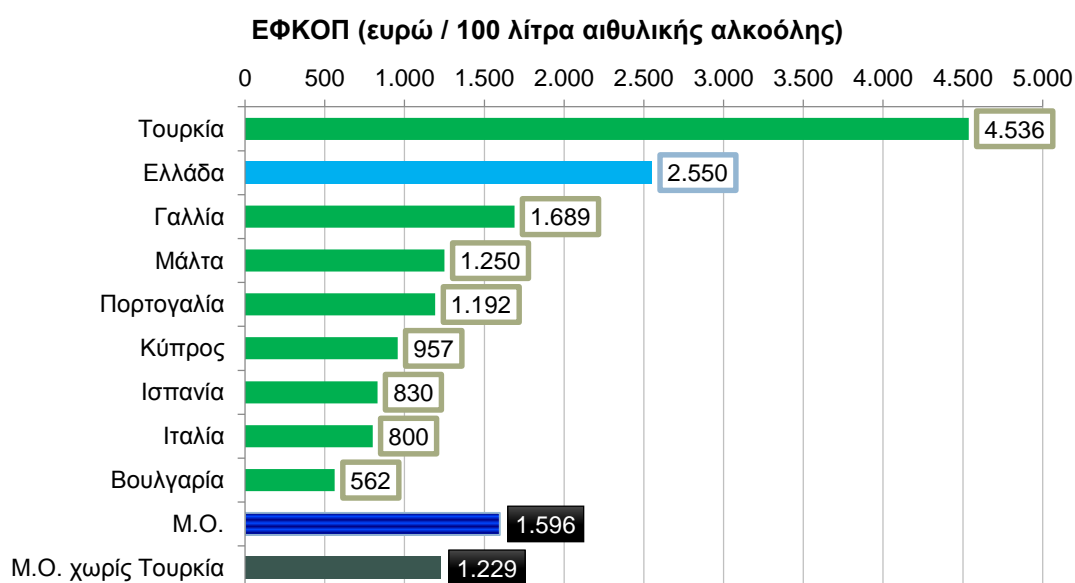

Πηγή: Eurostat

Βασική αιτία για τη διαφοροποίηση του επιπέδου τιμών είναι ο εμφανώς υψηλότερος συντελεστής ΕΦΚΟΠ που εφαρμόζεται στην Ελλάδα (Διάγραμμα 4.5). Συγκεκριμένα ο

ΕΦΚΟΠ ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στην Ελλάδα υπερβαίνει κατά 1.000 ευρώ περίπου τον αντίστοιχο μέσο όρο των άμεσα ανταγωνιστικά χωρών. Σε σχέση με το μέσο όρο των ανταγωνιστικών χωρών που ανήκουν στην ΕΕ (χωρίς την Τουρκία) και τείνουν να συγκλίνουν σε ένα κοινό φορολογικό πλαίσιο, η απόκλιση μεταξύ του φορολογικού καθεστώτος προσεγγίζει τα 1.320 ευρώ. Η Ελλάδα έχει τον υψηλότερο συντελεστή ΕΦΚΟΠ, ανάμεσα σε γειτονικές και σε ανταγωνιστικές τουριστικές χώρες, κάτι που ευνοεί το διασυνοριακό παραεμπόριο και το λαθρεμπόριο.

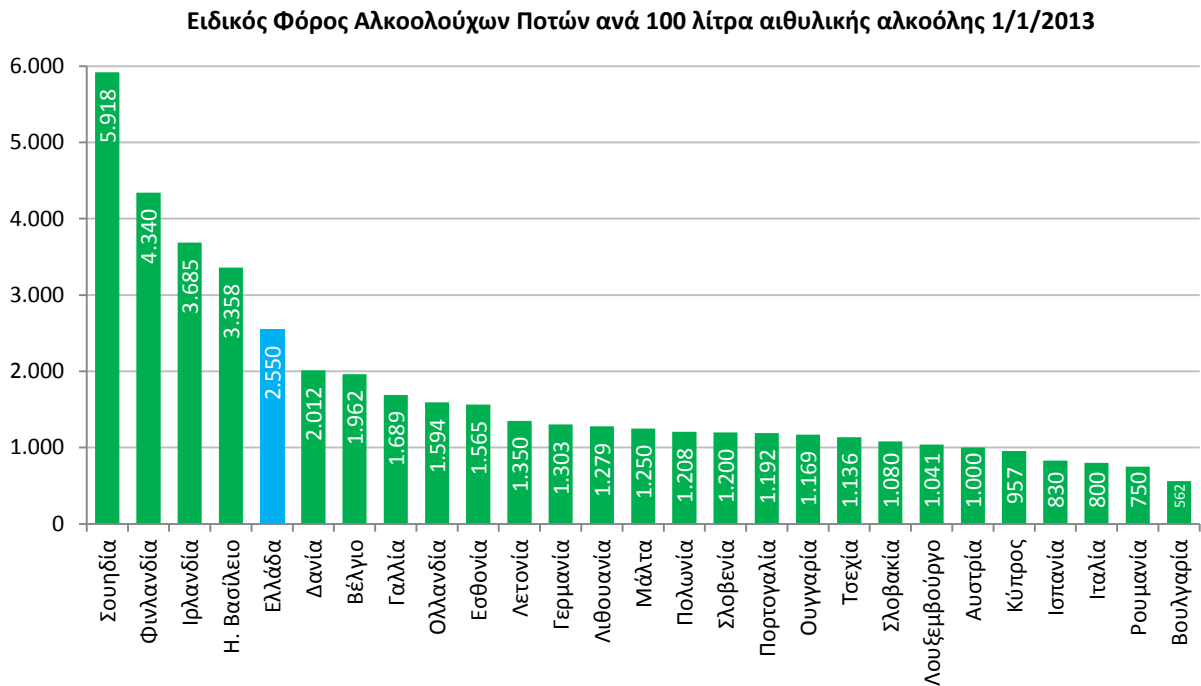
Διάγραμμα 4.5. Ειδικός Φόρος αλκοολούχων ποτών (ανταγωνιστικών τουριστικά χωρών)

Πηγή: CEPS.

Ακόμα και στο σύνολο της ΕΕ, όπου η σύγκριση γίνεται και με τις βόρειες χώρες που αντιμετωπίζουν εντελώς διαφορετικά το θέμα του αλκοόλ, η Ελλάδα βρίσκεται στην 5^η υψηλότερη θέση (Διάγραμμα 4.6). Ταυτόχρονα, πέρα από τα επίπεδα του φόρου που ισχύουν στις υπόλοιπες χώρες, μόνο στην Ελλάδα παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση του συντελεστή το τελευταίο διάστημα, αλλάζοντας δραματικά τις συνθήκες αγοράς.

Διάγραμμα 4.6. Ειδικός Φόρος Αλκοολούχων Ποτών ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στα κράτη μέλη της ΕΕ

Πηγή: CEPS.

Τέλος, εκτός από τις απώλειες που προκύπτουν από την αύξηση των διασυνοριακών αγορών και τη μείωση της ανταγωνιστικότητας του εγχώριου τουριστικού προϊόντος, η αύξηση των φόρων προκαλεί και άλλες παράπλευρες αρνητικές επιπτώσεις, όπως:

- Έξαρση του λαθρεμπορίου αλλά και της νοθείας
- Κίνητρα για φοροδιαφυγή
- Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία λόγω αύξησης της νοθείας στα ποτά

Πιο αναλυτικά, η αύξηση του ΕΦΚΟΠ κατά 1.416 ευρώ / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης την περίοδο 2009-2010, εκτός από τις απώλειες που δημιουργεί στο σύνολο της οικονομίας, (μείωση θέσεων εργασίας, εσόδων από φόρους εισοδήματος, έμμεσους φόρους και εργοδοτικές εισφορές, επιδόματα ανεργίας, όξυνση του λαθρεμπορίου) ταυτόχρονα δεν αποδίδει και κοινωνικά. Έχει παρατηρηθεί διεθνώς (Manning, Blumberg, & Moulton, 1995) ότι η αύξηση του φόρου σε ποτά ήδη επιβαρυνόμενα με υψηλή φορολογία:

- επηρεάζει την κατανάλωση των μη εξαρτημένων ατόμων από το ποτό (και όχι των εθισμένων στο αλκοόλ), με αποτέλεσμα να μειώνονται τα φορολογικά έσοδα, χωρίς ταυτόχρονα να αντιμετωπίζεται το πρόβλημα του αλκοολισμού,

- δημιουργεί σημαντική υποκατάσταση προς:
 - φθηνότερα νόμιμα ποτά (tax free κρασί ή semi tax free μύρα)
 - νόμιμα μη τυποποιημένα (π.χ. χύμα τσίπουρο, τσικουδιά, κρασί)
 - παράνομα (παράνομο εμπόριο ομοειδών ποτών π.χ. αλκοολούχα)

Συνεπώς ο αυξημένος φόρος δεν μειώνει την κατά κεφαλήν κατανάλωση αλκοολούχων, αλλά μετατοπίζει την κατανάλωση προς φθηνότερα ή παράνομα προϊόντα που μπορεί να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία.

4.3.1 Τσίπουρο Διημέρων

Ένα ειδικό θέμα το οποίο έχει δημιουργηθεί στο παρελθόν αλλά τα τελευταία έτη εκτιμάται ότι έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις είναι η παραγωγή και εμπορία του τσίπουρου διημέρων, πέρα από τα όρια που ορίζονται από το νομικό πλαίσιο των διήμερων παραγωγών. Η παραγωγή τσίπουρου διημέρων υπόκειται σε χαμηλή φορολογία, καθώς προορίζεται για αυτοκατανάλωση ή για εμπορία σε συγκεκριμένες ποσότητες και με στόχο την ενίσχυση του γεωργικού εισοδήματος. Η παραγωγή πραγματοποιείται σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα 8 διημέρων. Το τσίπουρο διημέρων φορολογικά και νομικά δεν σχετίζεται με το τσίπουρο που παράγεται για εμπορικούς λόγους και διατίθεται εμφιαλωμένο στην αγορά με το ίδιο καθεστώς όπως το εμφιαλωμένο ούζο (ΕΦΚΟΠ 12,75 ευρώ ανά λίτρο αιθυλικής αλκοόλης). Αντίθετα, η παραγωγή τσίπουρου διημέρων υπόκειται σε φορολογία 1,40 ευρώ ανά λίτρο αιθυλικής αλκοόλης (40% Vol.) ή 0,59 ευρώ ανά κιλό τελικού προϊόντος καθώς προορίζεται για προσωπική ή οικιακή χρήση ή για περιορισμένη εμπορική διάθεση.

Ωστόσο, παρατηρείται ότι εκτός από τις ποσότητες που παράγονται με το καθεστώς του τσίπουρου διημέρων, παράγονται παράλληλα πολλαπλάσιες ποσότητες που διοχετεύονται για εμπορική χρήση, αξιοποιώντας το χαμηλό καθεστώς φορολόγησης του τσίπουρου διημέρων. Σύμφωνα με φορείς της αγοράς οι ποσότητες αυτές έφθαναν τα 1,2 εκ. 9λιτρα κιβώτια ή 10,8 εκ. λίτρα, ενώ λόγω αύξησης των φορολογικών συντελεστών εκτιμάται ότι οι ποσότητες αυτές έχουν διευρυνθεί. Σύμφωνα με το πόρισμα επιτροπής του Υπουργείου Οικονομικών που συστάθηκε για τη διερεύνηση και επανεξέταση του καθεστώτος των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών, οι εκτιμήσεις για την παράνομη εμπορία ανέρχονται σε περίπου 18 εκ. λίτρα. Σε κάθε περίπτωση οι απώλειες που προκύπτουν από την παράνομη εμπορία του τσίπουρου διημέρων είναι σημαντικές σε όρους φορολογικών εσόδων, ενώ ακόμα και με τη συντηρητική εκτίμηση για **10,8 εκ λίτρα παράνομης**

εμπορίας, οι απώλειες υπολογίζονται σε περίπου 55 εκ. ευρώ λόγω μη καταβολής του αντίστοιχου ΕΦΚΟΠ, ενώ στις απώλειες αυτές δεν έχουν συμπεριληφθεί οι απώλειες από ΦΠΑ που εκτιμάται ότι επίσης δεν καταβάλλεται σε μεγάλο τμήμα της αγοράς.

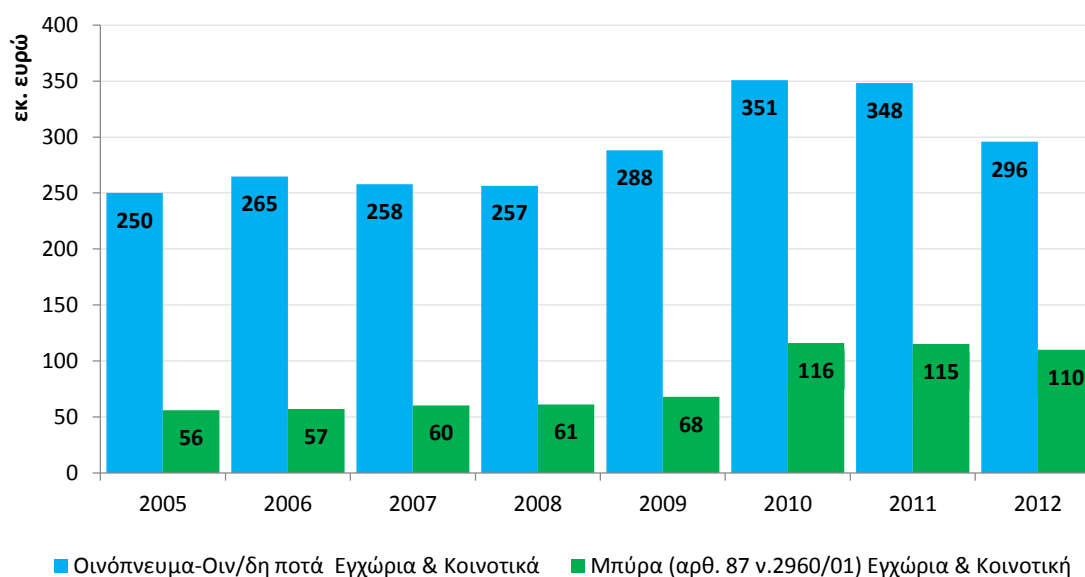
Έτσι δημιουργούνται αρνητικές επιπτώσεις:

- 1) Στη **λειτουργία της αγοράς**: Αθέμιτος ανταγωνισμός προς τους ποτοποιούς που τυποποιούν το προϊόν, το οποίο φορολογείται κανονικά και υπόκειται σε συνεχείς ελέγχους, τόσο στην παραγωγή, όσο και στην εμφιάλωση.
- 2) Στη **δημόσια υγεία** για το τμήμα της παραγωγής στο οποίο:
 - 2.1. Έχει γίνει προσθήκη μη ελεγμένων συστατικών στην απόσταξη, (υψηλά επίπεδα μεθυλικής αλκοόλης – ξυλόπνευμα) και
 - 2.2. Η διακίνηση πραγματοποιείται σε πλαστική συσκευασία, η οποία δεν είναι κατάλληλη για την αποθήκευση ποτών που περιέχουν οινόπνευμα.
- 3) Στα **φορολογικά έσοδα**: Απώλεια εσόδων από τα διαφυγόντα φορολογικά έσοδα ΕΦΚΟΠ και ΦΠΑ

4.4 Φορολογικά έσοδα από τα αλκοολούχα ποτά

Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών συνεισφέρει σημαντικά στα φορολογικά έσοδα, τόσο μέσω του ΕΦΚΟΠ και του ΦΠΑ, όσο και μέσα από τους φόρους εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Ενδεικτικά, τα έσοδα από τον ΕΦΚΟΠ στα αλκοολούχα ποτά (περιλαμβάνονται και τα τοπικά αποστάγματα) προσέγγισαν το 2012 τα 296 εκ. ευρώ, ενώ τα έσοδα από ΕΦΚ στη μύρα ανήλθαν στα 110 εκ. ευρώ. (Διάγραμμα 4.7). Στα αλκοολούχα ποτά τα φορολογικά έσοδα ακολούθησαν πτωτική τάση μετά το 2010, καθώς επηρεάστηκαν από την πτώση της κατανάλωσης.

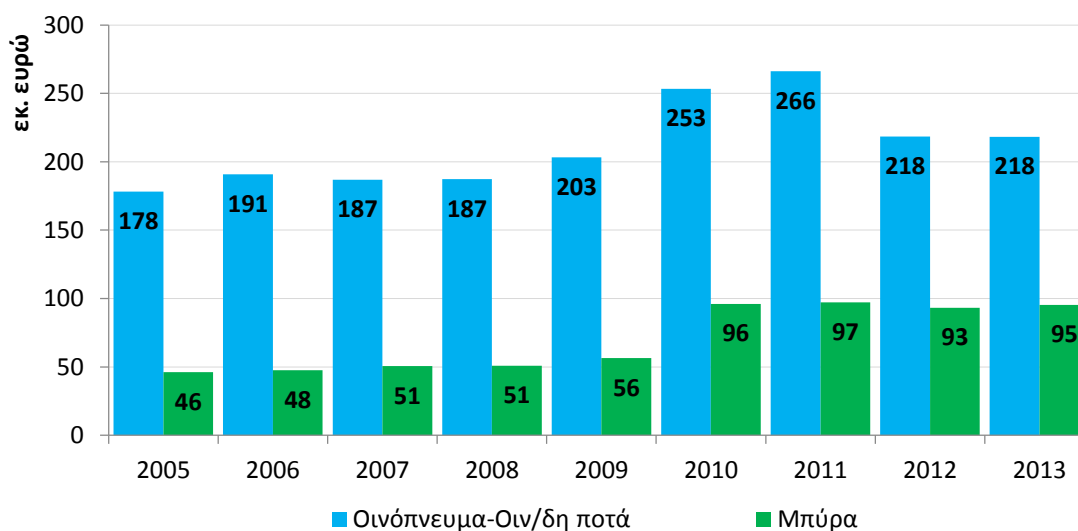
Διάγραμμα 4.7. Φορολογικά έσοδα ΕΦΚΟΠ Οινόπνευματων ποτών

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών.

Το πρώτο 9μηνο του 2013, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία τα έσοδα φαίνεται να σταθεροποιούνται, καθώς η άνοδος της τουριστικής δραστηριότητας αναχαίτισε την πτωτική πορεία των πρώτων μηνών του έτους (Διάγραμμα 4.8).

Διάγραμμα 4.8. Φορολογικά έσοδα ΕΦΚΟΠ Οινόπνευματων ποτών (Ιανουάριος-Σεπτέμβριος)

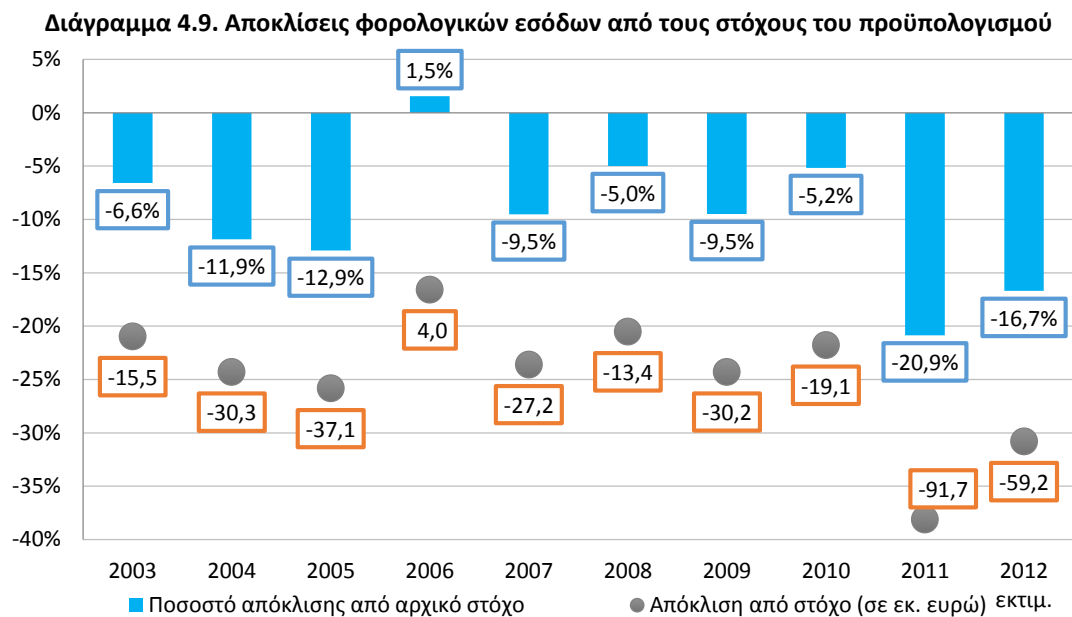

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών.

Διαχρονικά παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις των εσόδων που εισπράττονται από ποτά σε σχέση με τους στόχους του προϋπολογισμού (Διάγραμμα 4.9). Έτσι, αν και τα

φορολογικά έσοδα που εισπράχθηκαν το 2012 είναι υψηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα έσοδα του 2009, περίπου κατά 12 εκ. ευρώ, είναι ωστόσο σαφώς χαμηλότερα από τους στόχους που είχαν τεθεί με βάση τις αυξήσεις στους συντελεστές ΕΦΚΟΠ με απόκλιση περίπου στο -16%, δηλαδή -60 εκ. ευρώ από τα αναμενόμενα έσοδα.

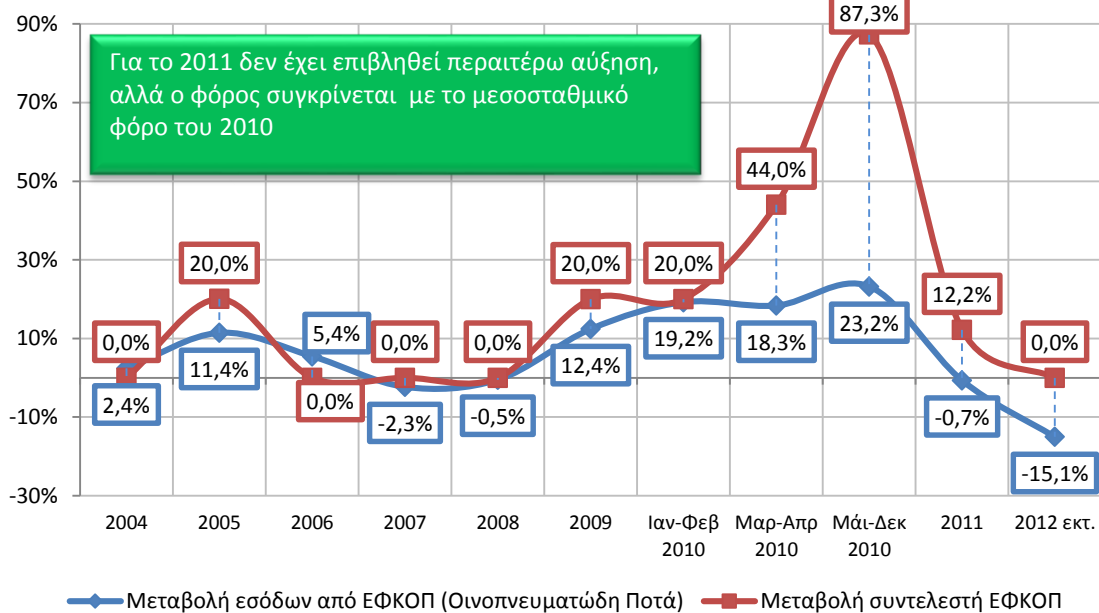
Αν και ιστορικά οι αποκλίσεις που σημειώνονταν μετά την αύξηση των συντελεστών στον ΕΦΚΟΠ στα φορολογικά έσοδα φαίνεται περιορίζονται σε σύντομο χρονικό διάστημα, εντούτοις μετά το 2010 και τις υπέρμετρες αυξήσεις, οι αποκλίσεις διευρύνθηκαν (Διάγραμμα 4.9). Οι μεγάλες αποκλίσεις το 2011 και το 2012 εκτιμάται έτσι ότι απεικόνισαν τις πραγματικές φορολογικές δυνατότητες του κλάδου στην παρούσα συγκυρία, με αποτέλεσμα οι στόχοι για το 2013 να τεθούν σε πιο ρεαλιστική βάση. Ταυτόχρονα, η άνοδος του τουρισμού φαίνεται ότι συντελεί στο να καλυφθούν οι στόχοι για 260 εκ. ευρώ από έσοδα από ΕΦΚΟΠ αλκοολούχων ποτών.

Πηγή: Κρατικοί Προϋπολογισμοί. Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ.

Έτσι, το 2011 και 2012 η μεταβολή των φορολογικών εσόδων είναι αρνητική, καθώς οι αυξημένοι φορολογικοί συντελεστές δεν αντιστάθμισαν τη μειωμένη ζήτηση λόγω αύξησης των τιμών και μείωσης του εισοδήματος (Διάγραμμα 4.10).

Διάγραμμα 4.10. Μεταβολή συντελεστή ΕΦΚΟΠ και φορολογικών εσόδων

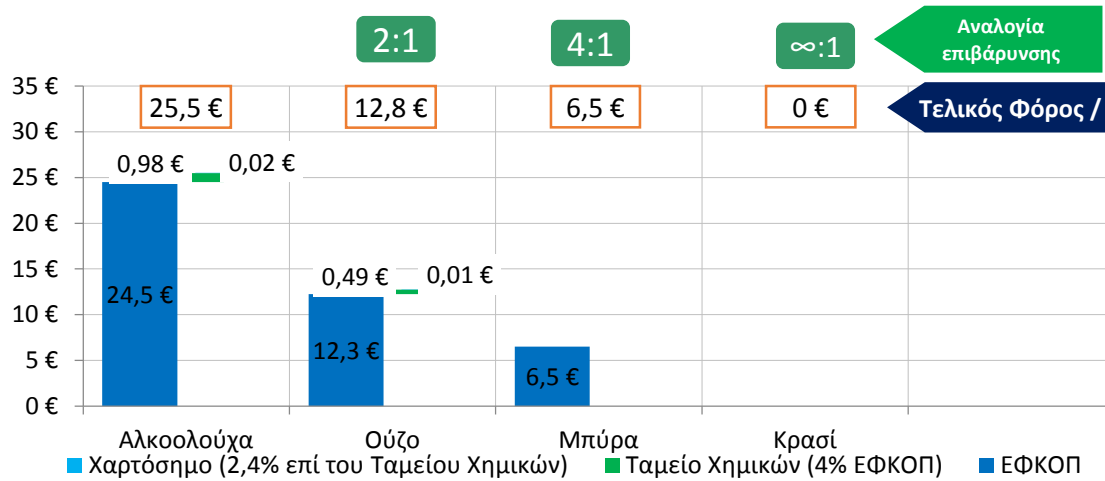

Πηγή: Κρατικοί Προϋπολογισμοί. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

4.4.1 Η επίπτωση φόρου στις κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών

Η φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται στα οινοπνευματώδη ποτά (αλκοολούχα ποτά, τοπικά αποστάγματα και μύρα), δημιουργεί διακρίσεις μεταξύ των προϊόντων. Πέρα από την μη πλήρη κάλυψη των στόχων στα φορολογικά έσοδα στο σύνολο τους, παρατηρείται και μια άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών ανάμεσα στις επιμέρους κατηγορίες ποτών. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο ΕΦΚΟΠ που επιβάλλεται στα αλκοολούχα ποτά είναι διπλάσιος έναντι του αντίστοιχου φόρου στα τοπικά αποστάγματα και τετραπλάσιος από τον φόρο στην μύρα. Θα πρέπει σε αυτό το σημείο να αναφερθεί ξανά το φορολογικό καθεστώς στο τσίπουρο διημέρων, καθώς η τεράστια διαφορά στη φορολόγηση ανάμεσα σε αυτό και στο επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο, σε συνδυασμό με την απουσία ελέγχων για την παράνομη εμπορία του τσίπουρου διημέρων ισχυροποιούν τα κίνητρα για την παράνομη παραγωγή και εμπορία. Έτσι, σε σχέση με το επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο ο φορολογικός συντελεστής στο τσίπουρο διημέρων βρίσκεται στο 1/10 περίπου. Στο Διάγραμμα 4.11 απεικονίζεται αυτή η ανισοκατανομή του φόρου, όπου ο τελικός φόρος ΕΦΚΟΠ, δηλαδή με την προσθήκη των επιβαρύνσεων χαρτοσήμου και του ταμείου χημικών, είναι 25,5 ευρώ ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στα αλκοολούχα ποτά, 12,75 ευρώ στα τοπικά αποστάγματα, 6,5 ευρώ στη μύρα και μηδενικός για το κρασί, ενώ όπως αναφέρθηκε ο φόρος για το τσίπουρο διημέρων είναι 1,4 ευρώ.

Διάγραμμα 4.11. ΕΦΚΟΠ ανά προϊόν

Η δυσανάλογη επίπτωση του φόρου στα αλκοολούχα είναι εμφανής και στις ποσότητες σερβιρίσματος, π.χ. στις μερίδες που σερβίρονται στην on trade αγορά, μπαρ, εστιατόρια, ξενοδοχεία κ.α.. Ενδεικτικά, για τις μέσες ποσότητες σερβιρίσματος που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 4.2), η επιβάρυνση των αλκοολούχων ποτών είναι αρκετά μεγαλύτερη έναντι των υπολοίπων κατηγοριών.

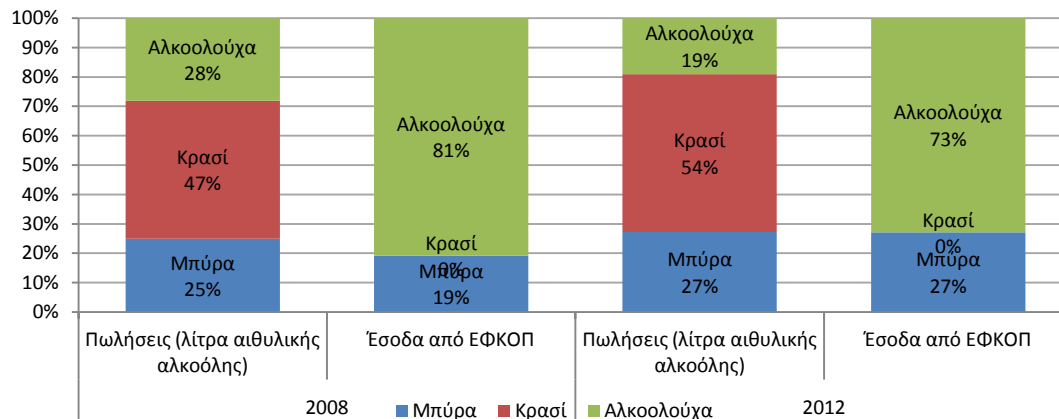
Πίνακας 4.2. Ειδικός Φόρος ανά ποσότητα σερβιρίσματος

Προϊόν	Μέση ποσότητα σερβιρίσματος ανά προϊόν	Μέση ποσότητα αλκοόλ ανά ποσότητα σερβιρίσματος	Ειδικός Φόρος ανά ποσότητα σερβιρίσματος
Κρασί	Ποτήρι 120 ml	14,4 ml	0,0 € cent
Μπύρα	Μπουκάλι 330 ml	16,5 ml	10,7 € cents
Τοπικά Αποστάγματα	Ποτήρι 40 ml	16,0 ml	20,4 € cents
Αλκοολούχα Ποτά	Ποτήρι 40 ml	16,0 ml	41,0 € cents

Η δυσανάλογη αυτή επιβάρυνση αντανακλάται και στα φορολογικά έσοδα που προέρχονται από τα οινοπνευματώδη, καθώς εξαιρώντας το κρασί όπου ο φόρος είναι μηδενικός, η αναλογία φορολογικών εσόδων μεταξύ αλκοολούχων και μπύρας είναι 3/4 και 1/4 αντίστοιχα, ενώ το 2008 η αναλογία έφτανε τα 4/5 και 1/5 αντίστοιχα, αντανακλώντας τη ισχυρή κάμψη της κατανάλωσης μετά το 2010. Η συμβολή δηλαδή των αλκοολούχων

ποτών σε όρους φορολογικών εσόδων είναι σημαντική, παρόλο που αντιπροσωπεύουν μόλις το 1/5 των πωλήσεων σε όρους όγκου αιθυλικής αλκοόλης, από 28% το 2008.

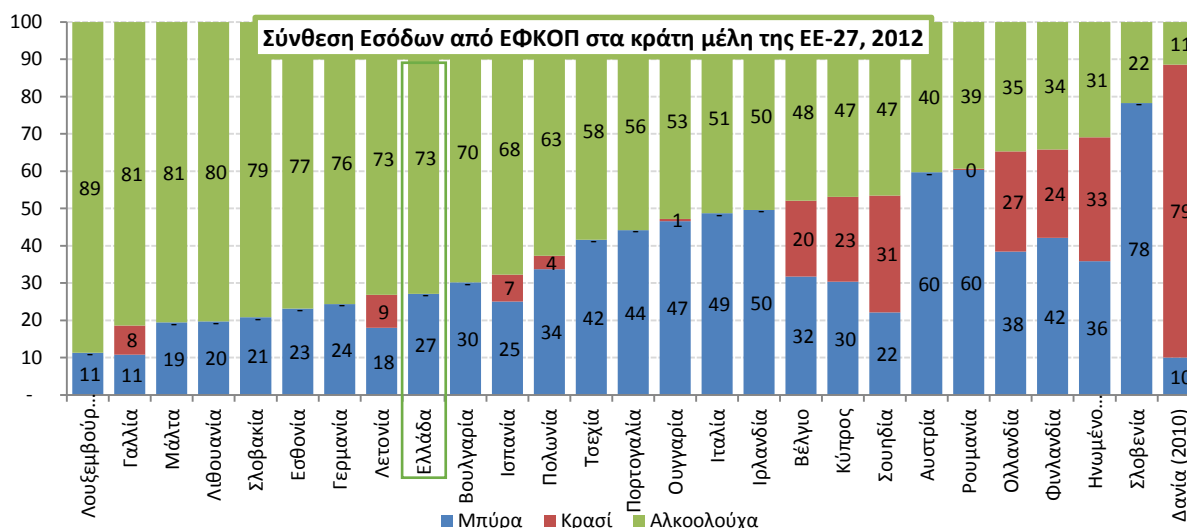
Διάγραμμα 4.12. Αναλογία Πωλήσεων αιθυλικής αλκοόλης και Εσόδων 2008 & 2012

Πηγή: IWSR, Υπουργείο Οικονομικών. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ, η συνεισφορά των αλκοολούχων ποτών στα φορολογικά έσοδα από το σύνολο των οινοπνευματωδών ποτών είναι μικρότερη του 70%, ενώ τα έσοδα από ΕΦΚΟΠ μπύρας είναι σημαντικά υψηλότερα σε σύγκριση με την Ελλάδα.

Διάγραμμα 4.13. Σύνθεση Εσόδων από ΕΦΚΟΠ στα κράτη μέλη της ΕΕ-27, 2012

Πηγή: European Commission, Taxation And Customs Union, Indirect Taxation and Tax administration, Environment and other indirect taxes.

5. Σενάρια επαναπροσδιορισμού της φορολογικής πολιτικής στα αλκοολούχα ποτά

Η εφαρμοζόμενη πολιτική φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών και η ύφεση της ελληνικής οικονομίας, έχουν επηρεάσει ιδιαίτερα αρνητικά το σύνολο της αγοράς αλκοολούχων ποτών και των συνδεδεμένων με αυτή οικονομικών δραστηριοτήτων. Ο επαναπροσδιορισμός της φορολογίας σε συνδυασμό με λήψη πρόσθετων μέτρων που θα ενισχύσουν την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς, θα μπορούσε να ανακόψει την πτωτική πορεία του κλάδου και ενδεχομένως να συντελέσει στην ανάτασή του, με θετικές επιδράσεις τόσο στην ελληνική οικονομία, μέσω ενίσχυσης της απασχόλησης, όσο και στο δημόσιο, μέσω της αύξησης των συνολικών δημοσίων εσόδων. Αντίθετα, η διατήρηση του υφιστάμενου φορολογικού καθεστώτος, σε συνδυασμό με την επιδείνωση της κατάστασης της οικονομίας, αναμένεται να έχει αρνητικά αποτελέσματα στον κλάδο, στο σύνολο της οικονομίας και στα δημόσια έσοδα.

5.1 Ανάλυση σεναρίων

Εξετάζουμε τις προοπτικές του κλάδου και τις αντίστοιχες επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας και στα φορολογικά έσοδα, υπό δύο σενάρια: α) ένα **βασικό σενάριο** αναφοράς, στο οποίο υποθέτουμε διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών και β) ένα **εναλλακτικό σενάριο (Σενάριο Α)** στο οποίο υποθέτουμε σταδιακή αποκλιμάκωση του ΕΦΚΟΠ μέχρι το 2016.

Για την ανάλυση των προοπτικών του κλάδου αξιοποιούμε, σε κάθε ένα από τα σενάρια, τις εκτιμήσεις των ελαστικότητας που προέκυψαν από το υπόδειγμα ζήτησης για τις αγορές on trade και off trade, τις οποίες συνδυάζουμε με προβλέψεις σχετικά με την εξέλιξη των τιμών αλκοολούχων και του ΑΕΠ ώστε να καταλήξουμε σε προβολή του όγκου πωλήσεων και της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών, των φορολογικών εσόδων κ.λπ. ανά τμήμα της αγοράς (on trade και off trade) για την περίοδο πρόβλεψης 2014-2016.

Η αποκλιμάκωση του φόρου που προβλέπεται στο εναλλακτικό σενάριο, εισάγεται στο υπόδειγμα μέσω των τιμών των αλκοολούχων ποτών και οδηγεί σε μείωση των τιμών και αύξηση της κατανάλωσης. Όπως θα εξηγηθεί παρακάτω η μείωση που προκύπτει στην off trade αγορά είναι μεγαλύτερη, έναντι της on trade αγοράς, καθώς η δόμηση της τιμής σε κάθε τμήμα είναι διαφορετική. Στη συνέχεια χρησιμοποιούμε τη δαπάνη κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών ως εισερχόμενη μεταβλητή στο υπόδειγμα εισροών – εκροών της ελληνικής οικονομίας προκειμένου να υπολογίσουμε τις ευρύτερες επιδράσεις από τον

επαναπροσδιορισμό της φορολογίας των αλκοολούχων ποτών στην απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας.

Ο διαχωρισμός της αγοράς σε δύο τμήματα, στην off trade και στην on trade, είναι απαραίτητος καθώς τα δύο αυτά τμήματα της αγοράς εμφανίζουν διαφορετικά χαρακτηριστικά αναφορικά με την επίδραση των τιμών και του εισοδήματος στην τελική κατανάλωση, ενώ και τα περιθώρια (margins) για τον υπολογισμό των εισοδημάτων και των φόρων διαφοροποιούνται. Ωστόσο, τα αποτελέσματα από κάθε αγορά αθροίζονται για τον υπολογισμό της συνολικής αγοράς αλκοολούχων ποτών.

Ο υπολογισμός των αποτελεσμάτων σε κάθε αγορά και σε κάθε σενάριο στηρίζεται σε ορισμένες πρόσθετες υποθέσεις σχετικά με τα μερίδια αγοράς μεταξύ off και on trade αγοράς, τα περιθώρια κέρδους σε κάθε στάδιο εμπορίας, το ύψος των φόρων εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, καθώς και το ύψος των εργοδοτικών εισφορών. Οι υποθέσεις αυτές παρουσιάζονται παρακάτω (Πίνακας 5.1).

Πίνακας 5.1. Βασικές Υποθέσεις

	2012
Μονάδα μέτρησης όγκου πωλήσεων	Φιάλες
Μερίδιο αγοράς εγχώριων προϊόντων (κυρίως τοπικά αποστάγματα)	21,5%
Μερίδιο αγοράς εισαγόμενων προϊόντων	78,5%
Μερίδιο αγοράς Off trade (Λιανικής Super Markets)	40%
Μερίδιο αγοράς On trade (Λιανικής Bar-Restaurants)	60%
Μικτό Περιθώριο* Κέρδους Εισαγωγέων	4,0%
Μικτό Περιθώριο Χονδρικής	18,0%
Μικτό Περιθώριο Λιανικής Super Markets	15,0%
Μικτό Περιθώριο Λιανικής Bar-Restaurants Εισαγόμενων Ποτών	400,0%
Μικτό Περιθώριο Λιανικής Bar-Restaurants Εγχώριων ποτών	50,0%
ΦΠΑ	23,0%
Ποσοστό είσπραξης ΦΠΑ στην αγορά On Trade (Collection rate)	70,0%
Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	20,0%
Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων	20,0%
Περιθώριο Κέρδους Χονδρικής	3,0%
Περιθώριο Κέρδους Λιανικής	3,0%
Περιθώριο Κέρδους Λιανικής Bar-Restaurants Εισαγόμενων Ποτών	15,0%
Περιθώριο Κέρδους Λιανικής Bar-Restaurants Εγχώριων ποτών	10,0%
Μέσες Μηνιαίες Εργοδοτικές Εισφορές	283 €
Μέσο επίδομα ανεργίας	432 €

5.2 Αποτελέσματα σεναρίου αναφοράς

Στο σενάριο αναφοράς η βασική υπόθεση είναι η διατήρηση του ΕΦΚΟΠ στο επίπεδο των 25,5 ευρώ ανά λίτρο αιθυλικής αλκοόλης (Πίνακας 5.2). Οι τιμές αναμένεται να συνεχίσουν να βρίσκονται στα υψηλά επίπεδα που διαμορφώθηκαν μετά το 2010. Για τα επόμενα έτη το πιθανότερο σενάριο είναι η σταθεροποίηση των τιμών. Το διαθέσιμο εισόδημα συσχετίζεται σε μεγάλο βαθμό στην εξέλιξη του ΑΕΠ, αλλά όχι απόλυτα. Έτσι, παρόλο που το ΑΕΠ αναμένεται να σταθεροποιηθεί το 2014 και να σημειωθούν θετικοί ρυθμοί το 2015 και 2016, το διαθέσιμο εισόδημα προβλέπεται ότι θα καταγράψει περαιτέρω κάμψη την περίοδο 2014-2015¹¹, κατά -2% το 2014 και -1% το 2015 και το 2016. Σε αντίθεση με τις τιμές, όπου λόγω αλλαγής του φόρου στο σενάριο αποκλιμάκωσης που θα παρουσιαστεί παρακάτω, οι τιμές θα έχουν διαφορετική εξέλιξη σε σχέση με το αρχικό σενάριο, η εξέλιξη του διαθέσιμου εισοδήματος διατηρείται αμετάβλητη και στα δύο σενάρια, εφόσον δεν επηρεάζεται από τις κρατικές πολιτικές που ενσωματώνονται στο υπόδειγμα μας (ύψος ΕΦΚΟΠ και ΦΠΑ).

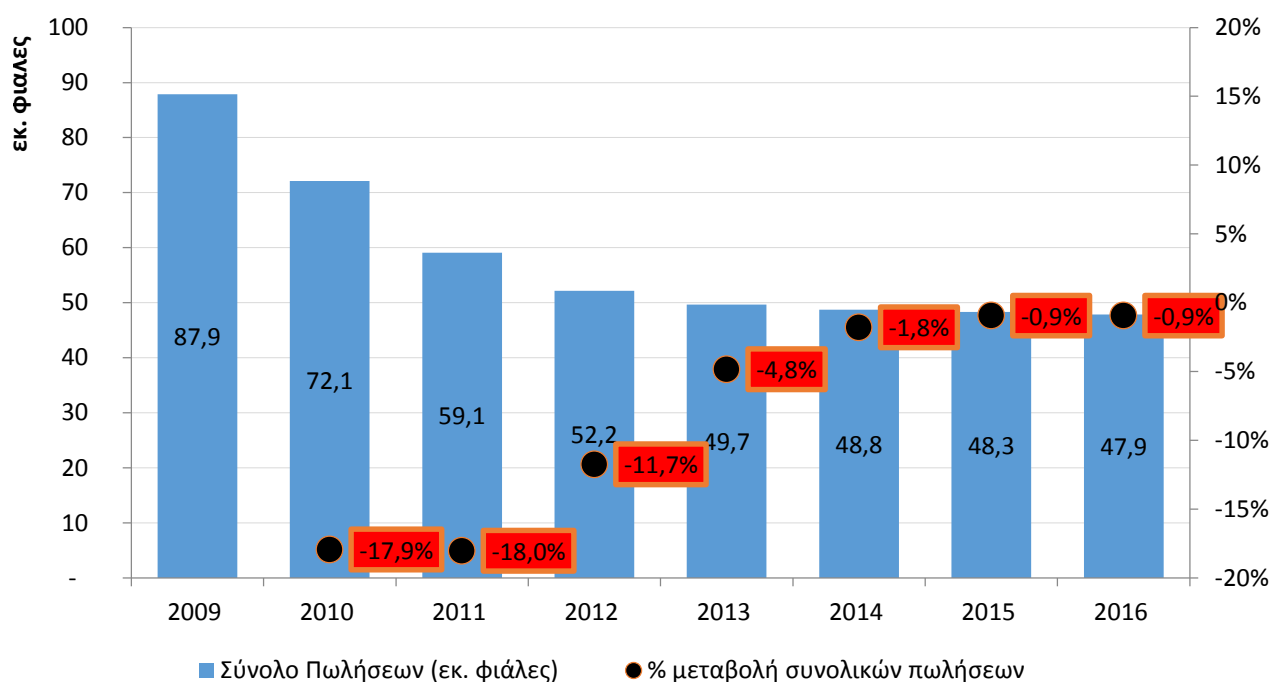
Πίνακας 5.2. Υποθέσεις Βασικού Σεναρίου (Διατήρηση Φόρου)

	Εκτιμήσεις/ πραγματοποιήσεις		προβλέψεις		
	2012	2013	2014	2015	2016
Μεταβολή τιμής off trade αγορά	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Μεταβολή τιμής on trade αγορά	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Διαθέσιμο εισόδημα	-8,2%	-5,4%	-2,0%	-1,0%	-1,0%
ΕΦΚ Αλκοολούχων Ποτών (ανά 100Lt)	2.550 €	2.550 €	2.550 €	2.550 €	2.550 €
ΕΦΚ Αλκοολούχων Ποτών (ούζο τσίπουρο) (ανά 100Lt)	1.275 €	1.275 €	1.275 €	1.275 €	1.275 €

Σύμφωνα με τις βασικές παραδοχές και τα αποτελέσματα του υποδείγματος η εκτίμηση για την πορεία της κατανάλωσης παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα. Η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών αναμένεται καθοδική στο σενάριο διατήρησης του υφιστάμενου καθεστώτος φορολόγησης, φτάνοντας το 2016 τα 48 εκ. φιάλες. Η εκτίμηση αυτή διαμορφώνει τις πωλήσεις για το 2016 σχεδόν στο ήμισυ των επιπέδων του 2009, με αρνητικές συνέπειες στον κλάδο, στα φορολογικά έσοδα και στην απασχόληση.

¹¹ Προβλέψεις IOBE για 2014, IMF 2015-2016.

Διάγραμμα 5.1. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών (Βασικό σενάριο)

Το 2016 εκτιμάται ότι τα έσοδα από ΕΦΚΟΠ θα είναι κατά 21,9 εκ. ευρώ λιγότερα συγκριτικά με το 2012 (Πίνακας 5.3), ενώ αν ληφθούν υπόψη και τα έσοδα από τον ΦΠΑ, οι «απώλειες» φορολογικών εσόδων φτάνουν τα 36 εκ. ευρώ. Ταυτόχρονα, λόγω των μειωμένων πωλήσεων εκτιμάται απώλεια επιπλέον 2.315 θέσεων εργασίας στην επόμενη τριετία σε σχέση με το 2012. Η πτώση στην απασχόληση συνεπάγεται μειωμένα εισοδήματα και επομένως λιγότερα έσοδα από φόρους εισοδήματος, κατά 8,4 εκ. ευρώ. Απώλειες θα προκύψουν και στις εργοδοτικές εισφορές οι οποίες υπολογίζεται ότι το 2016 θα είναι κατά 9,4 εκ. ευρώ χαμηλότερες σε σχέση με το 2012. Τέλος, η μείωση της απασχόλησης θα οδηγήσει σε δαπάνη για επιδόματα ανεργίας, που θα φτάσει τα 11,2 εκ. ευρώ στο σύνολο της περιόδου προβολής.

Συνολικά τα έσοδα του δημοσίου εκτιμάται ότι το 2016 θα είναι λιγότερα κατά 42,7 εκ. ευρώ σε σύγκριση με το 2012. Οι απώλειες αυτές θα πρέπει να προστεθούν στις ήδη εκτιμηθείσες για το 2010 και 2011, οι οποίες παρουσιάστηκαν σε προηγούμενο τμήμα της μελέτης.

Πίνακας 5.3. Έσοδα βασικού σεναρίου

	2012	2013	2014	2015	2016
Πωλήσεις (φιάλες)	52.178.400	49.654.043	48.764.413	48.308.507	47.856.886
Αριθμός εργαζομένων	26.959	25.614	25.140	24.891	24.644
Φορολογικά Έσοδα (εκ. ευρώ)					
Φορολογικά Έσοδα από ΕΦΚΟΠ	266,0	253,1	248,6	246,3	244
Φορολογικά Έσοδα από ΦΠΑ	168,0	159,7	156,8	155,3	153,8
Φορολογικά Έσοδα Εισοδημάτων	97,4	92,5	90,8	89,9	89
Σύνολο φορολογικών εσόδων	531,3	505,3	496,2	491,4	486,7
Μη Φορολογικά Έσοδα (εκ. ευρώ)					
Επιδόματα Ανεργίας	-12,5	-7	-2,5	-1,3	-1,3
Εργοδοτικές Εισφορές	109,2	103,7	101,8	100,8	99,8
Σύνολο μη φορολογικών εσόδων	96,7	96,8	99,3	99,5	98,5
Σύνολο Εσόδων	628,0	602,1	595,5	590,9	585,3

**Οι απώλειες εσόδων κάθε έτος υπολογίζονται από τις απώλειες από τα φορολογικά έσοδα και τις εργοδοτικές εισφορές κάθε έτος αθροίζοντας και τις δαπάνες που προκύπτουν από τα αυξημένα επιδόματα ανεργίας

5.3 Σενάριο σταδιακής αποκλιμάκωσης του ΕΦΚΟΠ (Σενάριο Α)

Οι τιμές και το διαθέσιμο εισόδημα συνιστούν τους σημαντικότερους παράγοντες διαμόρφωσης της ζήτησης αλκοολούχων ποτών. Το διαθέσιμο εισόδημα καθορίζεται από την εξέλιξη της οικονομίας, όπου οι πολιτικές που πρέπει να ασκηθούν για να αποκτήσει αυξητική τάση δεν εξετάζονται στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης. Ως εκ τούτου, ο μοναδικός μοχλός ο οποίος μπορεί να επηρεάσει τη ζήτηση αλκοολούχων ποτών είναι οι τιμές, στις οποίες το 44% αφορά στον ΕΦΚΟΠ και το 19% στον ΦΠΑ, όπως αναλύθηκε προηγουμένως. Επομένως, δεδομένων των οριακών περιθωρίων κέρδους των επιχειρήσεων του κλάδου, η τόνωση της ζήτησης μπορεί να προέλθει από τη σταδιακή ελάφρυνσή του ΕΦΚΟΠ από τα υψηλά σημερινά επίπεδα, σε χαμηλότερα μέχρι και το 2016.

Μια τέτοια εξέλιξη, σε συνδυασμό με την εφαρμογή μέτρων που θα επιτρέψουν την καλύτερη λειτουργία της αγοράς (π.χ. ενίσχυση ελέγχων για τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου και της φοροδιαφυγής), θα έχει θετικές επιπτώσεις στα δημόσια έσοδα από ΦΠΑ, εταιρικά κέρδη, εισοδήματα εργαζομένων και εργοδοτικές εισφορές και στις δημόσιες δαπάνες από την εξοικονόμηση των επιδομάτων ανεργίας εξαιτίας της συγκράτησης των απωλειών θέσεων εργασίας. Ταυτόχρονα, θα βελτιώσουν το κλίμα στον κλάδο και θα τονώσουν τις προοπτικές βιωσιμότητας των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτόν.

Βασικό στοιχείο στην προσπάθεια αντιστροφής της αρνητικής πορείας του κλάδου μπορεί να αποτελέσει η σταδιακή μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ. Συγκεκριμένα, στο εναλλακτικό σενάριο εξετάζεται το ενδεχόμενο μείωσης του συντελεστή κατά €250 / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης ετησίως μέχρι το 2016, με αφετηρία το 2014. Το μέτρο θα επιδράσει

ευεργετικά στα δημόσια έσοδα, ενώ αν συνοδευτεί από μια γενικότερη επαναπροσέγγιση της φορολογικής πολιτικής, η οποία θα αποκαθιστά την εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων και θα δίνει έμφαση σε μηχανισμούς περιορισμού της φοροδιαφυγής, τότε τα οφέλη θα είναι μεγαλύτερα. Στο εναλλακτικό σενάριο ο ΕΦΚΟΠ (μαζί με τις επιπλέον χρεώσεις) θεωρείται ότι μειώνεται από το επίπεδο των 2.550€ / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης που ισχύει σήμερα στα 1.770€ μέχρι το 2016 (Πίνακας 5.4), συγκλίνοντας προς τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Πίνακας 5.4. Εξέλιξη ΕΦΚΟΠ ανά σενάριο

Έτος	Βασικό Σενάριο (€ / 100 lt)	Σενάριο Α	
		Φορολογικός Συντελεστής (€ / 100 lt)	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή
2014		2.290	-10.2%
2015	2.550	2.030	-11.4%
2016		1.770	-12.8%

Έτσι ο φόρος καταλήγει το 2016 σε επίπεδο υψηλότερο από τον Ιανουάριο του 2010 (1.634€), το οποίο είναι ικανό να διατηρήσει ή/και να ενισχύσει τα επίπεδα δημοσίων εσόδων που μπορούν να συγκεντρωθούν από τον κλάδο. Άλλωστε οι διαδοχικές αυξήσεις του ΕΦΚΟΠ μέσα στο 2010 (Μάρτιος & Μάιος) δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα έσοδα, ενώ προκάλεσαν τεράστιο κόστος στο σύνολο της αγοράς με αρνητικές επιπτώσεις στα υπόλοιπα έσοδα και στην απασχόληση.

Η σταδιακή μείωση του συντελεστή μπορεί να επιδράσει θετικά στην οικονομία, χωρίς να προκαλέσει προβλήματα στα καθαρά δημοσιονομικά έσοδα, καθώς αναμένεται να προκαλέσει πτώση των τιμών στις αγορές off και on trade.

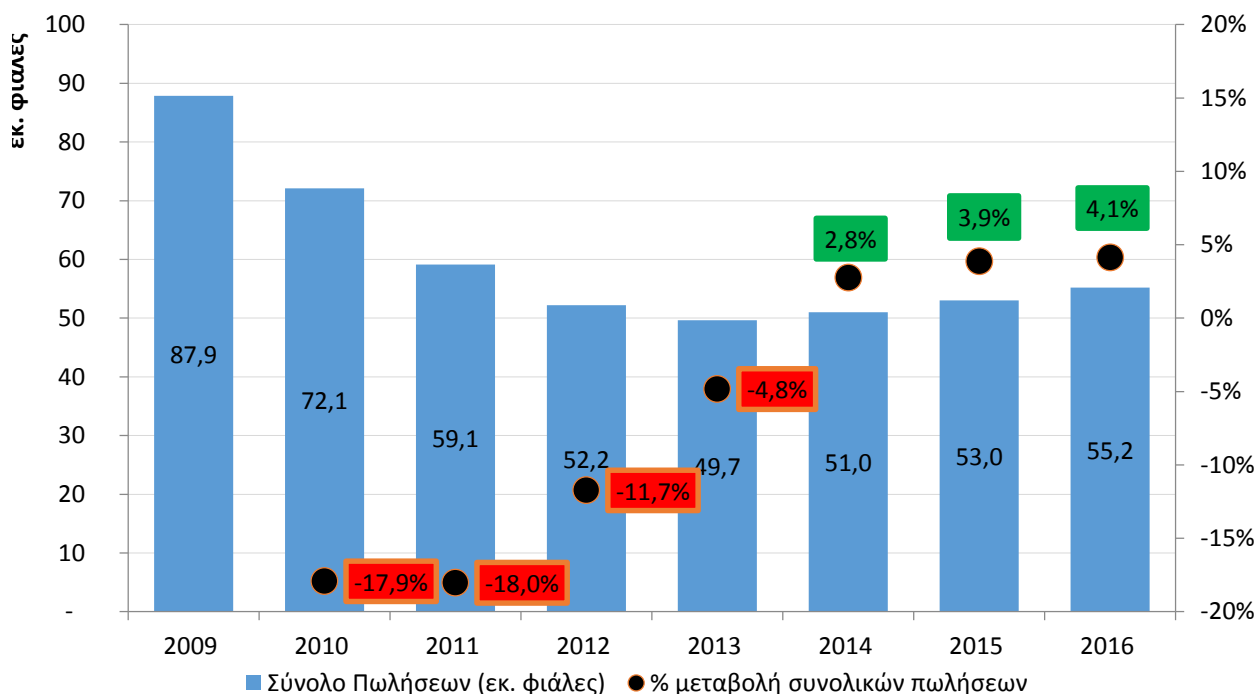
Οι τιμές στην **off trade** αγορά, όπως έχει εκτιμηθεί και στο βασικό σενάριο, εμφανίζουν υψηλή ανταπόκριση στις μεταβολές του φόρου και έτσι εκτιμάται ότι μέχρι το 2016 θα μειωθούν κατά 5,6% κατά μέσο όρο (Πίνακας 5.5). Στην αγορά **on trade** εκτιμάται ότι οι τιμές δεν ανταποκρίνονται στον ίδιο βαθμό στις μεταβολές του φόρου, ενώ λόγω των υψηλών περιθωρίων ο αντίκτυπος της μεταβολής του φορολογικού συντελεστή είναι μικρότερος σε σχέση με την off trade αγορά με -2,3% μείωση κατά μέσο όρο την περίοδο 2014-2016.

Πίνακας 5.5. Υποθέσεις Σεναρίου Α (Μείωση Φόρου)

	Εκτιμήσεις/ πραγματοποιήσεις		προβλέψεις		
	2012	2013	2014	2015	2016
Μεταβολή τιμής off trade αγορά	-0,1%	0,0%	-5,3%	-5,6%	-6,0%
Μεταβολή τιμής on trade αγορά	0,9%	0,0%	-2,2%	-2,3%	-2,3%
Μεταβολή ΑΕΠ	-8,2%	-5,4%	-2,0%	-1,0%	-1,0%
ΕΦΚ Αλκοολούχων Ποτών (ανά 100Lt)	2.550 €	2.550 €	2.290 €	2.030 €	1.770 €
ΕΦΚ Αλκοολούχων Ποτών (ούζο τσίπουρο) (ανά 100Lt)	1.275 €	1.275 €	1.145 €	1.015 €	885 €

Η εκτίμηση για την πορεία της κατανάλωσης με βάση των ανωτέρω υποθέσεων παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 5.2. Στο σενάριο σταδιακής μείωσης του φόρου η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών αναμένεται να αναστρέψει την καθοδική της πορεία και να εμφανίσει σταδιακή αύξηση μέχρι το 2016, χωρίς ωστόσο να ξεπεράσει το επίπεδο κατανάλωσης του 2011. Έτσι, οι πωλήσεις αναμένεται να διαμορφωθούν σε 51 εκ. φιάλες για το 2014, 53 εκ. φιάλες για το 2015 και 55 εκ. φιάλες για το 2016. Η εξέλιξη αυτή θα βελτιώσει τις προοπτικές βιωσιμότητας των επιχειρήσεων του κλάδου καθώς και τα συνολικά καθαρά δημόσια έσοδα σε σύγκριση με το σενάριο αναφοράς.

Διάγραμμα 5.2. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών (Σενάριο Α: μείωση φόρου)

Η αύξηση της ζήτησης που θα προκύψει από τη μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ εκτιμάται ότι θα βελτιώσει τις συνθήκες στον κλάδο και ευρύτερα τον αντίκτυπο του κλάδου στην οικονομία, οδηγώντας σε:

- Αύξηση των εσόδων από ΦΠΑ, σε σύγκριση με το βασικό σενάριο.
- Συγκράτηση της απασχόλησης, αύξηση των εργοδοτικών εισφορών και μείωση των επιδομάτων ανεργίας.
- Αύξηση των εισοδημάτων σε κάθε στάδιο της αλυσίδας αξίας που θα τροφοδοτήσει με επιπλέον κατανάλωση και φόρους την οικονομία.
- Μείωση των εσόδων από ΕΦΚΟΠ, η οποία όμως αντισταθμίζεται από την αύξηση των εσόδων από τις άλλες πηγές.

Τα έσοδα, φορολογικά και μη, που θα προκύψουν στο σενάριο αποκλιμάκωσης του φορολογικού συντελεστή παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 5.6. Έσοδα σεναρίου Α (αποκλιμάκωσης ΕΦΚΟΠ)

	2012	2013	2014	2015	2016
Πωλήσεις (φιάλες)	52.178.400	49.654.043	48.764.413	48.308.507	47.856.886
Αριθμός εργαζομένων	26.959	25.614	25.140	24.891	24.644
Φορολογικά Έσοδα (εκ. ευρώ)					
Φορολογικά Έσοδα από ΕΦΚΟΠ	266,0	253,1	248,6	246,3	244
Φορολογικά Έσοδα από ΦΠΑ	168,0	159,7	156,8	155,3	153,8
Φορολογικά Έσοδα Εισοδημάτων	97,4	92,5	90,8	89,9	89
Σύνολο φορολογικών εσόδων	531,3	505,3	496,2	491,4	486,7
Μη Φορολογικά Έσοδα (εκ. ευρώ)					
Επιδόματα Ανεργίας	-12,5	-7	-2,5	-1,3	-1,3
Εργοδοτικές Εισφορές	109,2	103,7	101,8	100,8	99,8
Σύνολο μη φορολογικών εσόδων	96,7	96,8	99,3	99,5	98,5
Σύνολο Εσόδων	628,0	602,1	595,5	590,9	585,3

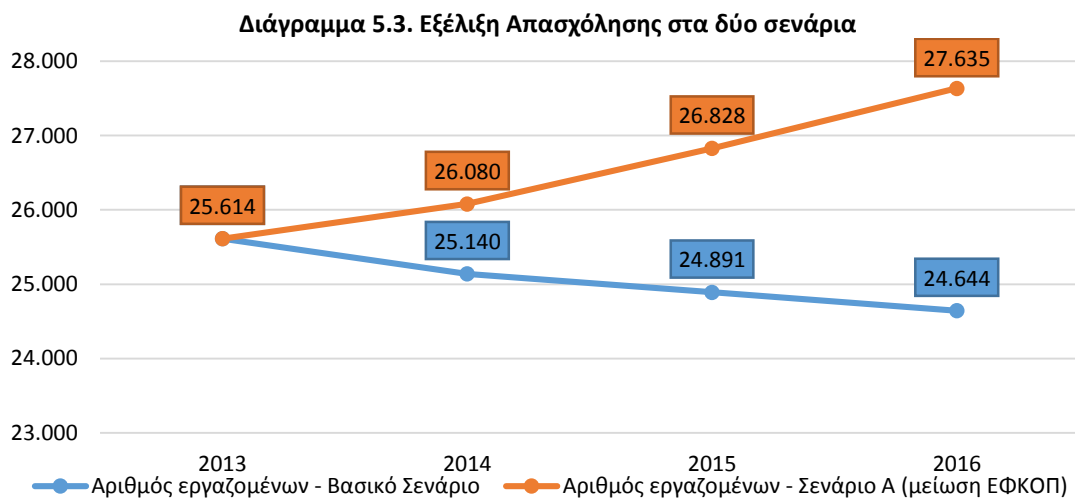
Έτσι, συγκρίνοντας τα συνολικά έσοδα μεταξύ των δύο σεναρίων, προκύπτει το καθαρό αποτέλεσμα από τη μείωση του φορολογικού συντελεστή και την επίδραση στην κατανάλωση. Συγκεκριμένα, σε σύγκριση με το σενάριο αναφοράς (Πίνακας 5.7) προκύπτει ότι η αύξηση των εσόδων από ΦΠΑ, λόγω της διεύρυνσης της αγοράς, προσεγγίζει την τριετία 2014-2016 τα 40,3 εκ. ευρώ, ενώ το όφελος στον τομέα της απασχόλησης είναι 2.900 άτομα στο σύνολο της οικονομίας. Η αύξηση στην απασχόληση και η διατήρηση σε λειτουργία αρκετών επιχειρήσεων στην οικονομία εκτιμάται ότι θα αποδώσει επιπλέον 21,4 εκ. ευρώ από τη φορολόγηση τους, ενώ οι εργοδοτικές εισφορές θα είναι αυξημένες κατά 23,8 εκ. ευρώ σε σχέση με το βασικό σενάριο. Ταυτόχρονα, ο σημαντικός περιορισμός των απωλειών θέσεων εργασίας θα εξοικονομήσει δαπάνες για επιδόματα ανεργίας, περίπου 15,5 εκ. ευρώ, καθώς πέρα από τη συγκράτηση της απασχόλησης αναμένεται και ενίσχυση

της σε σύγκριση πάντα με το σενάριο αναφοράς. Τα συνολικά επιπλέον έσοδα από ΦΠΑ, φορολογία εισοδημάτων, εργοδοτικές εισφορές και εξοικονόμηση των επιδομάτων ανεργίας είναι 101 εκ. ευρώ, ενώ η μείωση που προκύπτει στα έσοδα από ΕΦΚΟΠ λόγω της σταδιακής αποκλιμάκωσης του συντελεστή είναι 94,6 εκ. ευρώ, με αποτέλεσμα το καθαρό όφελος για το ευρύτερο οικονομικό πλαίσιο του κλάδου να διαμορφώνεται στα 6,3 εκ. ευρώ.

Πίνακας 5.7. Διαφορά εσόδων σε σύγκριση με το βασικό σενάριο

Σύγκριση σεναρίων	2014	2015	2016	Σύνολο 2014-2016
Πωλήσεις (φιάλες)	2.257.595	4.690.746	7.330.018	14.278.359
Αριθμός εργαζομένων	940	997	1.054	2.991
Φορολογικά Έσοδα (εκ. ευρώ)				
Φορολογικά Έσοδα από ΕΦΚΟΠ	-15,0	-31,1	-48,6	-94,6
Φορολογικά Έσοδα από ΦΠΑ	6,4	13,3	20,6	40,3
Φορολογικά Έσοδα Εισοδημάτων	3,4	7,1	10,9	21,4
Σύνολο φορολογικών εσόδων	-5,1	-10,8	-17,1	-32,9
Μη Φορολογικά Έσοδα (εκ. ευρώ)				
Επιδόματα Ανεργίας (εξοικονόμηση)	4,9	5,2	5,5	15,5
Εργοδοτικές Εισφορές	3,8	7,8	12,1	23,8
Σύνολο μη φορολογικών εσόδων	8,7	13,0	17,6	39,3
Σύνολο Εσόδων	3,6	2,3	0,5	6,3

Στο Διάγραμμα 5.3 εμφανίζεται συγκεντρωτικά το όφελος που προκύπτει από τη μείωση του ΕΦΚΟΠ σε όρους απασχόλησης.

Τα έσοδα που προκύπτουν στο σενάριο μείωσης του φόρου είναι υψηλότερα από τα έσοδα του σεναρίου διατήρησης της υψηλής φορολογίας, σε κάθε έτος, χωρίς να προσμετρούνται οι ευρύτερες θετικές επιδράσεις (κοινωνικές κ.ά.), από τη συγκράτηση της ανεργίας.

5.4 Ευρύτερες επιδράσεις

Επιπλέον των δυναμικών αποτελεσμάτων, λόγω μεταβολής του φορολογικού συντελεστή, η λήψη ρυθμιστικών μέτρων μπορεί να λειτουργήσει συνδυαστικά και πολλαπλασιαστικά, αποφέροντας πρόσθετα έσοδα και εξομαλύνοντας ταυτόχρονα τη λειτουργία της αγοράς. Η μείωση του φορολογικού συντελεστή αποτελεί αναγκαία συνθήκη για τη βελτίωση των συνθηκών στον κλάδο, καθώς εκτιμάται ότι μπορεί να αμβλύνει τις στρεβλώσεις που έχουν δημιουργηθεί. Πέρα όμως από τη μείωση του φορολογικού συντελεστή, η αποτελεσματικότερη εφαρμογή των αγορανομικών ρυθμίσεων και η εντατικοποίηση των ελέγχων των αρμόδιων οργάνων εκτιμάται ότι μπορούν να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη από τη συστηματική παρέμβαση στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών, βελτιώνοντας την απασχόληση, τα φορολογικά έσοδα και τις προοπτικές βιωσιμότητας των επιχειρήσεων του κλάδου.

Η μείωση του φόρου, σε συνδυασμό με τη λήψη διαρθρωτικών μέτρων, εκτιμάται ότι θα έχουν θετικές επιδράσεις στον κλάδο των ποτών με προεκτάσεις και στη συνολική οικονομία, προκαλώντας βελτιώσεις:

- Στην **απασχόληση**: Συγκράτηση της απασχόλησης με θετικές επιδράσεις στις εργοδοτικές εισφορές και μείωση των επιδομάτων ανεργίας.
- Στα **εισοδήματα**: Αύξηση εισοδημάτων σε κάθε στάδιο της αλυσίδας αξίας που θα τροφοδοτήσει με επιπλέον κατανάλωση και έσοδα από φόρους ολόκληρη την οικονομία.
- Στα **φορολογικά Έσοδα**: Αύξηση εσόδων από ΦΠΑ, σε σύγκριση με το βασικό σενάριο και αύξηση από τη φορολογία εισοδημάτων.
- Στο **βαθμό εισπραξιμότητας των φόρων**: Βελτίωση «εισπραξιμότητας» φόρων. Στην on trade αγορά (bar, restaurants) η απουσία ελέγχων, αλλά και το κίνητρο φοροδιαφυγής εξαιτίας της υψηλής φορολόγησης, έχει «εκθρέψει» το φαινόμενο μερικής έκδοσης αποδείξεων και απόδοσης ΦΠΑ (collection rate), περίπου στο 70% σύμφωνα με συντηρητικές εκτιμήσεις.
- Στη **συρρίκνωση του λαθρεμπορίου ποτών**: Ο υψηλός φορολογικός συντελεστής επαυξάνει τα κίνητρα για τέτοιου είδους δραστηριότητες.
- Καταπολέμηση της **παράνομης παραγωγής** και κατ' επέκταση **διακίνησης του τσίπουρου διημέρων** με θετικές επιπτώσεις στα δημόσια έσοδα και στη δημόσια υγεία.

- **Βελτίωση του τουριστικού προϊόντος**, ειδικά σε σχέση με ανταγωνιστικές μεσογειακές χώρες, όπου ο ΕΦΚΟΠ είναι σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα.

5.4.1 Καταπολέμηση παράνομης εμπορίας αλκοολούχων και αποσταγμάτων

Το λαθρεμπόριο αλκοολούχων ποτών εκτιμάται ότι έχει λάβει πλέον μεγάλες διαστάσεις, παρόλο που δεν υπάρχουν επίσημες εκτιμήσεις για το μέγεθος του φαινομένου. Ωστόσο, σύμφωνα με φορείς της αγοράς εκτιμάται ότι το λαθρεμπόριο εκφρασμένο σε φιάλες άγγιξε τα 8,2 εκ. φιάλες για το 2012, οι οποίες διακινούνται χωρίς την είσπραξη ΕΦΚΟΠ, ενώ οι απώλειες που δημιουργούνται αφορούν και τη μη είσπραξη ΦΠΑ (~70%). Η απώλεια φορολογικών εσόδων από τη μη καταβολή του ΕΦΚΟΠ σε ποτά που διακινηθήκαν παράνομα προσεγγίζει τα 41,8 εκ. ευρώ (χωρίς τα έσοδα από ΦΠΑ και χωρίς να συμπεριλαμβάνεται το τσίπουρο διημέρων).

Αναφορικά με το τσίπουρο διημέρων, οι οικονομικές επιπτώσεις από το παράνομο εμπόριο εκτιμάται ότι λαμβάνουν επίσης μεγάλες διαστάσεις, καθώς σύμφωνα με φορείς της αγοράς ο όγκος τσίπουρου που διακινείται παράνομα είναι περίπου 1,2 εκ. 9λιτρα κιβώτια ή 10,8 εκ. λίτρα. Με βάση αυτά τα δεδομένα, οι εκτιμώμενες απώλειες από έσοδα ΕΦΚΟΠ υπολογίζονται σε **55,1 εκ. ευρώ ετησίως**. Σύμφωνα όμως με το πόρισμα επιτροπής του Υπουργείου Οικονομικών που συστάθηκε για τη διερεύνηση και επανεξέταση του καθεστώτος των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών, οι εκτιμήσεις για την παράνομη εμπορία ανέρχονται σε περίπου 18 εκ. λίτρα, κλιμακώνοντας ακόμα περισσότερο τις ετήσιες απώλειες που δημιουργούνται. Σε κάθε περίπτωση όμως οι εκτιμώμενες απώλειες εσόδων προσεγγίζουν σημαντικά ποσά. Οι απώλειες ΦΠΑ εκτιμώνται ελαφρώς χαμηλότερες, καθώς ένα τμήμα από τα παράνομα ποτά διακινούνται στην αγορά με την αντίστοιχη έκδοση παραστατικού. Έτσι, με την υπόθεση ότι τουλάχιστον το 30% των παράνομων ποσοτήτων δεν αποδίδει ΦΠΑ, οι απώλειες ανέρχονται στα **42,6 εκ. ευρώ ετησίως**. Συνεπώς, οι συνολικές απώλειες φορολογικών εσόδων από την παράνομη παραγωγή και εμπορία τσίπουρου υπό το καθεστώς των διημέρων ανέρχονται σε **97,7 εκ. ευρώ** ανά έτος.

Η τελική **νομοθετική ρύθμιση** στην παραγωγή και στη νόμιμη διακίνηση του τσίπουρου και η **απάλειψη της στρέβλωσης** που υφίσταται από το προϊόν των διήμερων παραγωγών (παραγωγή & διακίνηση), καθώς και η εντατικοποίηση των ελέγχων μπορεί να επαναφέρει ένα υγιές επιχειρηματικό περιβάλλον, να προστατέψει την δημόσια υγεία αλλά και να αποτρέψει περαιτέρω απώλειες φορολογικών εσόδων.

Ο περιορισμός του λαθρεμπορίου αλκοολούχων ποτών με τον περιορισμό των κινήτρων λόγω μείωσης του φόρου αλλά και με συντονισμένους ελέγχους εκτιμάται ότι θα αποφέρει πολλαπλασιαστικά οφέλη στα φορολογικά έσοδα, τη δημόσια υγεία, τη βιωσιμότητα πολλών επιχειρήσεων και την απασχόληση, ενδυναμώνοντας το πλαίσιο λειτουργίας των υγιών επιχειρήσεων.

5.5 Συνολικές επιδράσεις

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται οι βελτιώσεις στα δημοσιονομικά έσοδα για το σύνολο των προτεινόμενων δράσεων στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών από τη(ν):

- ✓ σταδιακή αποκλιμάκωση συντελεστή ΕΦΚΟΠ,
- ✓ εντατικοποίηση των ελέγχων στην αγορά, (εισπραξιμότητα φόρων, διακίνηση φορτίων, έλεγχος εμπορίας τσίπουρου διημέρων) και
- ✓ ελαχιστοποίηση κινήτρων για την παράνομη εμπορία ποτών για οικιακή χρήση (ή για εμπορική σε περιορισμένο επίπεδο).

Πίνακας 5.8. Πρόσθετα δυνητικά οφέλη από τις παρεμβάσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών

		(collection rate – on trade)			
		75%	80%	90%	100%
1	Βελτίωση εισπραξης ΦΠΑ (collection rate)*	24,6	49,2	98,4	123,4
*Στο Collection rate τα ποσοστά (%) αντιστοιχούν σε εκατοστιαίες μονάδες, π.χ. 70%, 75%					
		% βελτίωσης			
		5%	10%	20%	50%
2	Διοχέτευση παράνομα διακινούμενων όγκων ποτών στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΕΦΚΟΠ)	5,0	10,0	19,9	50,0
3	Διοχέτευση παράνομα διακινούμενων όγκων ποτών στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΦΠΑ)	4,1	8,2	16,4	41,0
4	Διοχέτευση παράνομα διακινούμενων όγκων τσίπουρου διημέρων στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΕΦΚΟΠ)	6,9	13,7	27,4	68,6
5	Διοχέτευση παράνομα διακινούμενων όγκων τσίπουρου διημέρων στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΦΠΑ)	6,4	12,8	25,6	64,0
6	Πρόσθετα έσοδα από τη μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ (Σενάριο Α)	6,3	6,3	6,3	6,3
Συνολικά πρόσθετα έσοδα		53,3	100,2	194,0	353,3

*Για τον υπολογισμό των παραπάνω έχει γίνει η υπόθεση ότι η παράνομη εμπορία θα αντικατασταθεί εξ ολοκλήρου με νόμιμες ποσότητες αλκοολούχων. Λόγω της έλλειψης στοιχείων υποκατάστασης δεν μπορεί να υποτεθεί ακριβώς ο βαθμός που αυτές οι ποσότητες θα αντικατασταθούν. Εκτιμάται όμως ότι όποια «απώλεια» προκύπτει από αυτήν την υπόθεση, καλύπτεται από τις συντηρητικές εκτιμήσεις αναφορικά με το μέγεθος της προκαλούμενης παραοικονομίας στον κλάδο, καθώς και με το βαθμό εισπραξης ΦΠΑ (70% εισπραξιμότητα).

Η έστω και μερική βελτίωση των συνθηκών της αγοράς αναφορικά με το λαθρεμπόριο, αναμένεται να προσφέρει άμεσα αποτελέσματα στον προϋπολογισμό, ενώ οι ευρύτερες θετικές επιδράσεις θα πρέπει να συνυπολογιστούν στα μεσοπρόθεσμα οφέλη. Ο Πίνακας 5.8 αποτυπώνει ποσοτικά τις βελτιώσεις στα δημοσιονομικά έσοδα για κάθε βήμα «διόρθωσης», τόσο στον περιορισμό του λαθρεμπορίου, όσο και στην είσπραξη των φόρων.

Προκειμένου οι στόχοι που μπορεί να τεθούν να είναι ρεαλιστικοί, θεωρούμε ότι κάθε μέτρο θα βελτιώσει τα έσοδα, αλλά όχι στο μέγιστο δυνατό βαθμό και όχι με την ίδια ένταση ανά μέτρο. Ειδικότερα, η **βελτίωση της είσπραξης ΦΠΑ** κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες (από 70 σε 75%) μπορεί να αποδώσει περίπου 24,6 εκ. ευρώ **επιπλέον** έσοδα στην τριετία. Θεωρείται ρεαλιστικός στόχος στο βαθμό που η εντατικοποίηση των ελέγχων στην on trade αγορά και η ταυτόχρονη μείωση των κινήτρων για φοροδιαφυγή μέσω αποκλιμάκωσης των φορολογικών συντελεστών μπορούν να αποδώσουν άμεσα επιπλέον φορολογικά έσοδα.

Ο **περιορισμός του λαθρεμπορίου** ποτών, λόγω μείωσης του κινήτρου που προκύπτει από τον υψηλό ΕΦΚΟΠ αλλά και εντατικοποίησης των ελέγχων, εκτιμάται ότι θα μειώσει τη διακίνηση παράνομων ποτών κατά 10% ετησίως, με επιπλέον έσοδα **18,2 εκ. ευρώ** από ΕΦΚΟΠ και ΦΠΑ στην τριετία. Η εφαρμογή των υφιστάμενων κανονισμών και η εντατικοποίηση των ελέγχων, τόσο στα σύνορα, όσο και στην εσωτερική αγορά εκτιμάται ότι μπορεί να αποδώσει πολύ περισσότερο, ωστόσο για τις ανάγκες μιας συντηρητικής εκτίμησης, τα επιπλέον έσοδα στην τριετία αναμένεται να διαμορφωθούν στα 18,2 εκ. ευρώ.

Οι μεγάλες απώλειες φορολογικών εσόδων και οι κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία που πηγάζουν από το τμήμα της παράνομης παραγωγής και εμπορίας του **τούπουρου διημέρων**, επιτάσσουν άμεσα μέτρα εντατικών ελέγχων για το μετριασμό του φαινομένου. Ο περιορισμός της παράνομης εμπορίας τούπουρου διημέρων, με τη λήψη μέτρων, αναμένεται να αποδώσει επιπλέον **44,2 εκ. ευρώ** ετησίως ή **132,6 εκ. ευρώ** στην τριετία, από ΕΦΚΟΠ και ΦΠΑ.

Με βάση τα ανωτέρω, **τα δυνητικά δημοσιονομικά οφέλη από μια συνολική παρέμβαση στην αγορά των αλκοολούχων ποτών, φτάνουν στα 182 εκ. ευρώ στην τριετία 2014-2016.**

6. Προτεινόμενα μέτρα για τη βιωσιμότητα και ανάπτυξη του κλάδου των αλκοολούχων ποτών

Η υποχώρηση της οικονομικής δραστηριότητας λόγω κάμψης του εισοδήματος και αύξησης των φορολογικών συντελεστών έχει δημιουργήσει πίεση στην επιχειρηματικότητα του τομέα των αλκοολούχων ποτών. Πέρα από τις άμεσες επιπτώσεις σε απασχόληση, κύκλο εργασιών και φορολογικά έσοδα παρατηρούνται και στρεβλώσεις στην αγορά, καθώς ενισχύθηκαν σημαντικά τα κίνητρα υποκατάστασης με άλλες κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών, ενώ εκτιμήσεις αναφέρουν ότι η παράνομη εμπορία και νοθεία στα αλκοολούχα ποτά έχει ενισχυθεί τα τελευταία έτη.

Το πόρισμα της επιτροπής του Υπουργείου Οικονομικών που συστάθηκε για τη διερεύνηση και επανεξέταση του καθεστώτος των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών επιβεβαιώνει τις εκτιμήσεις των φορέων της αγοράς για τις διαστάσεις που έχει λάβει το θέμα με την παραγωγή του τσίπουρου διημέρων. Επιπλέον, η αύξηση του ΕΦΚΟΠ έχει ενισχύσει τα κίνητρα για διενέργεια διασυνοριακών αγορών από γειτονικές χώρες που επιβάλλουν σημαντικά χαμηλότερους συντελεστές, μειώνει την ανταγωνιστικότητα του εγχώριου τουριστικού προϊόντος, ενώ η αποτελεσματικότητά του ως μέτρου για τη μείωση της κατανάλωσης αλκοόλ βρίσκεται υπό αμφισβήτηση, όταν στην αγορά διατίθενται αρκετά υποκατάστατα προϊόντα με σημαντικά χαμηλότερη τιμή.

Η κλιμάκωση του ΕΦΚΟΠ δεν έχει προσφέρει τα αναμενόμενα έσοδα στον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς παρατηρούνται αποκλίσεις από τους στόχους, σχεδόν 92 εκ. ευρώ το 2011 και 60 εκ. ευρώ το 2012, περίπου το 20% των αναμενόμενων συνολικών εσόδων. Στις αποκλίσεις αυτές δεν συνυπολογίζονται οι απώλειες δημοσίων εσόδων από άλλες πηγές (ΦΠΑ, φόροι εισοδήματος, εισφορές κοινωνικής ασφάλισης κ.λπ.), που οφείλονται στη μείωση της δραστηριότητας στον κλάδο, οι οποίες οδηγούν σε ακόμα μεγαλύτερες αποκλίσεις από τους στόχους για τα έσοδα.

Η διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών, σε συνδυασμό με τις διαθέσιμες επίσημες εκτιμήσεις για την πορεία του διαθέσιμου εισοδήματος, υπολογίζεται ότι θα διατηρήσουν την πτωτική πορεία της αγοράς σε όλη την περίοδο πρόβλεψης (2014-2016). Αν επιβεβαιωθεί η συγκεκριμένη εκτίμηση, το κράτος θα πρέπει να αναμένει χαμηλότερα έσοδα τόσο από τον ΕΦΚΟΠ όσο και από τις υπόλοιπες πηγές εσόδων που σχετίζονται με την οικονομική δραστηριότητα στον ευρύτερο κλάδο αλκοολούχων ποτών.

Η σταδιακή μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ σε μια προσπάθεια σύγκλισης προς τον ΕΕ μέσω όρο, μπορεί να επιδράσει θετικά στην οικονομία, χωρίς να προκαλέσει προβλήματα στα καθαρά δημόσια έσοδα. Η μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ αναμένεται να συντελέσει στην αποκλιμάκωση των τιμών στις αγορές off και on trade με τελικό στόχο την ενίσχυση της κατανάλωσης, καθώς το διαθέσιμο εισόδημα δεν αναμένεται να αυξηθεί τα επόμενα έτη. Η ανάκαμψη των πωλήσεων θα βελτιώσει τις προοπτικές βιωσιμότητας των επιχειρήσεων του κλάδου, καθώς και τα συνολικά καθαρά δημόσια έσοδα σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης του υφιστάμενου φορολογικού καθεστώτος. Η σταδιακή σύγκλιση του φορολογικού συντελεστή ΕΦΚΟΠ στον ευρωπαϊκό μέσο όρο διασφαλίζει τη φορολογική σύγκλιση, ενώ επιτυγχάνεται η προσπάθεια δημοσιονομικής ισορροπίας, καθώς προτείνεται σταδιακή και όχι απότομη μείωση του συντελεστή, και μάλιστα σε επίπεδο υψηλότερο από τις αρχές του 2010.

Ταυτόχρονα όμως με τη σταδιακή αποκλιμάκωση του φόρου, που αποτελεί την αναγκαία μόνο συνθήκη για βελτίωση των συνθηκών στην αγορά, επιβάλλεται να εφαρμοστούν πρόσθετα μέτρα, διοικητικού ή εποπτικού χαρακτήρα που θα διασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία της αγοράς αλκοολούχων ποτών, ενώ παράλληλα θα πρέπει να ενισχυθεί και η εταιρική κοινωνική ευθύνη απέναντι στις παθογένειες που δημιουργούνται. Στο πλαίσιο αυτό μερικές προτάσεις που αξίζει να εξεταστούν για το καθεστώς φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών είναι οι παρακάτω:

- **Εντατικοποίηση των ελέγχων**, τόσο στα σύνορα, όσο και επιτόπια στην εγχώρια αγορά:
 - για τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου και
 - την ελαχιστοποίηση των κινήτρων για την παράνομη εμπορία του τσίπουρου διημέρων.
- **Δημιουργία ίσων όρων εμπορίας** για τα αποστάγματα (ούζο, τσίπουρο), κοινή φορολόγηση για τα τοπικά αποστάγματα που διοχετεύονται στα κανάλια εμπορίας (π.χ. τσίπουρο διημέρων που παρανόμως διοχετεύονται για εμπορία).
- Έλεγχος για τον τρόπο συσκευασίας και εμπορίας τσίπουρου διημέρων.
- **Συντονισμός ελεγκτικών μηχανισμών** για καλύτερη αποτελεσματικότητα.
- Δημιουργία Ομάδας Εργασίας με συμμετοχή των αρμόδιων υπηρεσιών και των επιχειρήσεων του κλάδου για την καταπολέμηση της νοθείας / λαθρεμπορίου οινοπνευματωδών ποτών που αποβαίνει εις βάρος των δημοσίων εσόδων και

δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις του κλάδου. Στόχος της Ομάδας Εργασίας η κατάρτιση Σχεδίου Δράσης με συγκεκριμένες παρεμβάσεις για την καταπολέμηση του φαινομένου.

- Εκτίμηση των δυνατοτήτων συνεισφοράς των επιχειρήσεων στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (π.χ. Χορηγία ειδικού εξοπλισμού στις ελεγκτικές αρχές για τον εντοπισμό παράνομα διακινούμενων φορτιών προϊόντων).

7. Βιβλιογραφία

1. Manning W., Blumberg L. & Moulton L., (1995), The demand for alcohol: The differential response to price, *Journal of Health Economics*, col. 14, pp. 123-148
2. Crawford I., Smith Z. & Tanner S., (1999), Alcohol Taxes, Tax Revenues and the Single European Market, *Fiscal Studies*, vol. 20, No. 3, pp. 287-304
3. Smith Z., (1999), The Revenue effect of changing alcohol duties, *The Institute for Fiscal Studies, Briefing Note No. 4*
4. Oxford Economics (2009), *The economic outlook for the UK drinks sector and the impact of the changes to excise duty and VAT announced in the 2008 Budget and Pre-Budget Report.*
5. Ernst & Young (2010), *The contribution of the Spirits industry to the EU Economy, December.*
6. Collis, J., Grayson, A., and Johal, S., (2010), *Econometric Analysis of Alcohol Consumption in the UK, HMRC Working Paper 10, December.*

8. Παράρτημα

Πίνακας 8.1. Διαρθρωτικά στοιχεία κλάδων στην αλυσίδα αξίας ποτών (ΣΤΑΚΟΔ 2008)

	Κλάδος (Στατιστική Ταξινόμηση Nace Rev.2)	Αριθμός Επιχειρήσεων	Κύκλος Εργασιών
Παραγωγή	11: Ποτοποιία	995	2.394 εκ. ευρώ
	11.01: Απόσταξη, ανακαθαρισμός και ανάμιξη αλκοολούχων ποτών	258	162 εκ. ευρώ
	11.04: Παραγωγή άλλων μη αποσταγμένων ποτών που υφίστανται ζύμωση	38	11 εκ. ευρώ
Χονδρικό εμπόριο	46: Χονδρικό εμπόριο	80.147	88.234 εκ. ευρώ
	46.3: Χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού	14.658	19.950 εκ. ευρώ
	46.3: Χονδρικό εμπόριο ποτών	2.510	2.426 εκ. ευρώ
	Εισαγωγικές Εταιρείες	5	510 εκ. ευρώ
Λιανικό εμπόριο	47: Λιανικό εμπόριο	198.622	55.310 εκ. ευρώ
	47.1: Λιανικό εμπόριο σε μη ειδικευμένα καταστήματα (Μεγάλα καταστήματα γενικών πωλήσεων)	29.608	18.007 εκ. ευρώ
	47.2: Λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού σε ειδικευμένα καταστήματα	29.707	4.427 εκ. ευρώ
	47.25: Λιανικό εμπόριο ποτών σε ειδικευμένα καταστήματα	1.329	269 εκ. ευρώ
Καταλύματα	55: Καταλύματα	20.222	4.670 εκ. ευρώ
	55.1: Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα με ή χωρίς εστιατόριο	8.288	4.207 εκ. ευρώ
Υπηρεσίες Εστίασης	56: Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	88.680	7.046 εκ. ευρώ
	56.1: Δραστηριότητες εστιατορίων και κινητών μονάδων εστίασης	45.592	4.655 εκ. ευρώ
	56.2: Υπηρεσίες τροφοδοσίας για εκδηλώσεις και άλλες δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	4.557	390 εκ. ευρώ
	56.3: Δραστηριότητες παροχής ποτών	38.531	2.002 εκ. ευρώ

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Πίνακας 8.2. Χρηματοοικονομικά στοιχεία Εισαγωγικών εταιρειών

Μεγέθη (εκ. ευρώ)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	% Μεταβολή	% Μεταβολή
Αριθμός επιχειρήσεων*	5	5	5	5	5		2011-2012	2008-2012
Λογαριασμοί Ισολογισμών								
Καθαρή αξία Παγίων	26,2	26,4	34,3	34,1	38,7	36,8	-4,9%	39,4%
Αποθέματα	31,5	41,2	46,0	43,8	38,4	35,0	-9,0%	-15,2%
Απαιτήσεις	267,1	254,7	256,3	255,5	216,7	177,9	-17,9%	-30,1%
Διαθέσιμα	25,1	13,8	25,3	36,9	18,6	20,0	7,8%	45,2%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	323,8	309,7	327,7	336,1	273,7	233,0	-14,9%	-24,8%
Μεταβατικοί Λογαριασμοί	0,7	0,6	0,8	0,9	0,8	5,2	544,4%	784,6%
Σύνολο Ενεργητικού	350,7	336,7	362,9	371,2	313,2	275,0	-12,2%	-18,3%
Ίδια Κεφάλαια	100,7	99,9	120,8	68,1	70,1	70,7	0,9%	-29,2%
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	230,9	215,7	218,3	279,2	226,5	187,1	-17,4%	-13,3%
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	0,2	0,0	4,0	3,1	2,2	1,4	-38,6%	2895,4%
Υποχρεώσεις	231,1	215,7	222,3	282,3	228,7	188,4	-17,6%	-12,7%
Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως								
Κύκλος εργασιών	504,8	510,8	515,0	465,7	341,2	293,5	-14,0%	-42,5%
Κόστος πωληθέντων	324,5	317,8	313,2	279,6	195,3	155,8	-20,2%	-51,0%
Μικτά Κέρδη	180,3	192,9	201,8	186,0	145,9	137,7	-5,6%	-28,6%
Καθαρά κέρδη προ φόρων	23,3	25,8	29,6	15,3	5,9	5,2	-11,7%	-79,7%

Πηγή: HellaStat, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Πίνακας 8.3. Χρηματοοικονομικά στοιχεία εταιρειών Χονδρικού Εμπορίου Αλκοολούχων Ποτών

Μεγέθη (σε εκ. ευρώ)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	% Μεταβολή	% Μεταβολή
Αριθμός επιχειρήσεων*	140	147	136	160	163	104	2011-2012	2008-2012
Λογαριασμοί Ισολογισμών								
Καθαρή αξία Παγίων	106,4	120,7	125,5	130,6	129,4	101,8	-21,3%	-15,7%
Αποθέματα	113,5	124,2	137,1	126,5	102,8	66,2	-35,6%	-46,7%
Απαιτήσεις	290,4	317,4	319,8	325,8	271,2	182,9	-32,6%	-42,4%
Διαθέσιμα	39,2	39,4	39,6	37,2	40,7	27,4	-32,6%	-30,4%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	443,1	481,0	496,4	489,6	414,7	276,5	-33,3%	-42,5%
Μεταβατικοί Λογαριασμοί	2,0	3,4	2,4	2,2	2,3	1,9	-17,2%	-43,5%
Σύνολο Ενεργητικού	551,4	605,1	624,4	622,3	546,4	380,2	-30,4%	-37,2%
Ίδια Κεφάλαια	106,8	125,3	123,2	127,0	120,5	106,1	-12,0%	-15,4%
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	386,2	412,0	433,4	422,2	364,9	230,7	-36,8%	-44,0%
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	58,5	65,6	68,5	70,9	58,6	40,1	-31,6%	-38,9%
Υποχρεώσεις	444,7	477,5	501,9	493,2	423,5	270,8	-36,1%	-43,3%
Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως								
Κύκλος εργασιών	707,2	764,8	810,8	748,4	680,4	490,1	-28,0%	-35,9%
Κόστος πωληθέντων	585,0	623,4	666,9	608,1	552,8	399,4	-27,7%	-35,9%
Μικτά Κέρδη	122,2	141,3	143,9	140,3	127,6	90,7	-28,9%	-35,8%
Καθαρά κέρδη προ φόρων (κερδοφόρες)	16,9	17,4	18,4	17,9	18,6	13,2	-29,0%	-24,2%
Καθαρές ζημιές προ φόρων (ζημιογόνες)	-3,7	-2,2	-7,8	-9,4	-11,9	-6,0	-49,8%	174,9%
Καθαρά αποτελέσματα εταιρειών (Σύνολο)	13,1	15,2	10,6	8,5	6,7	7,2	7,8%	-52,6%

Πηγή: HellaStat, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Πίνακας 8.4. Κερδοφόρες και Ζημιογόνες επιχειρήσεις

	Κερδοφόρες επιχειρήσεις	Ζημιογόνες επιχειρήσεις	Σύνολο
2007	117	23	140
2008	132	15	147
2009	111	25	136
2010	125	35	160
2011	114	49	163
2012	66	38	104

Πηγή: HellaStat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Πίνακας 8.5. Αποτελέσματα υποδείγματος ζήτησης - αγορά off trade

Dependent Variable: LNCONS_OFSA				
Method: Least Squares				
Sample (adjusted): 2005M02 2012M12				
Included observations: 95 after adjustments				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LNPRICE_OFF	-0.797594	0.167348	-4.766087	0.0000
LNDISPA	0.606081	0.140701	4.307582	0.0000
C	7.353045	2.155929	3.410616	0.0010
LNCONS_OFSA(-1)	0.285535	0.094089	3.034744	0.0031
R-squared	0.885102	Mean dependent var		13.22320
Adjusted R-squared	0.881314	S.D. dependent var		0.315476
S.E. of regression	0.108684	Akaike info criterion		-1.559549
Sum squared resid	1.074914	Schwarz criterion		-1.452017
Log likelihood	78.07858	Hannan-Quinn criter.		-1.516098
F-statistic	233.6685	Durbin-Watson stat		2.337544
Prob(F-statistic)	0.000000			

LNCONS_OFSA: Κατανάλωση στην off **trade** αγορά σε λογαρίθμους, εποχικά εξομαλυμένη

LNPRICE_OFF: Τιμή προϊόντων off trade αγοράς σε λογαρίθμους

LNDISPA: Διαθέσιμο εισόδημα σε λογαρίθμους, εποχικά εξομαλυμένο

Πίνακας 8.6. Αποτελέσματα υποδείγματος ζήτησης – αγορά on trade

Dependent Variable: LNCONS_ONSA				
Method: Least Squares				
Sample (adjusted): 2005M02 2012M12				
Included observations: 95 after adjustments				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LNPRICE_ON	-0.939738	0.262647	-3.577955	0.0006
LNDISPA	0.525056	0.125492	4.183987	0.0001
C	7.238335	2.164289	3.344441	0.0012
LNCONS_ONSA(-1)	0.433924	0.094545	4.589597	0.0000
R-squared	0.850694	Mean dependent var		14.06943
Adjusted R-squared	0.845772	S.D. dependent var		0.251887
S.E. of regression	0.098921	Akaike info criterion		-1.747806
Sum squared resid	0.890460	Schwarz criterion		-1.640274
Log likelihood	87.02079	Hannan-Quinn criter.		-1.704355
F-statistic	172.8292	Durbin-Watson stat		2.418994
Prob(F-statistic)	0.000000			

LNCONS_ONSA: Κατανάλωση στην on trade αγορά σε λογαρίθμους, εποχικά εξομαλυμένη

LNPRICE_ON: Τιμή προϊόντων on trade αγοράς σε λογαρίθμους

LNDISPA: Διαθέσιμο εισόδημα σε λογαρίθμους, εποχικά εξομαλυμένο